

LATVIJAS UNIVERSITĀTE
ĢEOGRĀFIJAS UN ZEMES ZINĀTŅU FAKULTĀTE
ĢEOGRĀFIJAS NODAĻA

**TŪRISMA MARŠRUTU KULTŪRAINAVA GAUJAS
NACIONĀLAJĀ PARKĀ 20. GS. STARPKARU PERIODĀ UN
MŪSDIENĀS**

BAKALAURA DARBA

Autors: Emīls Celmiņš

Stud. apl. ec15018

Darba vadītāja: Dr.geogr., doc. Anita Zariņa

RĪGA 2018

ANOTĀCIJA

Gaujas Nacionālajam parkam piemīt dabas un kultūrvēsturiskas vērtības, kas veicina tūrisma attīstību. Laika gaitā šajā teritorijā ir notikušas ievērojamas pārmaiņas, kas ietekmējušas ainavas un to veidojušos elementus, tāpēc šajā darbā uzmanība tiek pievērsta starpkaru perioda tūrisma maršrutiem un to vietām, kad Gaujas Nacionālais parks netika izveidots, tos izvērtējot ar mūsdienu maršrutiem un vietām. Bakalaura darbā ir pētīti tūrisma maršruti un tūrisma vietu reprezentācijas starpkaru periodā un mūsdienās Gaujas Nacionālā parka teritorijā. Izmantojot starpkaru perioda un mūsdienu tūrisma ceļvežus veikta maršrutu un apskates objektu analīze un interpretācija, tos tekstuāli aprakstot, apsekojot un kartējot. Noskaidrotas Gaujas Nacionālā parka apmeklētāju iecienītākās tūrisma vietas, pārvietošanās un atpūtas veidi, saistot ar aktuālajiem mūsdienu tūrisma maršrutiem. Izvērtētas kultūrainavas pārmaiņas.

Atslēgas vārdi: Gaujas Nacionālais parks, kultūrainava, tūrisma maršruti, vietas, pārmaiņas.

ANNOTATION

The Gauja National Park has natural and cultural heritage values that contribute to the development of tourism. Over time, there have been significant changes in this area that have affected the landscape and its elements that have emerged, therefore, this work focuses on interwar tourism routes and places when the Gauja National Park was not created, assessed by modern routes and places. Bachelor's thesis deals with tourism routes and the representation of tourist sites during the interwar period and present day territory of the Gauja National Park. Using the analysis and interpretation of routes and sightseeing objects made during the interwar period and present day tourism guides, they are described in textual form by survey and mapping. The destinations of Gauja National Park visitors, places of movement and recreation, connected with topical contemporary tourism routes are discovered. The thesis explains the favorite tourism sites, modes of travel and recreational types of the Gauja National park visitors, being connected with present day tourism routes. Evaluated cultural landscapes.

Key words: Gauja National park, cultural landscape, tourism routes, places, changes.

SATURS

IEVADS	5
1. TŪRISMS: VIETA UN AINAVA	6
1.1. Vietas nozīme tūrismā	6
1.2. Ainavas teorētiskais skatījums	8
2. GAUJAS NACIONĀLAIS PARKS	10
2.1. Gaujas Nacionālā parka tūrisma iespējas	10
2.2. Gaujas Nacionālā parka ainavas	11
3. MATERIĀLI UN METODEDES	14
4. TŪRISMA MARŠRUTI GAUJAS NACIONĀLĀ PARKA TERITORIJĀ	16
4.1. Starpkaru perioda maršruti un apskates objekti	16
4.2. Starpkaru perioda maršrutu izvērtējums	28
4.3. Mūsdienu maršruti un apskates objekti	30
4.4. Starpkaru perioda un mūsdienu maršrutu, to apskates objektu salīdzinājums	38
5. MŪSDIENU TŪRISMA KULTŪRAINAVA GAUJAS NACIONĀLĀ PARKA TERITORIJĀ ...	48
5.1. Starpkaru perioda tūrisma maršrutu un apskates objektu izvērtējums mūsdienās	48
5.2. Gaujas Nacionālā parka tūristu vērtības un attieksme	59
5.3. Gaujas Nacionālā parka apmeklētības biežums	60
5.4. Maršrutu un apskates objektu izvēle	60
5.5. Pārvietošanās ar velosipēdu vai laivu	64
5.6. Biežāk izvēlētās aktivitātes Gaujas Nacionālajā parkā	64
SECINĀJUMI	65
IZMANTOTĀ LITERATŪRA UN AVOTI	67
PIELIKUMI	70

IEVADS

Starpkaru perioda laikā (īpaši 1930. gados) Latvijā liela uzmanība tika pievērsta tūrismam. G. Mīlbergs tūrisma ceļvedī *Vadonis pa Vidzemes Šveici* skaidro: “Ilgus gadsimteņus latvietis bijis tik ļoti apspiests, nabadzīgs un neapzinīgs, ka viņam neatlika laika meklēt dabas jaukumus un baudīt viņu cēlo skaistumu. “Tādēļ, lai nebrīnāmies, ka cittautieši bija pirmie, kas sāka piegriezt nopietnāku vērību mūsu Siguldai, Krimuldai un Turaidai. Tāpat visi Vidzemes Šveices apraksti, kuri pirms kara parādījās atklātībā, bija rakstīti tikai krievu, vai vācu valodās, tādēļ latvju tautā neieguva popularitāti un palika sveši (Mīlbergs 1937).” Atšķirībā no mūsdienu maršrutiem, starpkaru perioda tūrisma maršrutu ceļvežos, galvenokārt, koncentrējas uz dažādiem dabas un kultūrvēsturisko objektu vēsturiskajiem aprakstiem, bet mūsdienu maršrutos uzmanība tiek vērsta uz dabas objektu pieejamību un pakalpojumu iespējām, kā arī tūrisma veidiem.

Šajā bakalaura darbā ir analizētas pārmaiņas Gaujas Nacionālā parka tūrisma maršrutos starpkaru periodā un mūsdienās, tajos minēto vietu un apskates objektu esamībai (vai šīs vietas pastāv vēl joprojām arī mūsdienās) un pieejamībai. Šāda tūrisma maršrutu un to vietu analīze līdz šim nav veikta un ir aktuāla, jo kopš starpkaru perioda laikiem Gaujas Nacionālā parka teritorijā ir vērojami dažādi procesi: mozaīkveida ainavu aizstāj meža platību masivizēšana un homogenizācija, mozaīkveida ainavas veidošanās bijušās lauksaimniecību zemju ainavu vietās, lauksaimniecības zemju masivizācija (Nikodemus 2005); šo procesu rezultātā notiek arī dažādu ainavas elementu (atsevišķu objektu vai vietu) izmaiņas.

Mērķis: izvērtēt tūrisma maršrutus un tūrisma vietu reprezentācijas starpkaru periodā un mūsdienās Gaujas Nacionālā parka teritorijā.

Uzdevumi:

1. izpētīt pieejamo literatūru par tūrisma, ainavu reprezentāciju teorijām, Gaujas Nacionālo parku un tā teritorijas izmaiņām laika gaitā;
2. analizēt starpkaru perioda un mūsdienu maršrutus un to izmaiņas Gaujas Nacionālā parka teritorijā;
3. noskaidrot Gaujas Nacionālā parka apmeklētāju iecienītākās mūsdienu tūrisma vietas, pārvietošanās un atpūtas veidus;
4. analizēt Gaujas Nacionālā parka raksturīgāko vietu reprezentācijas starpkaru periodā un mūsdienās;
5. izvērtēt tūrisma maršrutu un ainavas reprezentāciju izmaiņu kopsakarības.

1. TŪRISMS: VIETA UN AINAVA

Tūrisms ir cilvēku īslaicīga pārvietošanās uz galamērķiem ārpus viņu ierastajām darba un dzīvesvietām (Clare 2002; Geoffrey, Mathieson 1982; Klepers 2010a). Tās ir darbības, kas tiek veiktas to uzturēšanās laikā šajos galamērķos, kā arī iespējas, kas izveidotas, lai apmierinātu cilvēku vajadzības (Clare 2002). Ja šī pārvietošanās ir iepriekš paredzēta darbība, tad būtu jāpiemin arī maršruts, kas ir kādas personas iepriekš paredzēts un noteikts ceļš vai plāns. Pārvietošanās veids, kas tūrisma maršrutam ir pielāgots, rada lielākas atšķirības maršrutu plānošanā. Jāpievērš uzmanība, kas ir mērķauditorija, jo katrs maršruts tiek plānots noteiktam adresātam (Klepers 2010a).

Dabiska vide un tās apstākļi un ārpustelpu rekreācijas iespējas noteikti ir tūrisma galvenā sastāvdaļa, it īpaši kopš laika kad ir pieaugusi interese par ekotūrisma un dabas saistītām aktivitātēm (Hall, Page 1999).

Tūristiem katram ir savs skatījums uz dažādām vietām, piemēram, Viljamsa (Williams 1998) skatījums par to kāda ir tūristu pieredze ceļojumā un tajā redzētajām vietām ir šāds: cilvēki pavada laiku pirms ceļojuma, mēģinot vizualizēt kāda būs pieredze, izpētot ceļvedi un brošūras vai paredzot (izsapņojot); cilvēki bieži vien izmanto nozīmīgas ceļojuma daļas, kas iesaistītas apskates procesā, kurā tiek skatītas vietas; un tūristi piedzīvo šo ceļojuma pieredzi arī kā atmiņas, ko veicina fotogrāfijas vai videomateriāli, kurus katrs ir apņēmis veidojot kā redzamus ceļojuma atgādinājumus.

1.1. Vietas nozīme tūrismā

Tūrismā jēdzienam “vieta” ir trīs nozīmes, vieta kā: novietojums, darbības vieta un vietas uztvere (Cooper, Hall 2008).

Vieta tūrismā tiek raksturota kā novietojums, ja tā ir atrodama kartē un pēc tās ir iespējams izprast savstarpējo novietojumu ar citām vietām. Vieta pēc novietojuma nozīmes ir punkts ar koordinātām (Cooper, Hall 2008). Tūrisms attīstās, esot piesaistīts vietai, veidojot un izmantojot vidi (Hall, Page 2009).

Pievēršot uzmanību kustībai, vietu var raksturot kā fizisku vidi sabiedrības darbībai un attiecībām, to mijiedarbībai. Fiziski vieta ir saistīta ar vietas apmeklētāju uzņemšanas iespējām un tūristu pieejamajiem resursiem. Pēc šādas izpratnes vieta ir saistīta arī ar ainavām (Cooper, Hall 2008).

Tiek iedalītas vietas, kurās ir sastopami pakalpojumi vai arī pieredzes iegūšana (Cooper, Hall 2008). Pakalpojumu vietās mijiedarbojas pakalpojuma sniedzējs (uzņēmējs) un klients.

Tā ir vide, kurā sastopamas materiālas vai nemateriālas preces, nodrošinot pakalpojuma sniegšanu (Bitner 1992). Pieredzes iegūšanas ir dažādas ainavas (O'Dell 2005). Ir sastopamas arī īpašas vietas, kurās pieredzes gūšana tiek saistīta ar uzņēmēju pakalpojumu vietām (Pine, Gilmore 1990).

Ainava ir kā darbības vieta, kas tiek vizuāli saprasta kā ideja par to, kā izskatās kāda daļa no zemes virsmas. Ainavas ideja ir tāda, ka vērotājs ir ārpusē, bet vieta ir parasti ir kādu ietveroša. Tūristi ainavā ir ārpus esoši novērotāji, kas ainavu redz, piemēram, kā skaistu skatu (Cooper, Hall 2008).

Lai dažādas vietas atzītu par tūrisma vietām, to noteicošie faktori ir ainavu dažādība, kvalitāte, kā arī kādā noteiktā pakāpē tās unikalitāte. Ainava spēj būt līdzvērtīga tūrisma vietai (Knudsen, Soper, Metro-Roland 2008).

Ar cilvēku subjektīvo, personisko un emocionālo izpratni tiek raksturota vietas uztvere. Vietas uztvere tiek saprasta arī kā cilvēku attiecības ar vietu (Cooper, Hall 2008). Vietas uztvere ietver cilvēku pieredzēto telpisko sajūtu un idejas. Pieredzei raksturīgas dažādas nozīmes pēc cilvēku uztveres, sajūtām un lēmumiem (Lowenthal 1961). Saistošas un līdzīgas ir arī personisko vietu pieredze, kas ir individuāla, bet nav unikāla (Caruso, Palm 1973). Vieta plašākā telpas izpratnē ir fakts, kā arī realitāte, kas izprotama un izskaidrojama pēc cilvēku redzējuma un to piešķirtās nozīmes (Tuan 1977).

Kā emocionālu saikni starp cilvēkiem un konkrētām vietām tiek skaidrota vietu piesaiste (Hidalgo, Hernandez 2001). Vietu piesaistei ir saistīta ar funkcionālu piesaisti jeb atkarību no vietas un emocionālu vai simbolisku piesaisti vietai (Backlund, Williams 2003). Tūristu piesaistīšanu var saistīt ar šo vietu piesaisti (Gross, Brown 2008).

Pārvietošanos no vienas vietas uz citu nosaka telpa, kā arī vietai ir vajadzīga telpa, lai tā būtu vieta; tie abi ir viens no otra atkarīgi. No vietas un telpas ir atkarīgs arī attālums, tas ir laikā un telpā savienots lielums (Tuan 1977). Tūrisma struktūru veido laika un dažādu vietu mijiedarbība. Tūrisma struktūra ir telpisks veselums, kas sastāv no dažādu elementu izvietojuma un attiecībām (Pearce 1997).

1.2. Ainavas teorētiskais skatījums

Ikvienam ir priekšstats, ka ainava ir skaists dabas skats kādā gleznainā apvidū, kuru ir vēlme nofotografēt, uzgleznot vai uzzīmēt, lai tas paliktu iemūžināts mirklis, jo ainava vairs nebūs tāda kāda tā ir bijusi konkrētajā mirklī, tomēr vārds “ainava” sevī ietver daudz vairāk. Tas ietver sevī dažādus elementus (Howard 2011). Ainava katram cilvēkam ir personiska ar savu skatījumu un viedokli par to; tā atspoguļo mūsu cilvēku vēsturi, nacionalitāti, kultūru, personisko patiku vai nepatiku par redzēto (Howard 2011). Vērojot kādu noteiktu ainavu, katrs būtībā redzēs vienus un tos pašus objektus, taču šie objekti vai fragmenti, kas kopumā veido ainavu katram sniegs savu viedokli un asociācijas par redzēto (Meinig 1979).

Ainava ir veselums, ko veido vairākas vienības – pamatā dabas apstākļi (klimate, iezī, augsne, reljefs) un veidojumi, kā arī dažādi cilvēka veidoti objekti, kuru izvietojumu un blīvumu nosaka daba un cilvēka spēja tai pielāgoties (Melluma, Leinerte 1992). Pagātne ainavā ir klātesoša. Ainava ir dinamiska un mainīga. Viss kas notiek – mainās, atspoguļojas ainavā. Kopumā, spriežot pēc dažādiem skatījumiem, ainava ir dabas un cilvēka mijiedarbības rezultāts, kas atspoguļo pagātņi un nemitīgi mainās, un kas veidojas pēc cilvēka centieniem piemēroties dabas sniegtajiem apstākļiem, lai pēc iespējas izdevīgāk to apsaimniekotu, radot ērtākus apstākļus; taču tā vienlaicīgi ir arī cilvēka redzējums par ainavu kā kompozīciju, estētiskais viedoklis par skaistu ainavu (Meinig 1979).

Daba ir ainavas pamats, kas nosaka apstākļus turpmākām ainavas pārmaiņām. Ainavu ietekmē dabas cikli un dažādi klimatiskie apstākļi (Melluma, Leinerte 1992). Pēc Meiniga esejas (nodaļā *landscape as Nature*) ir noprotams, lai cik ļoti cilvēks censtos mainīt vidi sev apkārt, dabu cilvēks neizmainīs, tās cikliskuma pārmaiņas un atjaunošanās turpinās pastāvēt jeb daba pastāvēs pati par sevi ar vai bez cilvēka darbības. To nav iespējams kontrolēt un mainīt priekš cilvēka vajadzībām, bet ir iespējams pielāgoties dabai un tās mainīgumam (Meinig 1979).

Balstoties uz dabu, tās sniegtajiem resursiem un spēju pielāgoties tai, ainavu iespējams novērtēt kā dzīvesvietu. Cilvēks nepārtraukti ir strādājis saskaņā ar dabu, pielāgojies tai, to produktīvi pārveidojot, izmantojot sniegtos resursus (Meinig 1979). Dabas apstākļi nosaka, kāda būs cilvēka saimnieciskā darbība, kā tā izpaudīsies ainavā un cik liela būs tās ietekme uz dabu jeb cilvēkam nepieciešamajiem resursiem, kurus tā sniedz. Ainavu veido cilvēka veidotas struktūras. Cilvēks rada dažādas formas (telpu sev apkārt un tajā iekļautos objektus), veidojot ainavu (Meinig 1979). Galvenokārt dabas apstākļi, nosaka kāds būs zemes lietojums noteiktajā vietā, piemēram, mežs vai lauksaimniecības zeme, tas nosaka arī to, kāda būs gan ainavas funkcija un struktūra, gan forma un vizuālais veidols.

Ainavu pārvērtības nav tikai pārmaiņas to izskatā, kas var neatbilst ikkatra priekšstatam par skaisto dabā. Tās ir dziļākas izmaiņas šo ainavu “saimniecībā”, tiek mainīti pastāvošie dabas procesu režīmi, stipri pārveidoti atsevišķi ainavas komponenti (it sevišķi augsne un augu sega) (Melluma, Leinerte 1992).

Skatoties uz ainavu kā vēsturi, vienmēr iespējams atklāt ko jaunu un līdz šim vēl neizpētītu. Pētot ainavu kopumā, kā arī pievēršot uzmanību atsevišķiem objektiem, piemēram, ēkām, ir iespējams spriest par vēsturiskiem notikumiem, cilvēku kultūru un tradīcijām, cilvēku dzīvi pagātnē. Ainava ir bagāta ar informāciju par cilvēkiem un sabiedrībām, kas to radījušas. Ainavas vecumu var noteikt pēc tās veidola – cik ilgi tā pastāvējusi tieši tādā veidolā (Meinig 1979).

Ainava izpaužas dažādos veidos gan pēc tā kas tajā redzams, gan to ko katrs cilvēks redz, vēlās redzēt vai arī ko nepieciešams ieraudzīt ainavā. Cilvēks vienmēr būs ieinteresēts pētīt un ieraudzīt to, kas būtu izdevīgāks, piemēram, dažādus resursus un to izmantošanu, peļņu, ērtības, taču būtu svarīgi izprast ainavu plašāk un saudzēt to, lai arī viss, kas katram ir izdevīgs, saglabātos ilglaicīgi. Ainavas pamatveidošanās apstākļi ir daba un tās procesi, jo tie nosaka cilvēka darbību, kas savukārt arī piedalās ainavas veidošanā, mazinot vai palielinot tās daudzveidību (Meinig 1979).

2. GAUJAS NACIONĀLAIS PARKS

Nacionālais parks ir plašs apvidus, ar tam raksturīgiem nacionāli nozīmīgiem dabas veidojumiem, cilvēka darbības neskartām un maz pārveidotām ainavām un kultūrainavām, daudzveidīgiem biotopiem, kultūras un vēstures pieminekļu bagātību un kultūrvides īpatnībām. Dabas aizsardzība, kultūrvēsturiskā mantojuma saglabāšana, zinātniskās izpētes, izglītošanas un atpūtas organizēšana (t.sk. – tūrisms), ir nacionālo parku galvenais uzdevums, kuru ierobežo dabas un kultūrvides aizsardzības mērķi (Grīnfelde et al. 2010).

2.1. Gaujas Nacionālā parka tūrisma iespējas

Ir sastopamas tūrisma tradīcijas, kuru pirmsākumi meklējami jau 19. gs. Gaujas Nacionālajā parkā, kas ir viena no nozīmīgākajām Latvijas īpaši aizsargājamām dabas teritorijām (Smaļinskis 2005).

Par starpkaru periodu A. Klepers skaidro, ka “viens no aktīvākajiem tūrisma veicinātājiem Latvijā 20.g. 30.gados bija Iekšlietu ministrijas Emigrācijas un tūrisma nodaļas (1937.g. Sabiedrisko lietu ministrijas Tūrisma nodaļas) tūrisma biroja pārzinis Kārlis Vanags. Viņa vadībā sarīkoja pirmo nacionālo tūrisma izstādi „Apceļo dzimto zemi!”, kurā tika prezentēti dažādi maršruti ceļotājiem pa Latvijas skaistākajām vietām. Vanags laika posmā no 1934.gada līdz 1940.gadam sastādīja arī 13 tūrisma ceļvežus ar dažādiem tūrisma maršrutiem, salīdzinoši labām kartēm un aprakstiem par Latvijas novadu kultūru, vēsturi, ģeogrāfiju un (mazāk) arī dabu. Tajos minēti arī dažādi praktiski padomi ceļotājiem, tai skaitā atsevišķas norādes par maršrutu veidošanu. Par maršrutu saturisko ietvaru var spriest kaut vai pēc dažu izdevumu nosaukumiem: Vadonis ceļojumiem pa Latviju, 10 maršruti slēpotājiem Latvijā, Vasaras ceļojumi u.c. (Klepers 2010b, 26).”

“GNP atrodas vairāk nekā 500 kultūras un vēstures pieminekļu – pilskalni, mūra pilis, baznīcas, muižas, ūdensdzirnavas un vējdzirnavas, kā arī citi arheoloģiskie, arhitektūras un mākslas pieminekļi (Dabas aizsardzības pārvalde 2010).”

Tiek attīstīta tūrisma infrastruktūra GNP apmeklētāju pieejamībai, atpūtas un pārvietošanās iespējām un izglītošanai, izveidojot dažādas ūdens tūristu un autotūristu apmetnes, kājāmgājēju un velotūristu takas, Dabas izglītības centrus (Dabas aizsardzības pārvalde 2010).

Tiek iedalīti vairāki iespējamie maršruti pēc ceļojuma veida Gaujas Nacionālajā parkā: kultūras, dabas, aktīvā tūrisma, kā arī kombinētos tūrisma maršrutos (Grīnfelde et al. 2010).

Aktīvajā tūrismā tūrists visas nepieciešamās darbības veic pats. Tas sīkāk iedalās dažādos citos tūrisma veidos: kājnieku tūrisms, ūdenstūrisms, velotūrisms, pārgājieni ar slēpēm, pārgājieni ar zirgiem u.c. formas vai to kombinācijas (Grīnfelde et al. 2010).

Tūrisma veidu, kurā tūristu galvenais ceļojumu nolūks ir apmeklēt un iepazīt kultūru un kultūras mantojumu (Grīnfelde et al. 2010). Kultūra ir tūristus piesaistošs faktors kultūras tūrismā, tiek uzskatīts par īpašo interešu tūrisma paveidu (Krosa, Makkerčers 2007).

Viens no tūrisma veidiem, kas Gaujas Nacionālajam parkam ir ļoti saistošs ir ekotūrisms, kas savā izcelsmē ir saistīts ar dabas un kultūras tūrisma. Ekotūrismam, galvenokārt ir raksturīgs samazināt ietekmi uz vidi. Ekotūrisma viena no būtiskākajām iezīmēm ir rīcībai vides, īpaši dabas aizsardzības jomā, vienlaikus akcentējot dabas aizsardzības prasības kā dominantu, kas integrēta ekotūrisma attīstības pamatos (Leitis 2012).

2.2. Gaujas Nacionālā parka ainavas

Gaujas Nacionālais parks (GNP) (platība ir 91 745 ha), kas dibināts 1973. gada 14. septembrī, ir pirmais un vecākais Nacionālais parks Latvijā. Tā galvenie mērķi ir aizsargāt maz pārveidotas dabas teritorijas, kuras raksturo liela bioloģiskā daudzveidība, dabas un kultūras pieminekļu, ainavu dažādība; kā arī veicināt dabas tūrisma un teritorijas ilgtspējīgu attīstību (Dabas aizsardzības pārvalde 2010). Minot ainavu dažādību, Gaujas Nacionālais parks aizsargā gan unikālās un raksturīgās ainavas, gan visu ainavu daudzveidību un reālo ainavu telpu, kam nepieciešama arī aktīva veidošana un kopšana (Melluma, Leinerte 1992). Ainavas tiek aizsargātas, lai nodrošinātu ekoloģisko, estētisko un kultūrvēsturisko vērtību aizsardzību, kas savukārt nodrošina tūrisma un izglītības attīstību (Rasa 2006).

“O. Nikodemus (Nikodemus 2005), izmantojot K. Ramana Ainavrajonēšanu, piemin, ka Gaujas Nacionālajā parkā ir sastopami ļoti dažādi ainavu tipi: upju ielejas ainavas, līdzena un viļņota līdzenuma āraines un mežaines, ezeraines, reljefa mozaīkveida ainavas un purvaines. Neskatoties uz nelielo teritoriju, Gaujas Nacionālajā parkā ir sastopami gandrīz visi iespējamie Latvijas ainavu tipi (Nikodemus 2005).”

Ainavu daudzveidību Gaujas Nacionālajā parkā nosaka reljefa lielformu maiņa un dažādība. Gaujas Nacionālajā parkā ir raksturīgi dažādi dabas rajoni un tajos ietilpstošie dabas apvidi, kas nosaka ainavas daudzveidību: Idumejas augstienes Limbažu viļņotais līdzenums un Augstrozes paugurvalnis, Gaujas senleja, teritorijā iesniedzas arī Ziemeļvidzemes zemienes Burtnieka līdzenums, Trikātas pacēlums, kā arī no Vidzemes augstienes dabas rajona – Mežoles pauguraine (Turlajs 2011). Gaujas senieleja ir pieskaitāma pie Latvijas

unikālajām ainavām un vizuāli Gaujas Nacionālajā parkā tā ir augstvērtīgākā ainava (Nikodemus 2005).

Laikā no 20. gadsimta sākuma līdz mūsdienām Gaujas Nacionālā parka teritorijā vietās, kur bija mozaīkveida ainava, notikusi meža platību masivizēšana un homogenizācija. Mežu platības ir palielinājušās no 45,1% līdz 52,7%. Iespējams, smilts un grants augšņu dēļ, kas nav piemērotas intensīvai zemkopībai, ir izzudušas daudzas Gaujas senielejas un tās pieteku virspalu terašu un palieņu pļavas, kā arī sakarā ar to, ka minētās teritorijas ir grūti apsaimniekot, izmantojot tehniku (Nikodemus 2005).

Augstrozes un Mežoles paugurainē pagājušajā gadsimtā raksturīgs process ainavu attīstībā mozaīkveida ainavas veidošanās bijušajās lauksaimniecību zemju ainavu vietās (Nikodemus 2005).

Cits raksturīgs process pagājušā gadsimta otrajā pusē ir lauksaimniecības zemju masivizācija. Šāds process Gaujas Nacionālajā parkā ir raksturīgs līdzena un viļņota reljefa apstākļos. Šo procesu veicināja vienlaidus meliorācija, kuras dēļ ir zudušas vairākas viensētas, iznīcinātas ežas starp tūrumiem un nelieli mežu un krūmu puduri. Meliorācija ir veicinājusi arī meža masīvu malu iztaisnošanu (Nikodemus 2005). Gaujas Nacionālajā parkā vērojamās ainavu izmaiņas laika gaitā: 1959. gada attēlā redzams, ka ainava bijusi atvērtāka, pateicoties virspalu terasēs un augstajā palienē esošajām pļavām (Nikodemus, 2005) (skatīt 2.1. attēlu). 2005. gada attēlā redzams, ka skats ir daudz noslēgtāks. Skata vērtība samazināsies, ja netiks veikta skata atvēršana (Nikodemus, 2005) (skatīt 2.2. attēlu).

“GNP teritorija iedalīta 5 funkcionālās zonās (Dabas aizsardzības pārvalde 2010).” Parka teritorijās ir zonas (dabas rezervātu zonas), kas aizņem nelielu daļu, tajos saimnieciskā, tūrisma un cita veida darbība nenotiek. Ir saprotams, ka GNP teritorijā ir vietas, kurās ainava gadu laikā būtiski mainās ar cilvēka saimnieciskās darbības palīdzību vai arī bez cilvēka saimnieciskās darbības. Dabas aizsardzības pārvaldes informācija norāda, ka “parka teritorijā atļauta tikai tāda saimnieciskā darbība, kas būtiski nemaina vēsturiski izveidojušos ainavas struktūru (Dabas aizsardzības pārvalde 2010).”

2. 1. attēls. Skats no Gleznotāju kalna uz Gaujas senieleju 1959. gadā (foto K.Ramans)
(Nikodemus 2005)

2.2. attēls. Skats no Gleznotāju kalna uz Gaujas senleju 2005. gadā (Nikodemus 2005)

3. MATERIĀLI UN METODEDES

Bakalaura darbā tika veikta literatūras avotu izpēte un analīze, lai noskaidrotu un salīdzinātu kādi ir starpkaru perioda (no 1930. gadu tūrisma ceļvežiem) un mūsdienu raksturīgie tūrisma maršruti un vietas.

Kvalitatīvā kontentanalīze – veikta starpkaru perioda un mūsdienu Gaujas Nacionālā parka ceļvežos minēto maršrutu un apskates objektu (to tekstuālu un vizuālu reprezentāciju) analīze un interpretācija. Tika izmantoti ieskenēti starpkaru perioda attēli no tūrisma ceļvežiem vai internetā atrastie materiāli; mūsdienu attēli iegūti veiktās ekspedīcijas laikā.

Anketēšana, bakalaura darba kontekstā, tika veikta Lietišķo studiju kursa ietvaros, lai spriestu par apmeklētāju iecienītākajām tūrisma vietām, pārvietošanās un atpūtas veidiem un saistītu to ar aktuālajiem mūsdienu tūrisma maršrutiem. No šīm aptaujām tiek izmantota tikai daļa no iegūtajiem datiem (1. līdz 4. jautājums; skatīt 4. pielikumu). Aptauja tika veikta Siguldā (pie Gūtmaņa alas un Svētku laukumā) un Līgatnes dabas takās. 25 respondenti atbildēja uz aptaujas jautājumiem pie Gūtmaņa alas, 25 Svētku laukumā un 50 Līgatnes dabas takās. Aptauja Gūtmaņa alā: 08.10.2016. plkst. 11:15 - 15:30. Aptauja Svētku laukumā: 14.10.2016. plkst. 13:18 - 16:42. Aptauja Līgatnē: 15.10.2016. plkst. 13:50 - 17:26.

Galvenokārt tika uzrunāti jaunieši 18 – 30 gadu vecumā un respondenti 31 – 50 gadu vecumā (skatīt 5.3. attēlu). Lielākā daļa respondentu saziņai izmantoja latviešu valodu vai arī, iesākot sarunu, pielietoja krievu valodā, bet atbildot uz aptaujas uzdotajiem jautājumiem, turpināja runāt latviski, 11 respondenti saziņai pielietoja krievu valodu, (skatīt 5.4. attēlu).

Statistikas datu apstrādē (*Excel* programmā) ir veikti iegūtie dati no aptaujām, apkopojot tos diagrammās un tabulā.

Vēršot uzmanību par kultūrvēsturiskajām ainavām un to elementiem, pastāv tehnoloģija, kas ir noderīga, lai izstrādātu vēsturisku ierakstu par zemes lietojuma veida izmaiņām, vai, lai rekonstruētu agrākos vides vai mantojuma objektus; tā ir atkārtotā fotografēšana (Hall, Page, 1999). Darbā tika izvērtētas starpkaru perioda un mūsdienās uzņemtas fotogrāfijas, tādā veidā spriežot par apskates objektu pārmaiņām.

Lai izvērtētu starpkaru perioda ceļvežos pieminētos apskates objektus mūsdienās tika veiktas divas ekspedīcijas: Cēsis-Līgatne (no 20.10.2017. līdz 21.10.2017.), to veicot pārgājienuveidā un Sigulda-Turaida-Krimulda (12.05.2018.), izmantojot automašīnu. Ekspedīcijā Cēsis-Līgatne tika izvērtēti 12 apskates objekti, bet ekspedīcijā Sigulda-Turaida-Krimulda 23 apskates objekti, kā arī apsekoti 5 citi starpkaru perioda maršrutos minētie objekti kā orientieri. Apskates objekti tika izvērtēti pēc vēsturiskajām fotogrāfijām (ja šī fotogrāfija ir pieejama; lielākoties šīm fotogrāfijām tika ņemts vērā nosacījums izvēlēties

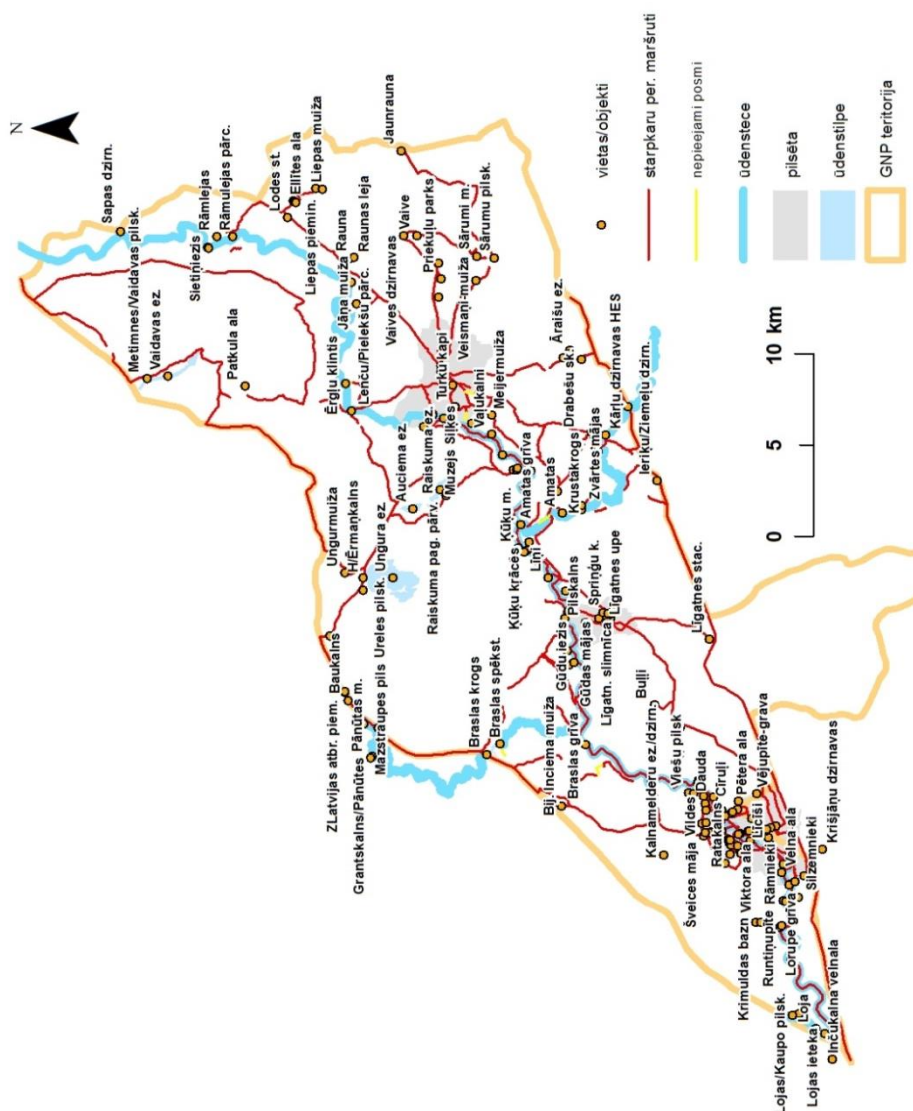
starpkaru perioda fotogrāfijas) un autora redzētā (uzņemtajām fotogrāfijām), tā tipa (ainavu, dabas vai kultūrvēsturiskais objekts), to vēsturiskajām referencēm (kādos ceļvežos un maršrutos tie ir iekļauti un kādas ir vēsturiskās ziņas par šiem objektiem), pieejamības (viegli vai apgrūtināti pieejami; vizuāli pamanāmi vai nepamanāmi), objekta stāvokļa (aizauguši, kopti vai uzturēti objekti), tūrisma informācijas un atpūtas infrastruktūras mūsdienās (objekti, kuriem nav norādes un informācijas; minēti ceļvežos; ir zīmes un norādes; objekti, kuriem pieejami informācijas stendi), apmeklētība un popularitāte (tiek apmeklēti; ir informācijas centru zīmes).

Kartogrāfiskā metode (ĢIS). Tika veikta 28 starpkaru perioda tūrisma maršrutu un tajos pieminēto apskates objektu analīze mūsdienu Gaujas Nacionālā parka teritorijā, (tika ņemtas vērā arī GNP pierobežas apskates objekti), izmantojot tūrisma ceļvežus: *Ceļvedis pa dzimto zemi (1937). Ceļvedis pa dzimto zemi. Tūristu ceļojumu maršruti Latvijā. 1. daļa. Vidzeme un Latgale (1937); Vadonis pa Vidzemes Šveici (1934); Tūrisma maršruti Latvijā. Pasaules kara, Latvijas brīvības un 1905. gada cīņu piemiņas vietas, tūristu apmetnes (1932); Vasaras ceļojumi. Latvijas Darba Kameras rokas grāmata strādnieku arodbiedrību tūrisma kopu darbībai (1937); Sigulda un apkārtnē (1937)*. Maršruti un tajos minētie apskates objekti ir attēloti izstrādātajās kartēs, kā karšu pamatni izmantojot **LĢIA topogrāfisko karti mērogā 1:10 000** (TOPO 10K LĢIA), jo šī karte ir precīzāka, ceļu tīklu infrastruktūra ir detalizētāka, kā arī vienlaicīgi, izmantojot Latvijas topogrāfisko karti, ir iespējams salīdzināt savstarpējo ceļu posmu pieejamību un to esamību, un šo karti nepieciešams izmantot starpkaru perioda maršrutos, lai tos salīdzinātu ar mūsdienu maršrutiem. Starpkaru perioda tūrisma maršruti ir raksturoti tikai tekstuālā formātā, līdz ar to šo maršrutu vizuālā attēlošana bija jāveic pēc ceļvežu aprakstos minētajām norādēm un orientējošiem apskates objektiem, kā arī pēc **Latvijas topogrāfiskās kartes mērogā 1: 75 000** (TOPO 75K Latvijas laika). Šī karte tika izmantota, lai starpkaru perioda maršruti tiktu kartēti atbilstoši tā laika pieejamajiem ceļiem un takām. Lai veiksmīgāk noteiktu apskates objektu atrašanos vietu, **izmantotas ir arī citi kartogrāfiskie materiāli:** (TOPO 50K Satelītkarte), (Latvijas pilskalnu datubāze), (TOPO 10K PSRS) atsevišķu pilskalnu vai gravu noteikšanai. Autors izstrādājot kartes ņēma vērā Latvijas topogrāfiskajā kartē esošos galvenos vai īsākos ceļus līdz nākamajai norādītajai vietai (īpaši tādos maršrutos, kuros netika norādītas orientējošas vietas). Maršruti darbā tiek uzskaitīti un atsevišķi izvērtēti.

4. TŪRISMA MARŠRUTI GAUJAS NACIONĀLĀ PARKA TERITORIJĀ

4.1. Starpkaru perioda maršruti un apskates objekti

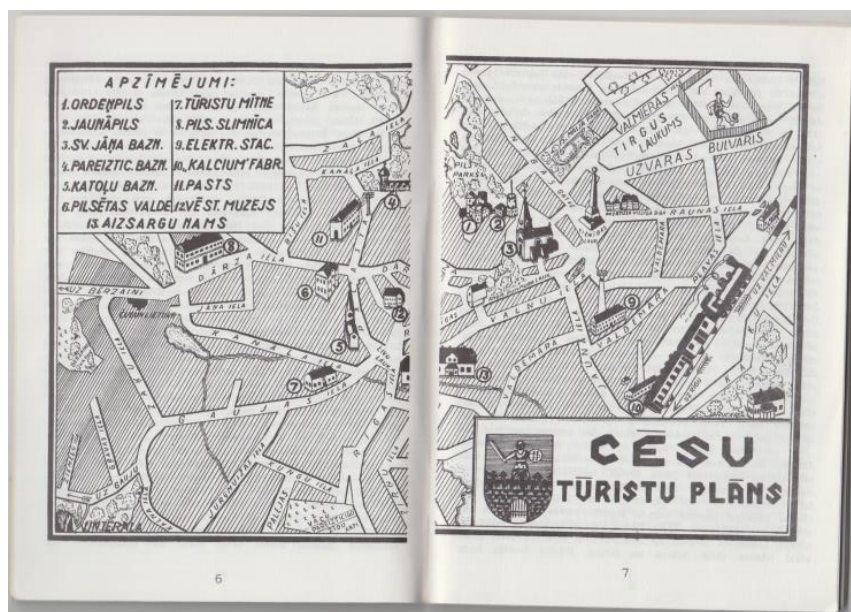
Tūrisma ceļvedī *Ceļvedis pa dzimto zemi. Tūristu ceļojumu maršruti Latvijā. 1. daļa. Vidzeme un Latgale* saistošākie maršruti, kas tika pieminēti ir Cēsu pilsēta un tās apkārtnē (garāki maršruti no Cēsīm: Cēsis-Priekuļi-Rauna, Cēsis-Līgatnes papīru fabrika, Cēsis – Meijermuiža, Cēsis-Āraiši-Ieriķi, Cēsis-Straupe), Siguldas, Turaidas un Krimuldas maršruti, kā arī citi maršruti starp dažādām apdzīvotām vietām (Straupe-Brasla-Sigulda, Straupe-Līgatnes papīra fabrika, Cēsis-Valmiera, Sigulda – Nurmiži – Līgatnes papīra fabrika, Sigulda – Lēdurga, laivu maršruts no Cēsu Raiskuma tilta līdz Murjāņiem (skatīt 4.1. attēlu).

4.1. attēls. Starpkaru perioda maršruti un apskates objekti GNP teritorijā. Pamatnē (TOPO 10K LĢIA)

Cēsu pilsētai un tās tuvākajai apkārtesošajai teritorijai ir raksturīgi 9 starpkaru perioda maršruti. Kā sākumpunktu autors ir izvēlējis pilsētas dzelzceļa staciju, jo ceļvedī tas netiek norādīts (skatīt 4.2. attēlu).

Maršruts Nr.1: pilsētas R daļa, ir iespējams doties uz Bērzaines ģimnāziju (1,5 km) (Sabiedrisko lietu ministrijas... 1937) pa diviem ceļiem (Dārza vai Gaujas ielu). Tiek norādīts, ka, izvēloties Gaujas ielu, ir iespējams aplūkot turku kapsētu, “kur apglabāti 23 turki. Pēc krievu-turku kara daļu gūstekņu nometināja arī Cēsīs (1878. g.). Vintera gravas upītē tie mazgājušies, pēc tam uz izklātiem paklājiem lūguši Dievu. 1879. g., kad starp gūstekņiem izcēlies tīfs, ap 1000 gūstekņi no Cēsīm aizsūtīti (Sabiedrisko lietu ministrijas... 1937)”. Šie turku kapī tiek aprakstīti šajā maršrutā pēc vēsturiskiem nostāstiem, iespējams, pēc cilvēku stāstītā vai rakstiskiem avotiem. “Tālāk uz Gaujas (Siļķes) dzirnavām (Siļķes mākslinieka Jansona tēlniecības darbnīca) (Sabiedrisko lietu ministrijas... 1937).” Tālāk maršruts paredzēts, šķērsojot Raiskuma tiltu, uz sarkanām klintīm. Tiek skaidrots, ka “Raiskuma līcis ir agrākā Gaujas gultne (Sabiedrisko lietu ministrijas... 1937).”

4.2. attēls. Cēsu tūristu plāns (Sabiedrisko lietu ministrijas... 1937)

Maršruts Nr. 2: “Uz Meijermuižu (3 km), kuras parkā - veci koki, terases ar trepēm uz Gauju. Sarkanā jeb Brūtes alā ¼ km no Gaujas, 1577. g. no Jāņa Briesmīgā slēpies kāds latvju jauneklis ar savu līgavu, bet tatāri tos uzgājuši un nomocījuši (Sabiedrisko lietu ministrijas... 1937).” Īsi aprakstīts Meijermuižas parks; Brūtes alas raksturojums visticamāk skaidrots pēc vēsturiskas leģendas.

Maršruts Nr. 3: Ērgļu klintis “arī Ērgēļu jeb Pieškalna; (7 km) (Sabiedrisko lietu ministrijas... 1937)”, tiek nosauktas šajā maršrutā kā lieliskas, lai piesaistītu ceļveža lasītāju. Maršruts virzās pa Lenču ceļu līdz pārceltuvei (šobrīd pārceltuve nepastāv) “(5 km); aplūkojami skaistākie skati Cēsu apkārtnē (Sabiedrisko lietu ministrijas... 1937).”

Maršruts Nr. 4: “Cēsis-Kārļa muiža-Amatas ieleja (12 km) (Sabiedrisko lietu ministrijas... 1937).”

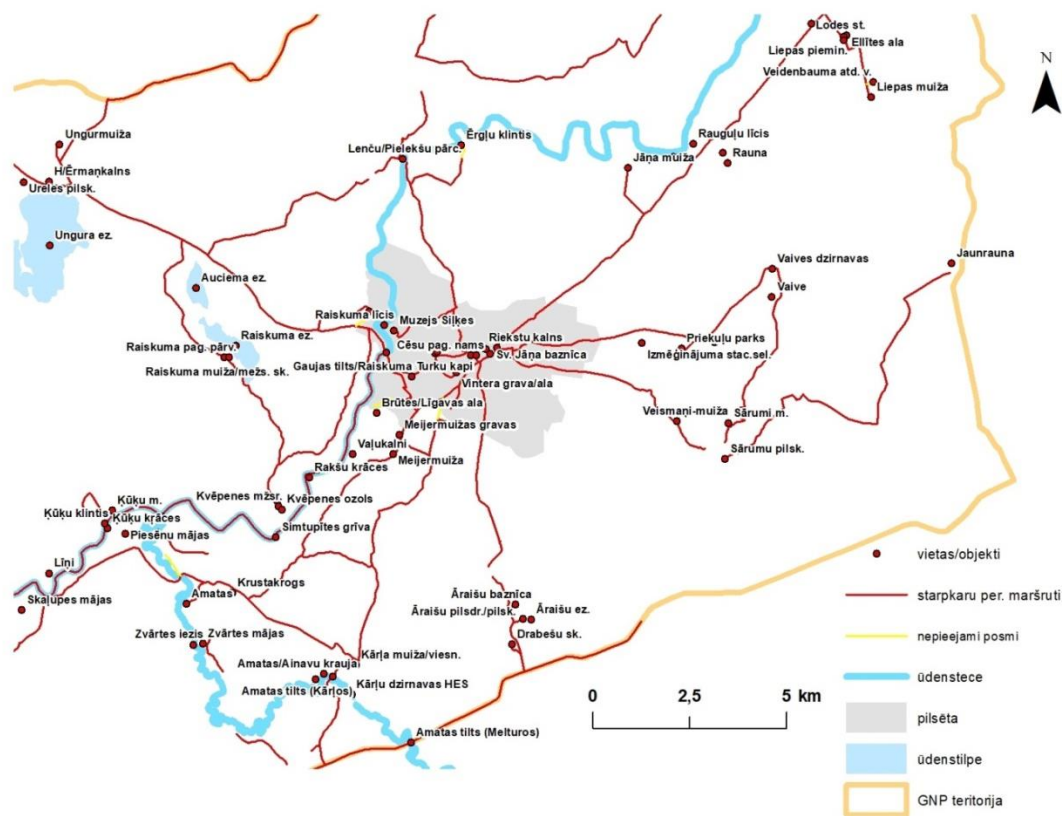
Maršruts Nr. 5: “Cēsis-Āraiši-Āraišu ezers (8 km) (Sabiedrisko lietu ministrijas... 1937).” Īsumā tiek pieminēts, ka Āraišos ir bijusi senču un ordeņu pilis. Maršruta nolūks ir apskatīt pilsdrupas un baznīcu “kas celta 1225. g. (Sabiedrisko lietu ministrijas... 1937).”

Maršruts Nr. 6: “Cēsis-Sietiņezis (13 km): Jāņa muiža, Raunas leja, Lode. Lieliskā Ellītes ala. Liepas kapsētā Veidenbauma atdusas vieta; Liepas bij. muižā pamatskola. Apskatīt 4 m augsto Liepas atbrīvošanas pieminekli un Gaujas un Raunas klinšainos krastus. Sietiņezis Gaujas labajā krastā, pārceltuves pie Rāmulejām (Sabiedrisko lietu ministrijas... 1937).” Tiek minēta vēsturiska kauja pie Lodes “1919. g. 22. jūnijā (Sabiedrisko lietu ministrijas... 1937)” un uz Liepas atbrīvošanas pieminekļa esošais Zvārguļu Edvarda teksts, kas ir mudinājums jebkuram latvietim cienīt šo pieminekli - celts par godu latviešu un igauņu kareivjiem, kuri cīnījušies par Latvijas brīvību. Maršruta galamērķis ir Sietiņezis, līdz kuram jānokļūst, izmantojot pārceltuvi pie Rāmulejām (Sabiedrisko lietu ministrijas... 1937) (šobrīd pārceltuve nepastāv).

Maršruts Nr. 7: “Kvēpenes pilskalns (9 km) (Sabiedrisko lietu ministrijas... 1937).” Īsi tiek aprakstīta Kvēpenes pilskalna apkārtnē. Pieminēta Sateklas pils vieta, tās pils laukums: “27x10 m (Sabiedrisko lietu ministrijas... 1937).”

Maršruts Nr. 8: “Sārumu pilskalns (8 km) domājamā Autines pils vieta. Jāiet gar Veismaņiem un Vaives leju. Pilskalns 2.000 kv. m. (Sabiedrisko lietu ministrijas... 1937).” Šajā vietā esot vērtīgi izrakumi.

Maršruts Nr. 9: “Cēsis-Priekuļi-Rauna (23 km) (Sabiedrisko lietu ministrijas... 1937)” Rauna neatrodas mūsdienu GNP teritorijā, tāpēc no šī maršruta minētā daļa par Raunu netiek ņemta vērā. Tiek raksturota Priekuļu lauksaimniecības skolas apkārtnē un tās vēsture. Aprakstīta Vaives apkārtnē, pieminētas tur esošās dzirnavas - to īpašnieks un apsaimniekotājs. Kā orientieris turpmākam ceļam tiek pieminētas Sāruma mājas, kā arī nostāsts par šajās mājās dzimušo pēdējo lību (lībiešu tautas). Pēc šo māju nosaukumu, turpat netālu atrodas pilskalns. No šīm mājām, dodoties 1 km, nākamais maršruta punkts ir Raunas upe (Raunupīte), “kas reiz bijusi robežu upe starp Rīgas bīskapa un ordeņa zemēm (Sabiedrisko lietu ministrijas... 1937).” Turpmākais ceļš ir 5 km uz Jaunraunu, par kuru īsi tiek paskaidrots, ka tur sastopamas klintis un alas (skatīt 4.3. attēlu).

4.3. attēls. Cēsu un tās apkārtesošās teritorijas starpkaru perioda maršruti un apskates objekti. Pamatnē (TOPO 10K LĢIA). (Lai karti aplūkotu pārskatāmāk skatīt 1. pielikumu)

Maršruti starp dažādām apdzīvotām vietām. Maršruts Nr. 10: “Cēsis-Līgatnes papīru fabrika (22 km) Sigulda (Sabiedrisko lietu ministrijas... 1937).” Tiek minēts, ka šī maršruta atbilstošākais laiks ir pavasaris, kad zied ievas.

Maršruts Nr. 11: šajā maršrutā, atbilstoši virzībai, minētie galvenie pieturpunkti ir šādi: Meijermuiža, Rakste – Simtupīte, Kārļa muižā, Zvārtes iezis, Ķūķu krāces, Līgatnes papīru fabrika. Tiek raksturota Meijermuižas apkārtnē. Par Kārļa muižu šajā maršrutā, ceļvedī ir raksturota vēsturiska informācija (dibināta skola, pils nodedzināšana, muižas un tās ēku mantošana, muižas platība). Tiek pieminētas turpat esošās Kārļu dzirnavas (elektriskās spēkstacijas) un to piederība Cēsu pilsētai, Amatas krauja, no kuras jāpievērš uzmanība skatam uz Bizenes līci. Tiek norādīts, ka līdz pat Amatas ietekai Gaujā, ir vērojami krāšņi krasti. Tiek izcelts Zvārtes iezis, kas atrodas pie Zvārtes mājām. Turpmākais posms virzās gar Ķūķu krācēm, kas atrodas pie Piesēnu mājām, un gar Skaļupjiem (Skaļupēm) ir iespējams nonākt līdz Līgatnes papīru fabrikai. Par papīru fabriku skaidrota informācija par tās dibināšanu, vēsturisko tirdzniecības sadarbību, kā arī izklāstīta ir ar fabriku saistītā ciema un dzelzceļa stacijas izveidošanās. Aprakstīta apkārtnē – “dziļas gravas ar mežiem un klintīm, strādnieku pagrabi iezī pie Līgatnes upītes (Sabiedrisko lietu ministrijas... 1937)” un norādīts

apskates objekts – Līgatnes upe. Pieminēta ir Pilskalna atrašanās vieta, tā augstums un iespējamais skata tālums Pilskalnā līdz Cēsīm.

Maršruts Nr. 12: “Cēsis-Āraiši-Ieriķi (19 km) (Sabiedrisko lietu ministrijas... 1937).” Pieminēts Cēsu pagasta nams, Cēsu pulka skolnieku rotas piemineklis – kaujas gads, K. Dzirkaļa mets. Āraišu ezers, Āraišu baznīca un bruņinieku pils – to vēsturiskās informācijas raksturojums (baznīcas vecums, pils celtniecības un izpostīšanas gads). Kā nākamais punkts ir Drabešu pils vietas, tās vēsturiskais raksturojums, skats, kas paveras uz Āraišu ezeru, baznīcu un mācītājmuižu. Nākamā vieta ir Ieriķi un tur esošās Ziemeļu dzirnavas. Šajā maršrutā tiek piedāvāts doties pa dzelzceļu uz Rīgu vai Siguldu vai arī uz Zvārtes iezi un Līgatnes papīru fabriku (Sabiedrisko lietu ministrijas... 1937).

Maršruts Nr. 13: Amatas apkārtnē, Kārļu dzirnavas un Ieriķi (Sabiedrisko lietu ministrijas... 1937).

Maršruts Nr. 14: šajā maršrutā, atbilstoši virzībai, minētie galvenie pieturpunkti ir šādi: no Cēsīm Gaujas tilts Kvēpene, Raiskums, Unguri, Stalbe, Plācis, Straupe, Brasla, Gūdas iezis, Ķūķu iezis. Tiek skaidrots, ka līdz Gaujas tiltam var nonākt, dodoties pa ceļu, kas ir Limbažu virzienā. Pieminēta Kvēpenes pilskalna esošā apkārtnē, kā arī Raiskuma apkārtnē (ezers, pagasta nams, mežsaimniecības skola, saimniecība pulkveža Brieža dēlam). Aprakstīta Unguros esošā pilskalna un pilsmuižas vēsture. Plašāk aprakstīta Lielstraupes pils un tur esošā baznīca. Maršrutā uzsver apmeklēt Ziemeļlatvijas atbrīvotāju pieminekli. Braslas spēkstaciju ir cēlis straupietis inženieris Tormanis (Sabiedrisko lietu ministrijas... 1937).

Maršruts Nr. 15: “Straupe-Brasla-Sigulda (25 km) (Sabiedrisko lietu ministrijas... 1937).” Maršruts virzās pa Valmieras-Rīgas ceļu gar Braslu, kur nozīmīga ir spēkstacija – “apgādā elektrību Līgatnei, Limbažiem un Krimuldai (Sabiedrisko lietu ministrijas... 1937).”

Maršruts Nr. 16: “Straupe-Līgatnes papīra fabrika (20 km) (Sabiedrisko lietu ministrijas... 1937).”

Maršruts Nr. 17: “Cēsis-Valmiera (35 km) (Sabiedrisko lietu ministrijas... 1937).” Minētās vietas pēc virzības līdz Valmierai: Lenču pārceltuve (mūsdienās pārceltuve nepastāv), Lenči, Vaidava.

Maršruts Nr. 18: iepriekšējā maršruta cits variants (piedāvāti citi posmi). Minētās vietas pēc virzības līdz Valmierai: (1. maršruta variants) Lenču pārceltuve (mūsdienās pārceltuve nepastāv), Sietiņezis, Sapas dzirnavas; (2. maršruta variants): Sarkanās klintis, Raunas leja, Rauguļu līcis, Lode, Sietiņezis. Lodē izmantojot šo maršruta variantu, piedāvā apskatīt Liepas pagasta namu, “Ellīti” un Veidenbauma kapu Liepas kapsētā. Netālu no Sietiņeža ir studentu vienotņu piemiņas akmens (Sabiedrisko lietu ministrijas... 1937).

Laivu maršruts Nr. 19: pieminēti apskates objekti maršruta virziena secībā: Raiskuma tilts, Vaļu kalni, Rakšu krāces, Kvēpenu pilskalns, Amatas grīva, Ķūķu krāces un klintis. Līņu mājas, Līgatnes grīva, Lorelejas jeb Nāru klintis, Gūdas klintis, Katrīnas klintis, Braslas grīva, Viešu pilskalns, Turaida, Sigulda, Velnala, Lorupīte, Lojas upes ieteka Gaujā un citi apskates objekti, kas nav mūsdienu GNP teritorijā. Pie Raiskuma tilta un Amatas grīvas tiek norādīts Gaujas līmenis virs jūras (Sabiedrisko lietu ministrijas... 1937).

Siguldas, Turaidas un Krimuldas maršruti (skatīt 4.4. attēlu). “Maršruts Nr. 20: Siguldas pilsdrupas – Sateseles pilskalns – Pētera ala – Kraukļu ala – Kalnaklaukas – Paradīzes kalns (Sabiedrisko lietu ministrijas... 1937).” Tiek pieminēti arī šādi apskates objekti: Siguldas stacija (no kuras sākas maršruts), Siguldas baznīca, Gaujas tilts. Plaši tiek izklāstīta informācija par kādreizējo Siguldas pili – tās uzbūvi un vēsturiskajiem notikumiem. Vēsturiski notikumi arī par Sateseles pilskalnu.

Atsevišķi tiek uzskaitīti objekti, kuri būtu jāredz tūristam Turaidā: Gūtmaņa ala, Viktora ala, Kaupo Liellais pilskalns, Karātavu jeb Rata kalns, Turaidas pilsdrupas, Turaidas baznīca, Šveices māja, Viešu pilskalns, Stela-Holšteina ķieģeļu un kaļķu cepļi. Par šīm objektiem arī tiek sniegta vēsturiska informācija.

Objekti, kuri būtu jāredz tūristam Krimuldā Kubesles pilskalns, Krimuldas pilsdrupas, Krimuldas muiža – sanatorija, Krimuldas baznīca, Velna ala, Lorupes grava, Kaupo Mazais pilskalns. Arī par Krimuldas apskates objektiem tiek stāstīta vēsturiskā informācija (Sabiedrisko lietu ministrijas... 1937).

4.4. attēls. Siguldas apkārtnes tūrisma plāns (Nonācs 1937)

Maršruti no Siguldas. Maršruts Nr. 21: “Sigulda – Nurmiži – Līgatnes papīra fabrika (15 km) (Sabiedrisko lietu ministrijas... 1937).” Maršruts virzās garām Kalnaklaukām un Muceniekiem uz Nurmižiem. Par Mucenieku mājām tiek minēts ieraksts zviedru hronikās. Nurmižos esošās skolas vēsture. Minēts, ka tuvumā Buļļu mājās ir vīnrūpniecība. Tālāk iespējams maršrutu veikt uz Līgatni un no Līgatnes uz Cēsīm.

Maršruts Nr. 22: “Sigulda – Lēdurga (25 km) (Sabiedrisko lietu ministrijas... 1937)” (Lēdurga neietilpst mūsdienu GNP teritorijā). Maršruts plānots šādā secībā: Sigulda, Turaida, Braslas spēkstacija, Inciems. Inciemā bijusī muiža.

Tūrisma ceļvedī *Vadonis pa Vidzemes Šveici* tiek sniegta informācija par Siguldas staciju, Siguldas viesnīcu, baznīcu, Rakstnieku pili, Siguldas pilsdrupām, Gūtmaņa alu, Turaidas pili, Turaidas baznīcu, Ratakalnu, Kaupo pili, Siguldas skolu, Biedrības namu, Kraukļu alu, Pētera alu, Sateseles pilskalnu (tiek minētas Kalna Klauķu un Lejas Klauķu mājas kā orientieri, lai nokļūtu līdz Sateseles pilskalnam), Lores (Lorupes) gravu, Krišjāņu dzirnavām, Starpas dzirnavām, Silzemniekiem un Rāmnikiem (tiek norādīti, lai būtu iespējams atrast pārceltuves vietu pāri Gaujai no Siguldas uz Krimuldu), Krimuldas pilsdrupām, Šveiciešu mājām, Krimuldas jauno pili, Kubeseles pilskalnu (kā orientieris pilskalna atrašanai ir Gravzaķu mājas), Velna alu, Gudrības avotiņu (Mīlbergs 1934).

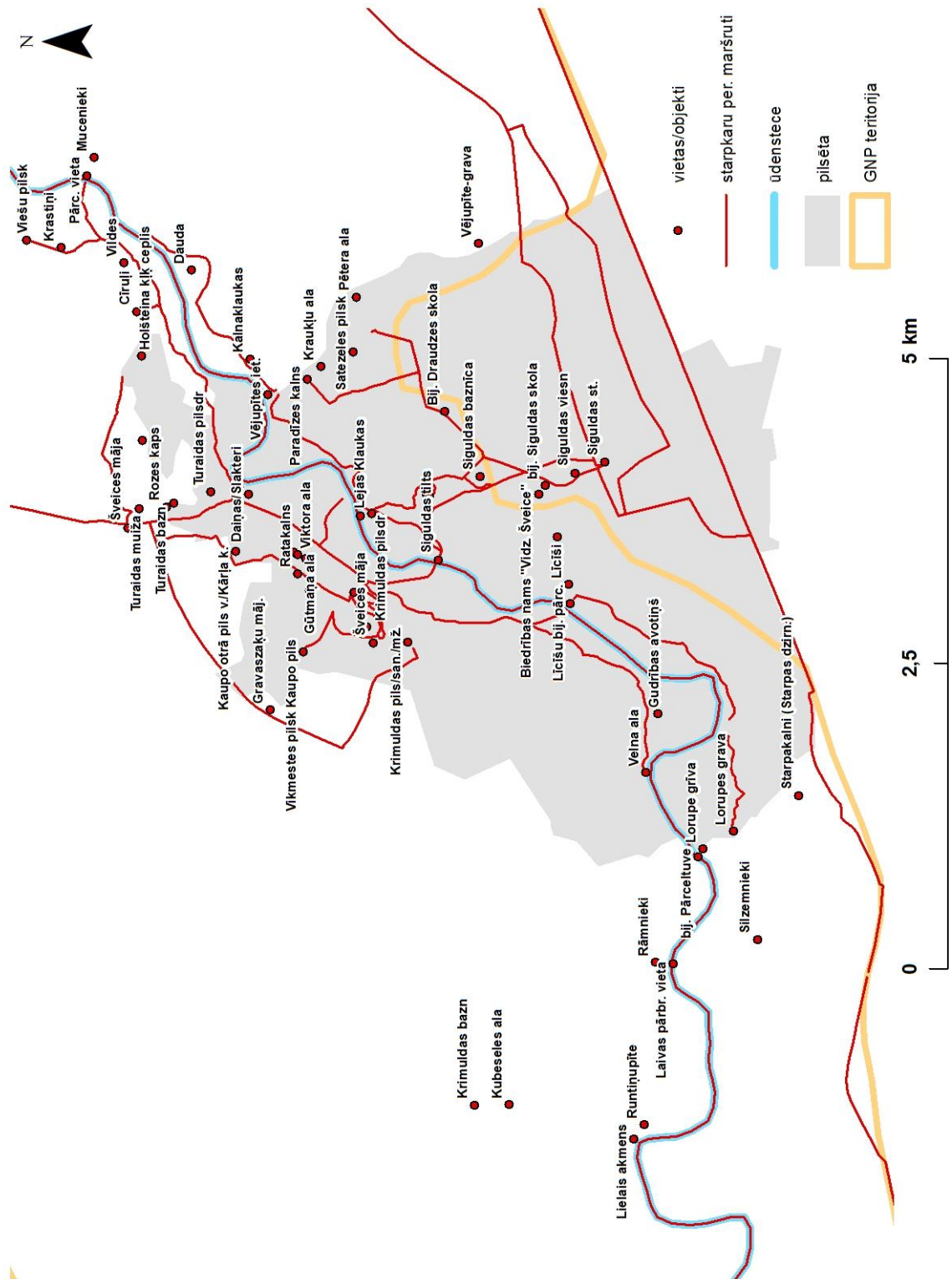
Ceļvedī *Sigulda un tās apkārtnē*, ir aprakstīts, ka Sigulda ir bagāta ar dzelzūdeņiem, ir plašas ziemas sporta iespējas (Nonācs 1937).

Tūrisma ceļvedī Ceļvedis pa dzimto zemi. *Tūrisma maršruti Latvijā. Pasaules kara, Latvijas brīvības un 1905. gada cīņu piemiņas vietas, tūristu apmetnes* saistošākie maršruti, kas tika pieminēti ir Cēsis – Amata – Sigulda; Sigulda-Turaida-Krimulda.

Maršruts Nr. 23: “Cēsis – Amata – Sigulda (Sams 1932)..” Pirms brauciena tiek piedāvāts apskatīt senās vendu cilts nomietnes vietas, ordeņa mestru cietoksni, kas atrodas pie Cēsu pils un tās parkā. Laivu brauciens sākas no Raiskuma tilta. Šajā maršrutā pa Gaujas upi netālu no sākumpunkta esošās vieta ir Vaļu kalni un Kvēpenes pilskalns, Amatas grīva. Tiek piedāvāts braucienu sākt arī no Amatas grīvas (līdz, kurai jānonāk, mērojot 6 stundu garu ceļu), pirms brauciena uzsākšanas minēti apskates objekti gar Amatu, sākot no Ieriķiem: Kārļa muiža un Amatas spēkstacija, Zvārtes iezis. Turpmākajā posmā: Ķūķu krāces, Rakstnieku pils; pēc brauciena jādodas uz Siguldas staciju. Maršrutā ir ieteikts kad piemērotākais laiks laivot, kā rezervēt laivas un cik ilgs laiks parasti tiek atvēlēts, braucot ar laivu vai plostu (Sams 1932).

Siguldas-Turaidas-Krimuldas maršruts Nr. 24: Siguldas posms: Rakstnieku pilsdraudzes skolas nams-Satezeles pilskalns-Pētera ala (atrodas Daudas gravā)-Kraukļu ala-Vējupīte (ceļa posmā virzoties uz leju)-Kalna Klaukas (ceļa posmā jāvirzās uz augšu)-Mucenieki-Krastiņi (jāpārceļas pāri Gaujai, lai uzsāktu Turaidas maršrutu). Siguldas maršruta posmā tiek aprakstīta Satezeles pilskalna uzbūve, minēti Siguldas ordeņa pils celšanas un izpostīšanas gadi. Turaidas posmu iespējams uzsākt, atgriežoties uz Siguldas pilsdrupām: “no pilsdrupu ziemeļgala torņa ejot tieši lejā vai arī pa parka celiņiem, kas ieteicamāki (Sams 1932).” Turaidas maršruta posms: Gūtmaņa ala-Viktorala-Turaidas muiža un pilsdrupas, Turaidas Maijas Rozes kaps (pa ceļam Slakteru mājas, no ceļa pa labi, un Kaupo lielās pils vieta no ceļ pa kreisi)-Viešu pilskalns (no Turaidas pils ceļā gar Cīruļiem, Vildēm un Krastiņiem)-Šveices māja-izejot uz lielā ceļa, kas virzās Krimuldas baznīcas virzienā, jānogriežas pa taku uz Kārļa kalnu (Kaupo lielās pils vietu-Ratakalns-pa parka celiņu tālāk jādodas uz Krimuldu. Turaidas posmā tiek minēti Turaidas pils celšanas un izpostīšanas gadi, minēts, ka Šveices mājā notikusi pirmā skolotāju konference Latvijā. Krimuldas maršruta posms: Kaupo Taurētāju kalns-Elkukalns-pilsdrupas-Šveices māja-Velnala (no Šveices mājām, nogriežoties gar Vikmestes gravu)-Lorupes grava (pie Līcīšu mājām pārceļoties pāri Gaujai). “No pilsdrupām krāšņs skats uz Gaujas leju (Sams 1932).”

Tūrisma ceļvedī *Vasaras ceļojumi. Latvijas Darba Kameras rokas grāmata strādnieku arodbiedrību tūrisma kopu darbībai* saistošākie maršruti, kas tika pieminēti ir dažādi **automaršruti** (skatīt 4.5. attēlu).

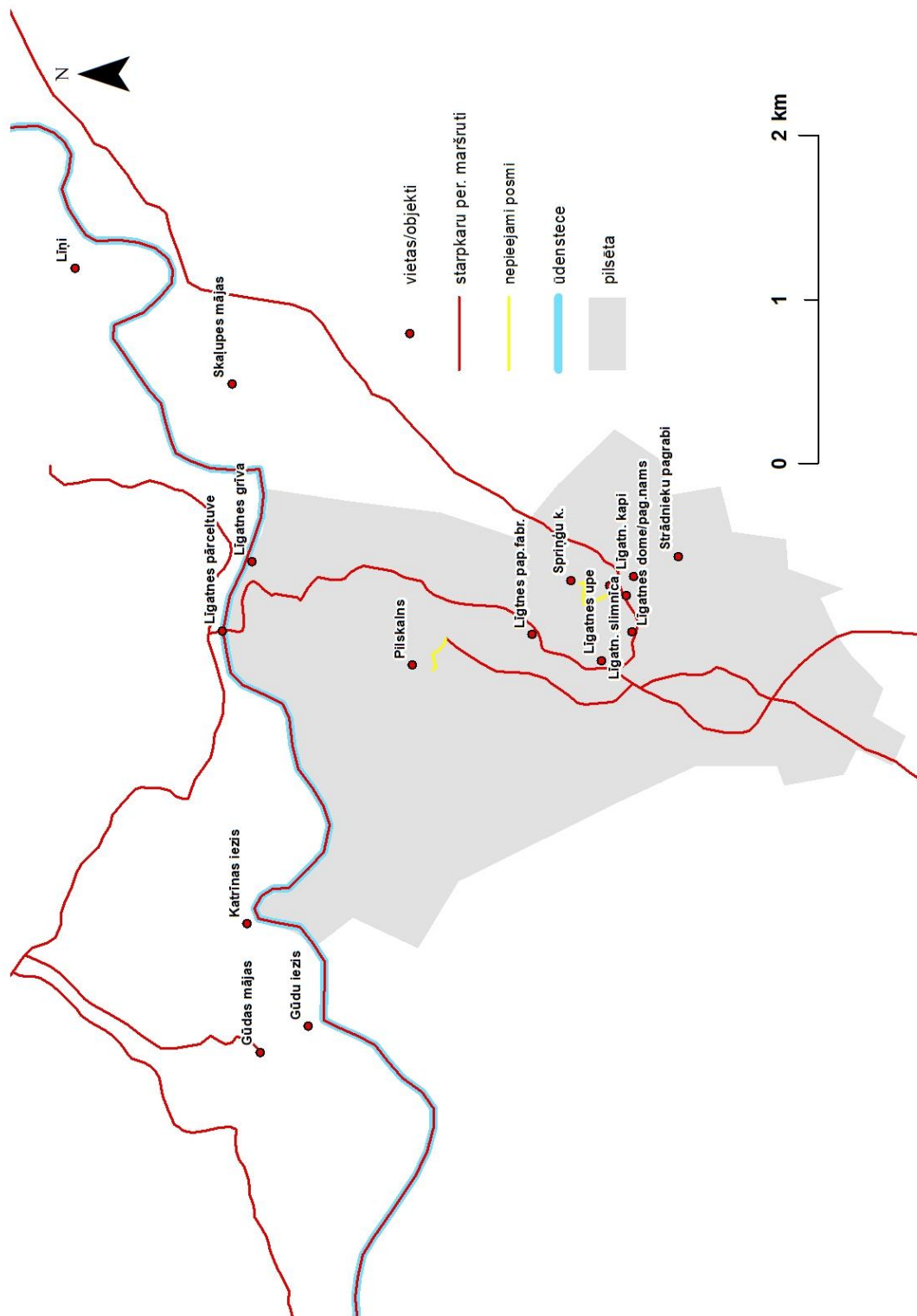

4.5. attēls. Siguldas un tās apkārtnes starpkaru perioda maršruti un apskates objekti.
Pamatnē (TOPO 10K LĢIA)

Maršruts Nr. 25: Šis maršruts paredzēts vienai dienai. No Rīgas, kas, protams, ir ārpus GNP teritorijas līdz Līgatnes papīrfabrikai “(71 km) (Vanags 1937).” Ir ietverts arī pārgājiena posms: ”Katrīnas un Gūdu klintis, Braslas klintis un spēkstacija (tiek skaidrota spēkstacijas nozīmība) 15 km (Vanags 1937).”Kā orientieris ceļam tiek norādīts Braslas krogs. Tālākais maršruta posms “Turaida, Krimulda, Sigulda. Kopā 150 km (Vanags 1937).”

Maršruts Nr. 26: “Autoekskursija vienai dienai. Rīga-Līgatnes papīrfabrika-Gaujas un Braslas krasti-Sigulda-Rīga. Kopā ap 150 km (Vanags 1937).” Tiek minēts Līgatnes papīrfabrikas dibināšanas gads un citi ar fabriku saistītie apskates objekti (strādnieku pagrabi, kultūras nams, slimnīca, kapsēta; pieminēts arī Līgatnē esošais Pilskalns. Posmā - Gaujas un Braslas krasti, minētie apskates objekti ir Braslas grīva un spēkstacijas (tiek skaidrota spēkstacijas nozīmība), Braslas krogs, kas norādīts kā orientieris turpmākajam ceļam uz Turaidu, dodoties caur Inciemu. Uz Siguldu jādodas pāri starpkaru perioda laikā esošajam “jaunajam” tiltam – tātad tilts tajā laikā uzbūvēts nesen.

Maršruts Nr. 27: Autoekskursija, kas paredzēta vienai dienai. “Rīga – Sigulda – Krimulda – Turaida – Nurmīži – Līgatne – Nītaure – Zaube – Madliena- Lielvārde – Ķegums – Rīga (Vanags 1937).” Aplūkoti apskates objekti GNP teritorijas ietvaros ir Sigulda, Krimulda, Turaida, Nurmiži, Līgatne. Ieteikums šo maršrutu veikt rudenī. Tiek norādīts, ka Sigulda ir ērta un piemērota vieta ekskursijām (marķēti tūristu ceļi, pieejami vairāki iespiesti ceļveži ar plāniem). Tiek izklāstīta informācija par iepriekš minētajos maršrutos esošajām populārākajiem apskates objektiem (skatīt 4.6.attēlu).

4.6. attēls Līgatnes un tās apkārtnes starpkaru perioda maršruti un apskates objekti.
Pamatnē (TOPO 10K LĢIA)

Maršruts Nr. 28: Auto ekskursija uz Cēsīm un Zilo kalnu, kas neatrodas GNP esošajā teritorijā. Maršrutā pieminētās vietas secībā no sākumvietas: Sigulda, Līgatne, Kārļi (Kārļu dzirnavas, Amatas tilts – kā orientējoša vieta, Kārļu muiža), Krusta krogs, Amatas mājas – orientējoša vieta uz Zvārtes iezi, Cēsis (tajā ietverošie apskates objekti: pils dārzs un pilsdrupas, Riekstu kalns, Uzvaras piemineklis, Svētā Jāņa baznīca, Brāļu kapi), Unguri (ietverošie apskates objekti: Unguru muiža, Unguru ezers jeb Rustegas ezers, Ērmaņa kalns), Lenči – orientējoša vieta, Vaidava. Pirms došanās uz Cēsīm tiek norādīta ceļu kvalitāte, iesakot no 2. šķiras ceļa nogriezties uz labāku 1. šķiras grants ceļu. Pēc Unguriem norādīts, ka jābrauc “pa ceļu gar bij. muižu, kas savieno Cēsu – Limbažu un Valmieras – Straupes ceļus (Vanags 1937).”

Kopumā analizējot, starpkaru perioda tūrisma maršrutiem mūsdienu Gaujas Nacionālā parka teritorijā un tā pierobežā ir raksturīgs tas, ka biežāk tiek pieminēti dažādi kultūrvēsturiski objekti, kā arī šo objektu vēsturiskie izklāsti, tomēr ir manāmi arī pavisam īsi izklāstīti maršruti, norādot tikai nākamo ceļamērķi – apskates objektu. Veicamie posmi tiek norādīti un aprakstīti tikai tekstuāli; nav maršrutu kartes, tomēr atsevišķās ceļvežu sadaļās ir ilustratīvas kartes ar populārākajiem apskates objektiem. Ir norādīts veicamo posmu garums kilometros, ceļu posmi starp dažādām apdzīvotām vietām, virziens (debespuses, pa labi vai pa kreisi), vai arī norādīts turpmākais ceļš pēc orientējošām vietām – mājas nosaukumiem, dabas veidotām vietām; bieži tiek īsi aprakstīta kādas noteiktas atrašanās vietas īpašības vai apstākļi dabā; pieminēti vēsturē nozīmīgi cilvēki un ar tiem saistītās vietas, kā arī tiek piesaistīts kāds īpašības vārds, aicinot ceļveža lasītāju un potenciālo vietas apmeklētāju doties uz šo norādīto maršruta punktu. Ceļvežos ir rakstīti arī dažādi ieteikumi par piemērotu sagatavošanos, piemērotāko laiku un ilgumu maršrutu veikšanai, kā arī piemērotāko ceļu izvēli. Starpkaru perioda maršrutu ceļvežos ir manāms nolūks veicināt valsts patriotismu, novērtējot dažādus kultūrvēsturiskus pieminekļus, un ar tiem saistītās personas un notikumus. Dažādu maršrutu punktu skaidrojums rada vietas nozīmi – tiek radīta vieta kā darbības vieta un vietas uztvere, kā arī vieta tūrismā tiek raksturota kā novietojums ja pēc tās ir iespējams izprast savstarpējo novietojumu ar citām vietām (Cooper, Hall 2008). Aprakstītas ir arī vietām apkārtesošā apkārtne - vietu kultūrainava.

4.2. Starpkaru perioda maršrutu izvērtējums

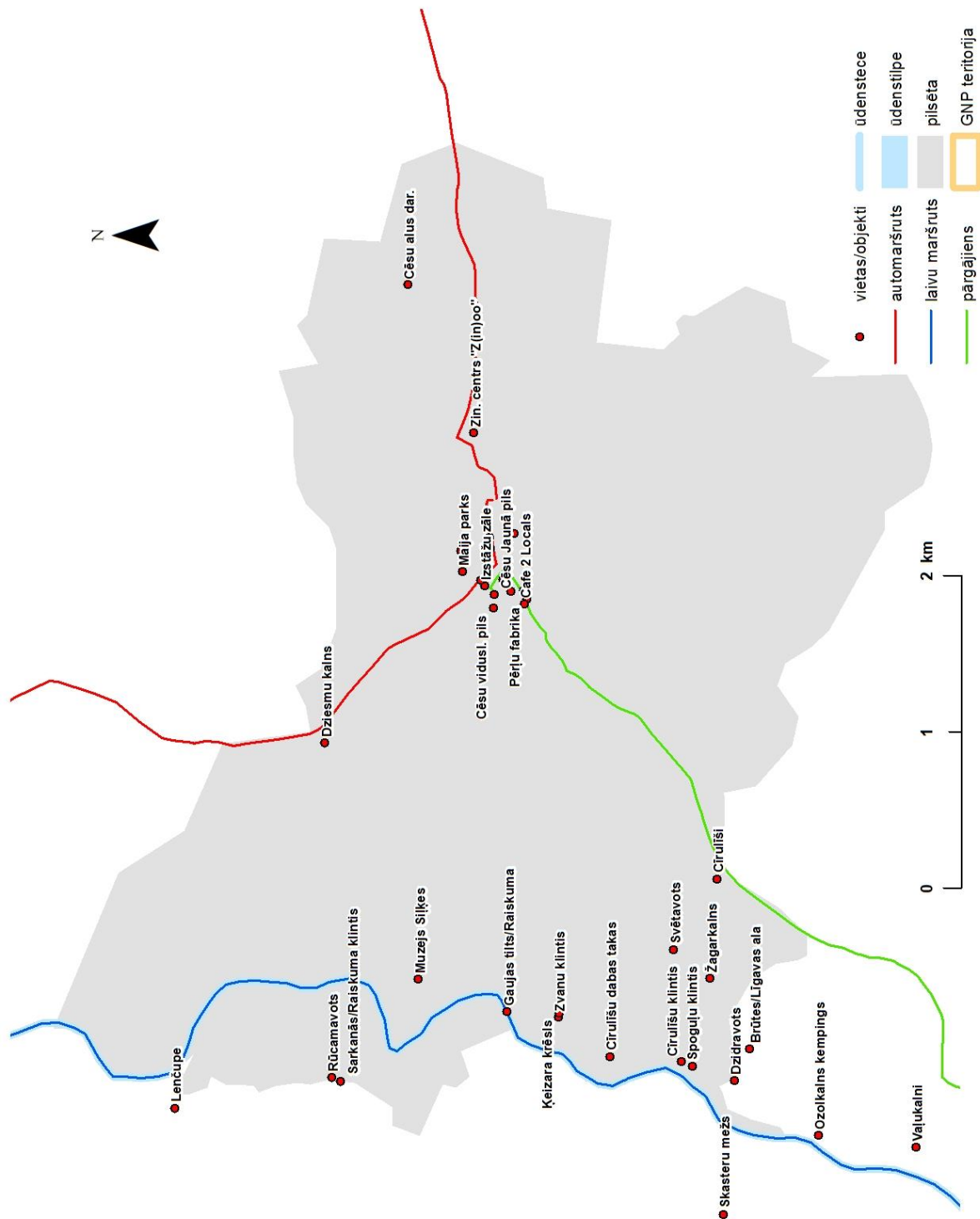
Pēc izstrādātās starpkaru perioda maršrutu un vietu kartes GNP teritorijā, ir redzams, ka lielākā daļa maršruti, to posmi un apskates objekti koncentrējas Siguldas, Līgatnes, Amatas upes krastos un Cēsīs. Tiem raksturīgas kultūrvēsturiskas, dabas veidotas vietas, kā arī vietas, kas norāda savstarpējo novietojumu ar citām vietām (māju nosaukumi, ūdensteces, ūdenstilpes, pārceltuves vietas pie Gaujas). Vēsturiskajos tūrisma ceļvežos maršruti tiek skaidroti galvenokārt pēc šīm orientējošajām vietām, tomēr tajos ir raksturīgi arī maršruti bez skaidrākām norādēm (tikai katra nākamā paredzētā vieta) vai arī ne pietiekami detalizēti izskaidrots turpmākais posms, līdz ar to autora interpretācijā pēc (TOPO 75K Latvijas laika) kartes tika izvēlēti taisnākie (pēc iespējas mazāk nogriežoties uz citiem ceļiem) ceļa posmi, kas pēc kilometriem ir īsāki. Lai gan autors sekoja līdzīgai ceļveža norādēm, (TOPO 75K Latvijas laika) kartē neatbilstoši norādēm ir raksturīgi nepieejami posmi, kas kartē vērojami galvenokārt gar Gauju un Amatu, kā arī Cēsīs. Iespējams, kartē nav atbilstoši ceļvežiem norādīti detalizētāki ceļu vai taku posmi.

Starpkaru perioda maršrutu kartē pēc pārvietošanās veida ievērojami lielāks pārsvars ir pārgājieniem. Automaršruti raksturīgi uz lielākiem un taisnākiem ceļu posmiem. Jāņem vērā, ka pārgājienu maršruti nedaudz pārklāj automaršrutus, tāpēc ir vērojama vietām šo maršrutu fragmentācija teritorijā starp Cēsīm un Amatu, kā arī netālu no Gaujas un Braslas. Laivu maršrutu posms raksturīgs no Cēsu Raiskuma tilta līdz Murjāņiem (skatīt 4.7. attēlu).

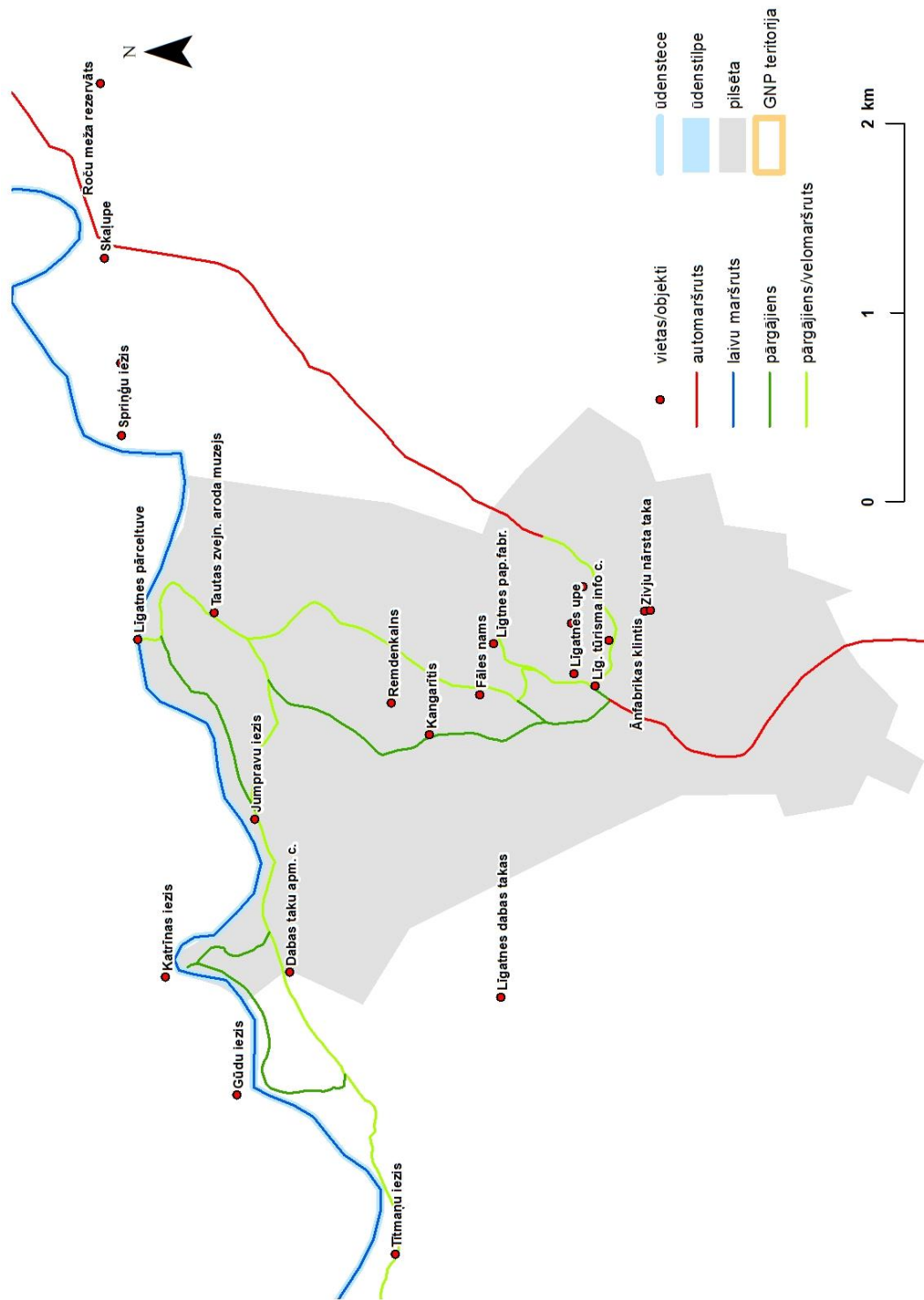
4.3. Mūsdienu maršruti un apskates objekti

Izstrādātajā mūsdienu maršrutu un vietu kartē GNP teritorijā un tā apkārtnē ietvertie maršruti (kopā 19): Lojas upe; Sigulda; Rāmkalni-Sigulda; Sigulda-Krimulda-Sigulda; Sigulda-Līgatne; Sigulda-Allaži; Turaida; Līgatne; Amata; Gaujas labais krasts; Gaujas kreisais krasts; Līgatne; Līgatne-Cēsis; Āraiši; Cēsis-Valmiera; Brasla; Piķenes krauja; Valmiera-Līgatne; Putnu vērošanas maršruts (Enter Gauja. S. a. a). Izstrādātajā kartē tiek ietverti arī ārpus GNP teritorijas esošie maršrutu posmi un apskates vietas, jo tie ir saistīti ar citiem GNP teritorijā ietilpstošiem maršrutiem un vietām. Jāpiemin, ka izstrādātajā starpkaru perioda kartē maršrutu posmi un apskates objekti nav tik izteikti ārpus GNP teritorijas, tas tāpēc, ka atsevišķi maršrutu posmi, ir krietni tālāk no GNP teritorijas, salīdzinot ar mūsdienu maršrutiem. Kopumā mūsdienu maršrutos raksturīgi gan dabas (pieminēti visvairāk), kultūrvēsturiskie apskates objekti, gan dažādi aktīvās atpūtas objekti (atpūtas parki, viesnīcas, viesu mājas un ēstuves, dažādu sporta veidu trases/parki, amatniecības darbnīcas) (Enter Gauja. S. a. a), tik dažāds objektu piedāvājums starpkaru perioda maršrutos netika iekļauts, tomēr ceļvežos dažas viesnīcas un pansijas ir pieminētas. GNP teritorijā arī mūsdienu maršruti veido līdzīgu struktūru – blīvāks maršrutu un tajos minēto objektu tīkls vērojams Siguldā, Līgatnē, Cēsīs, kā arī gar Amatas upi. Līdzīgi kā starpkaru perioda ceļvežos arī mūsdienu ceļvežos ir pieejama informācija par dažādiem objektiem, tomēr jāpiemin, ka starpkaru perioda ceļvežos apskates objektu informācija ir plašāka, un tajos tiek izklāstīti galvenokārt vēsturiski notikumi. Mūsdienu ceļvežos tiek uzskaitīts katrs objekts un maršrutu ir iespējams aplūkot kartē (Enter Gauja. S. a. a). Mūsdienu maršrutu kartes ir ļoti nozīmīgs materiāls maršrutu interpretācijā, tomēr šīs kartes nav pietiekami detalizētas, lai izvērtētu atsevišķas nianšes ceļu posmos, piemēram, Enter Gaujas mājaslapā, kur iespējams aplūkot visus piedāvātos tūrisma maršrutu posmus kopā (atšķirībā no ceļvežiem, tie ir atsevišķi neizdalīti) vienā karšu pārļūkā – reģiona kartē (Enter Gauja. S. a. b), tos iedalot tikai pēc pārvietošanās veida, bet ceļvežos kartes ir attālinātas (nav piemērots mērogs, lai skaidri aplūkotu tūrisma maršrutu ceļu posmus) (skatīt 4.8. attēls).

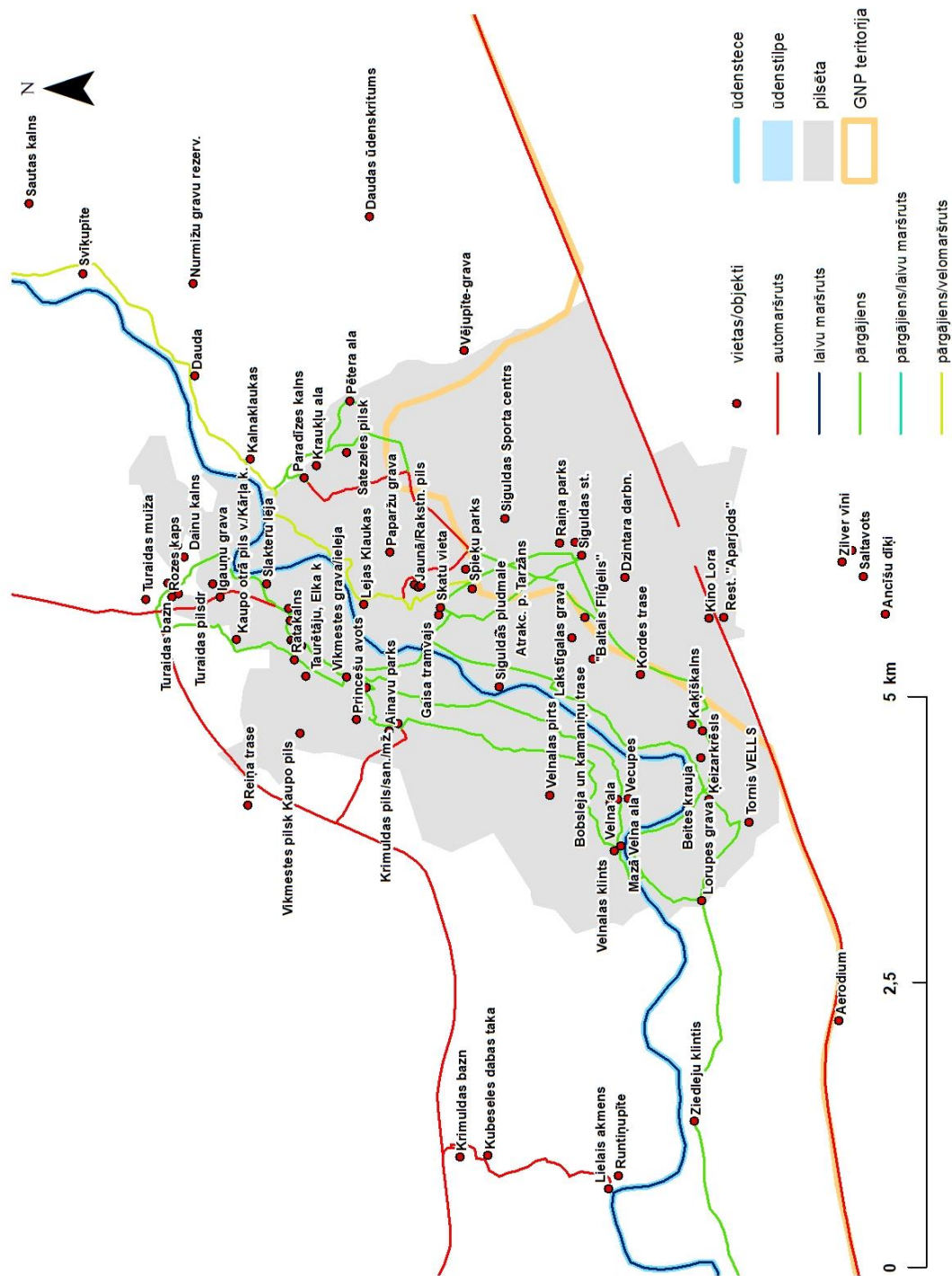
Ir daudzveidīgāks maršrutu piedāvājums pēc pārvietošanās veida, kā arī tiek atsevišķi izdalīti maršruti vai izdevīgākās un skaistākās apskates vietas ar noteiktu mērķi, piemēram, vērot zvērus, putnus, zivis, augus vai sēnes (Enter Gauja. S. a. a). Izteikti garākie maršruti ir automaršruti, kas raksturīgi lielākajos ceļos (arī tādi ceļi, kas veido GNP teritorijas robežu) un laivu maršruti visā Gaujas posma garumā, kas ietilpst GNP teritorijā – no Valmieras līdz Murjāņiem; Braslas maršruts no Straupes līdz tās ietekai Gaujā. Pārgājiena maršruti vairāk raksturīgi pilsētās un to tuvumā esošai teritorijai. Atsevišķs no pārējiem ir Siguldas un Allažu velomaršruts. Tiek piedāvāti arī kombinēti pārvietošanās veidu maršruti (maršruti ar izvēles iespējām): pārgājiens un laivu maršruts, pārgājiens un velomaršruts. Pārgājiens un laivu maršruts: putnu vērošanas maršruts; pārgājiens un velomaršruts: Sigulda-Līgatne, Cēsis-Valmiera (skatīt 4.9. – 4.13. attēlu).

4.11. attēls. Cēsu pilsētas mūsdienu maršruti pēc pārvietošanās veida un to apskates objekti. Pamatnē (TOPO 10K LĢIA)

4.12. attēls. Līgatnes un tās apkārtnes mūsdienu maršruti pēc pārvietošanās veida un to apskates objekti. Pamatnē (TOPO 10K LĢIA)

4.13. attēls. Siguldas un tās apkārtnes mūsdienīgu maršruti pēc pārvietošanās veida un to apskates objekti. Pamatnē (TOPO 10K LĢIA)

4.4. Starpkaru perioda un mūsdienu maršrutu, to apskates objektu salīdzinājums

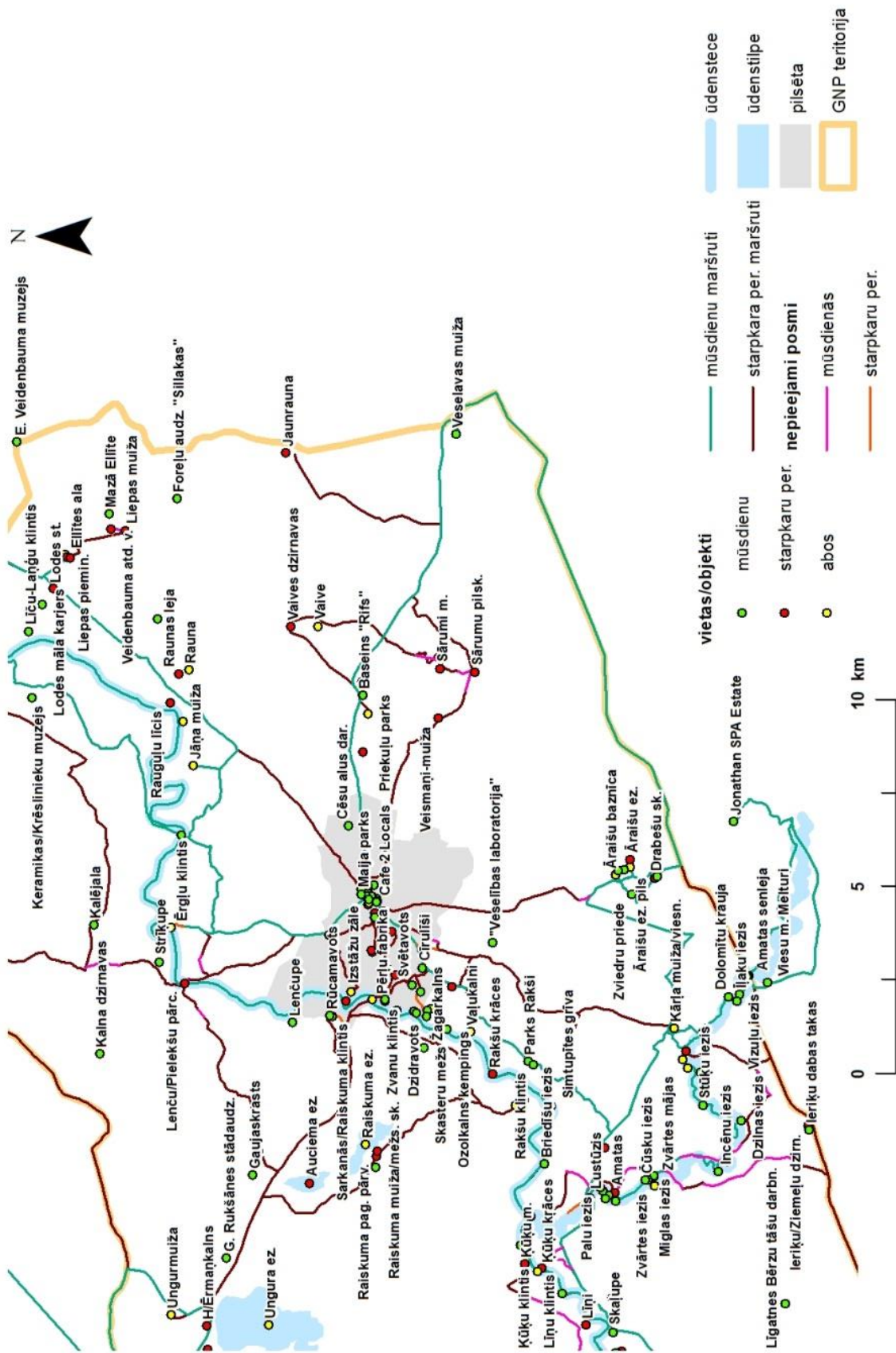
Izstrādātajā kartē - GNP maršrutu un pieejamības izvērtējums - apkopoti 47 abu analizējamo periodu maršruti un 401 tajos minēts apskates objekts; no tiem 28 starpkaru perioda maršruti ar 108 apskates objektiem, 19 mūsdienu maršruti ar 220 apskates objektiem. Abos tūrisma ceļvežos (gan starpkaru periodā, gan mūsdienās) kopīgi apskates objekti ir 73.

Savstarpēji analizējot starpkaru perioda un mūsdienu maršrutus, ir raksturīgi arī nepieejami posmi. Nepieejami posmi tika pamanīti izstrādājot starpkaru perioda karti uz (TOPO 10K LĢIA) pamatnes, to salīdzinot ar (TOPO 75K Latvijas laika) karti, jo ir jāņem vērā starpkaru perioda ceļu tīkla pieejamība, tādējādi šīs abu laiku posmu salīdzinošās kartes izstrāde rada iespēju arī novērtēt mūsdienu maršrutu atsevišķu posmu pieejamību atbilstoši (TOPO 75K Latvijas laika) kartei. Nelieli starpkaru perioda nepieejamie posmi ir vērojami netālu no ūdenstecēm, Līgatnē un Cēsīs. Tie kopumā ir nepieejami posmi, kas mūsdienās savieno citus atsevišķus ceļus. Mūsdienās nepieejamie posmi ir garāki, salīdzinot ar starpkaru periodu; tās ir izzudušas takas un izzuduši ceļi starp kādreiz esošām viensētām vai arī ir vērojams, ka ceļi no viensētām vairāk piesaistīti lielākiem ceļiem, nevis savstarpēji savienoti starp citām viensētām, kā tas bijis starpkaru periodā. Jāpiemin arī izzudušās pārceļtaves vietas pāri Gaujai, kas starpkaru periodā ir bijušas vairākas, bet mūsdienās vienīgā saglabājusies pārceļtave ir Līgatnē, kā arī pārvietošanās iespējas pāri upei nodrošina tilti, kas pastāvējuši arī starpkaru periodā. Starpkaru periodā ir bijušas plašākas iespējas pārvietoties pāri Gaujai.

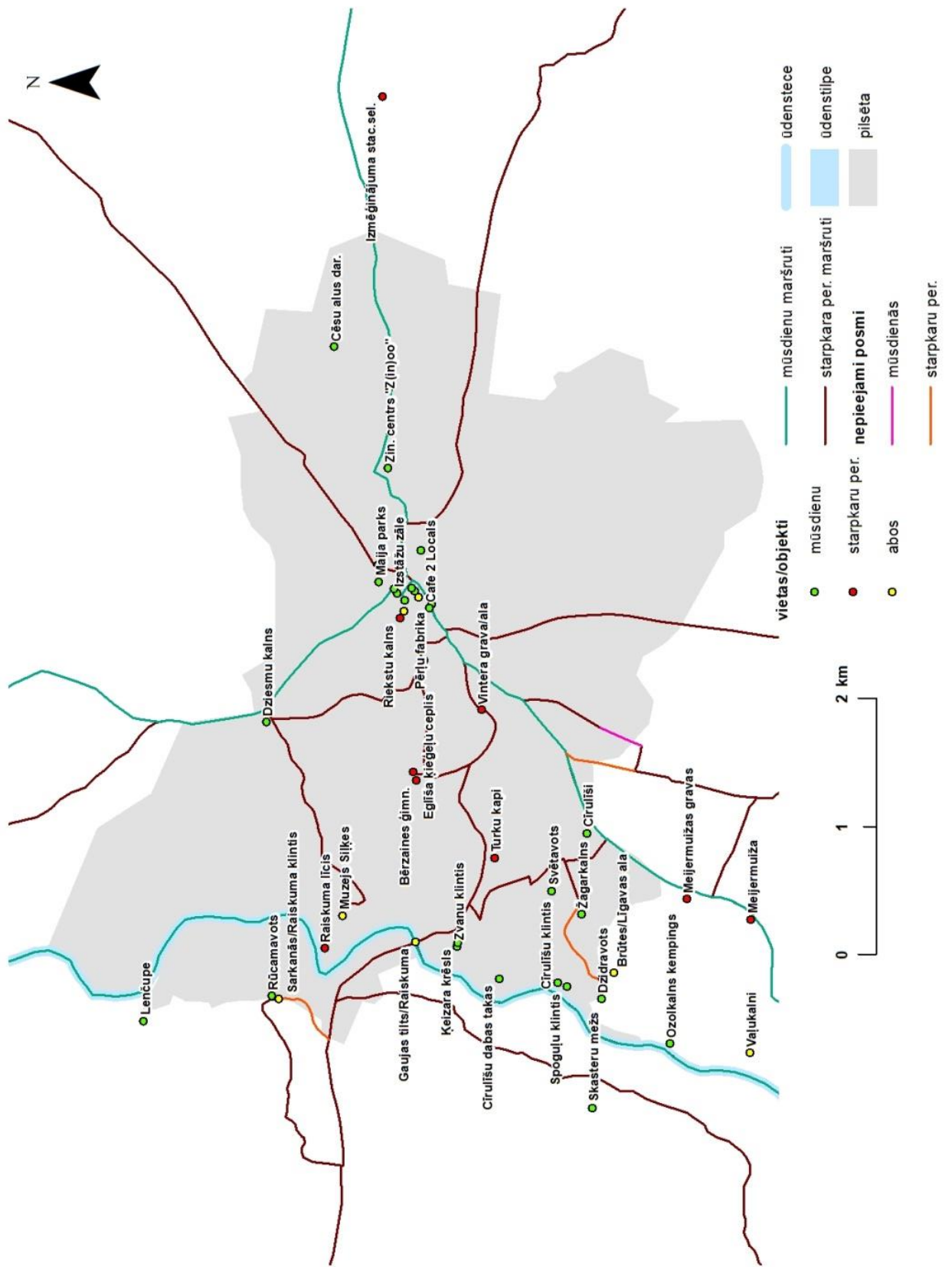
Par pieminētajiem apskates objektiem var secināt, ka liela daļa no starpkaru perioda maršrutu objektiem nav izzuduši mūsdienās, bet tie netiek pieminēti mūsdienu maršrutos. Galvenokārt no starpkaru perioda objektiem mūsdienās vairs nepastāv: Nurmižu lauksaimniecības skola, Eglīša ķieģeļu ceplis, Sapas dzirnavas, Kalna Melderu dzirnavas, Holšteina ķieģeļu un kaļķu ceplis, Pansija "Lakstīgala", Biedrības nams "Vidzemes Šveice", bijusī Siguldas skola (tās kādreizējā atrašanās vieta), Krišjāņu dzirnavas, Starpas dzirnavas, Siguldas Draudzes skola, Braslas krogs, pārceļtaves vietas pāri Gaujai.

Nenoliedzami starpkaru periodā netiek ietverti objekti, kas radušies pēc šī laika posma, tomēr ir novērojams tas, ka starpkaru perioda maršrutos netiek ietverti dažādi dabas veidotie apskates objekti – dažādi ieži un klintis, kraujas, alas; gar ūdenstecēm, ievērojami koki un akmeņi, kas ietverti mūsdienu maršrutos. Kopīgi apskates objekti gan starpkaru, gan mūsdienu maršrutos ir populārākie un visvairāk pieminētie.

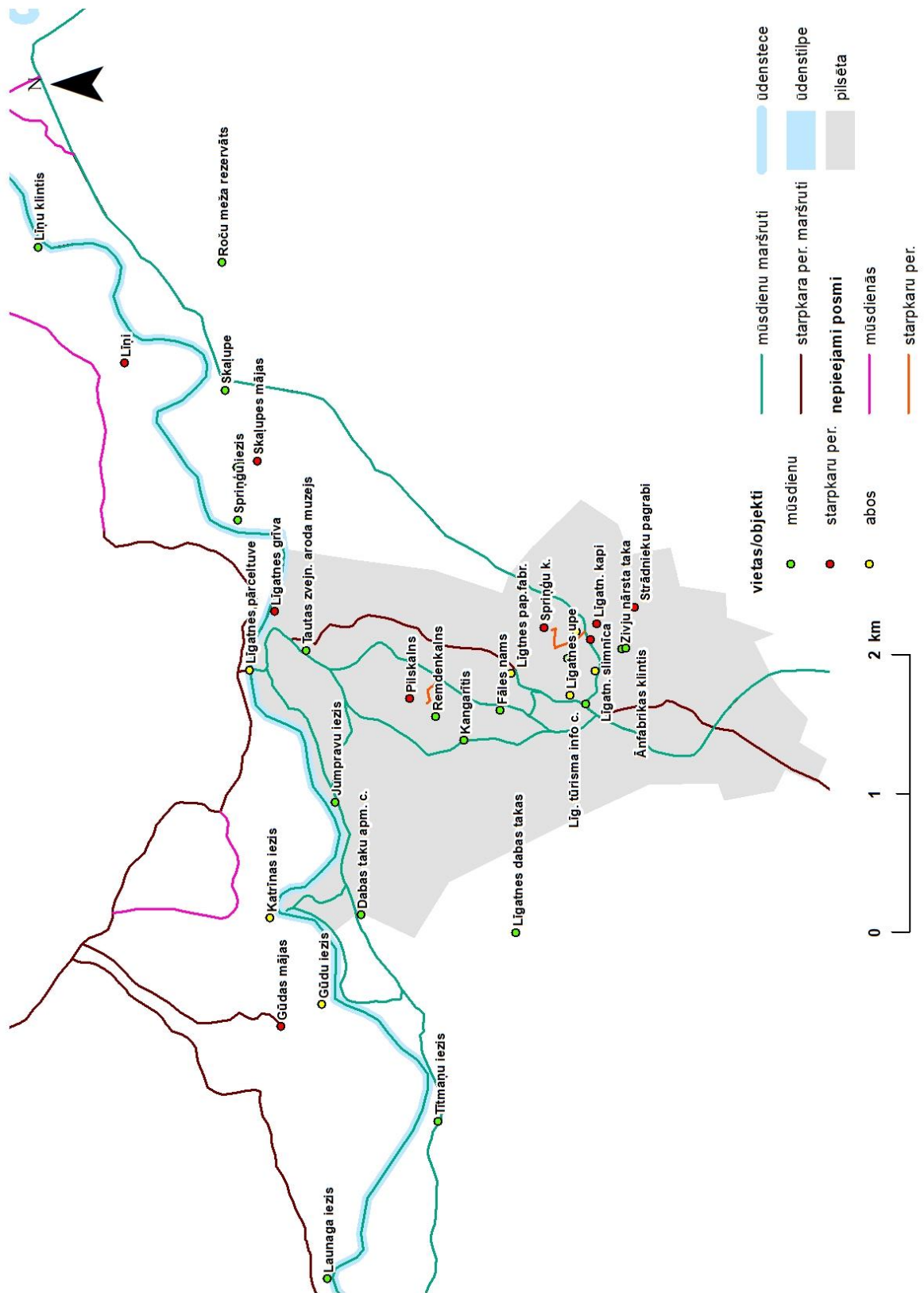
Lai gan vairāki apskates objekti nav bijuši kopīgi abos laika posmos, tomēr ir raksturīgi vairāki mūsdienu tūrisma maršrutu posmi, kas pārklājas ar starpkaru perioda maršrutiem, no tiem nozīmīgākie un garākie posmi, kas bijuši kopīgi: Cēsis-Sigulda-Murjāņi; Rīga-Līgatne-

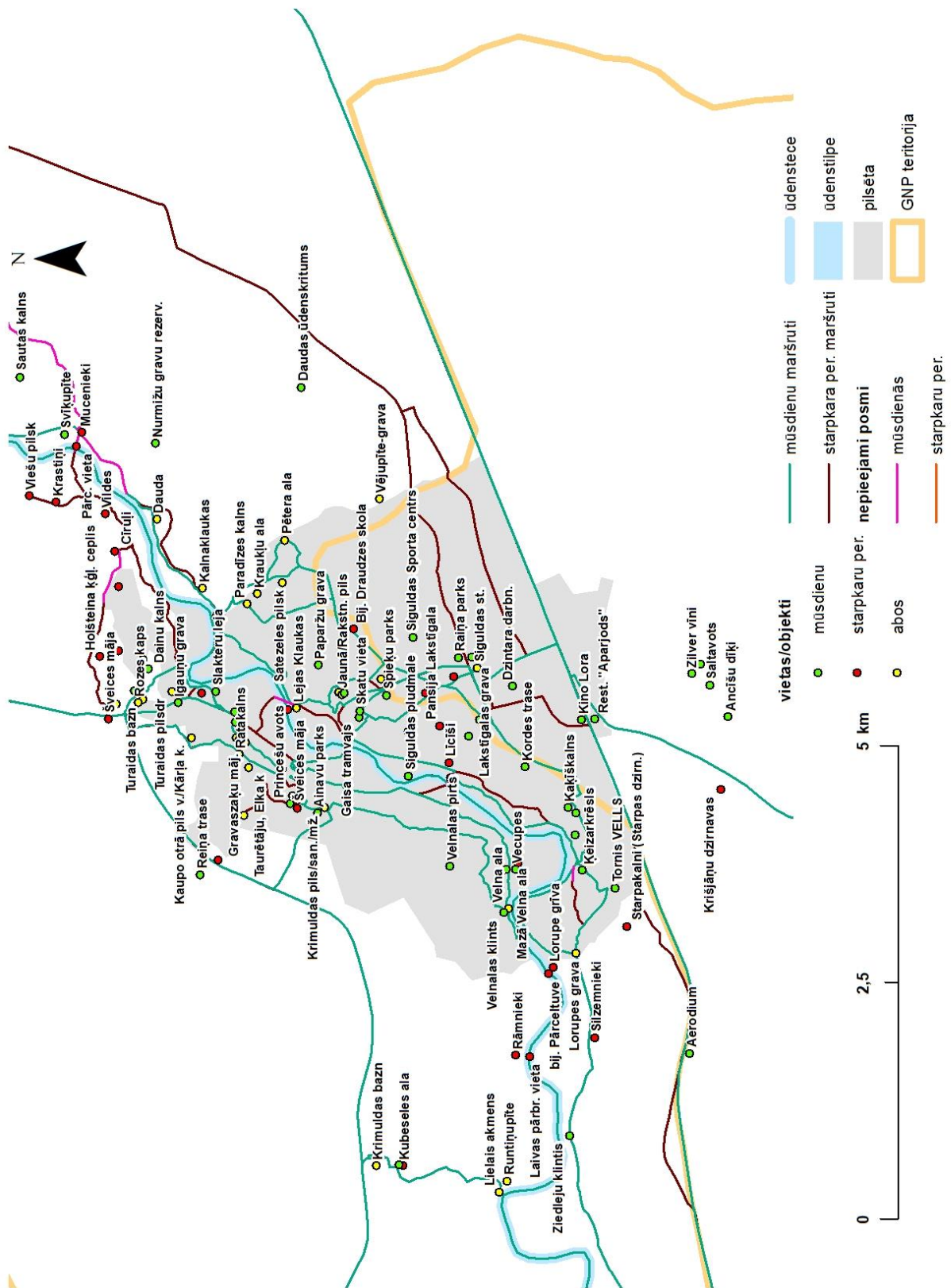
4.15. attēls. Cēsu apkārtnes starpkara perioda un mūsdieniu maršrutu pieejamības izvērtējums un to apskates objekti. Pamatnē (TOPO 10K LĢIA)

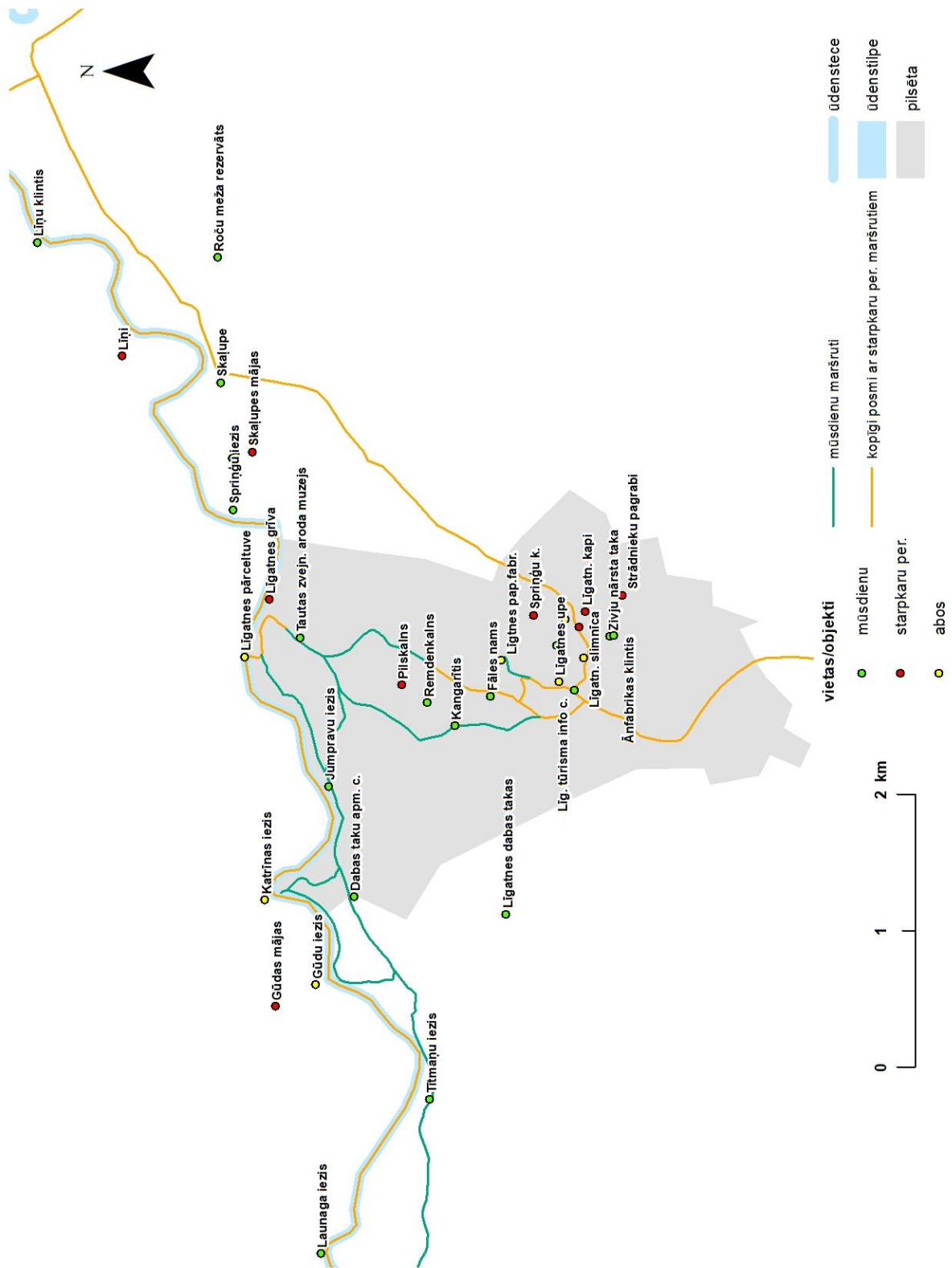
4.16. attēls. Cēsu pilsētas starpkaru perioda un mūsdienu maršrutu pieejamības izvērtējums un to apskates objekti. Pamatnē (TOPO 10K LĢIA)

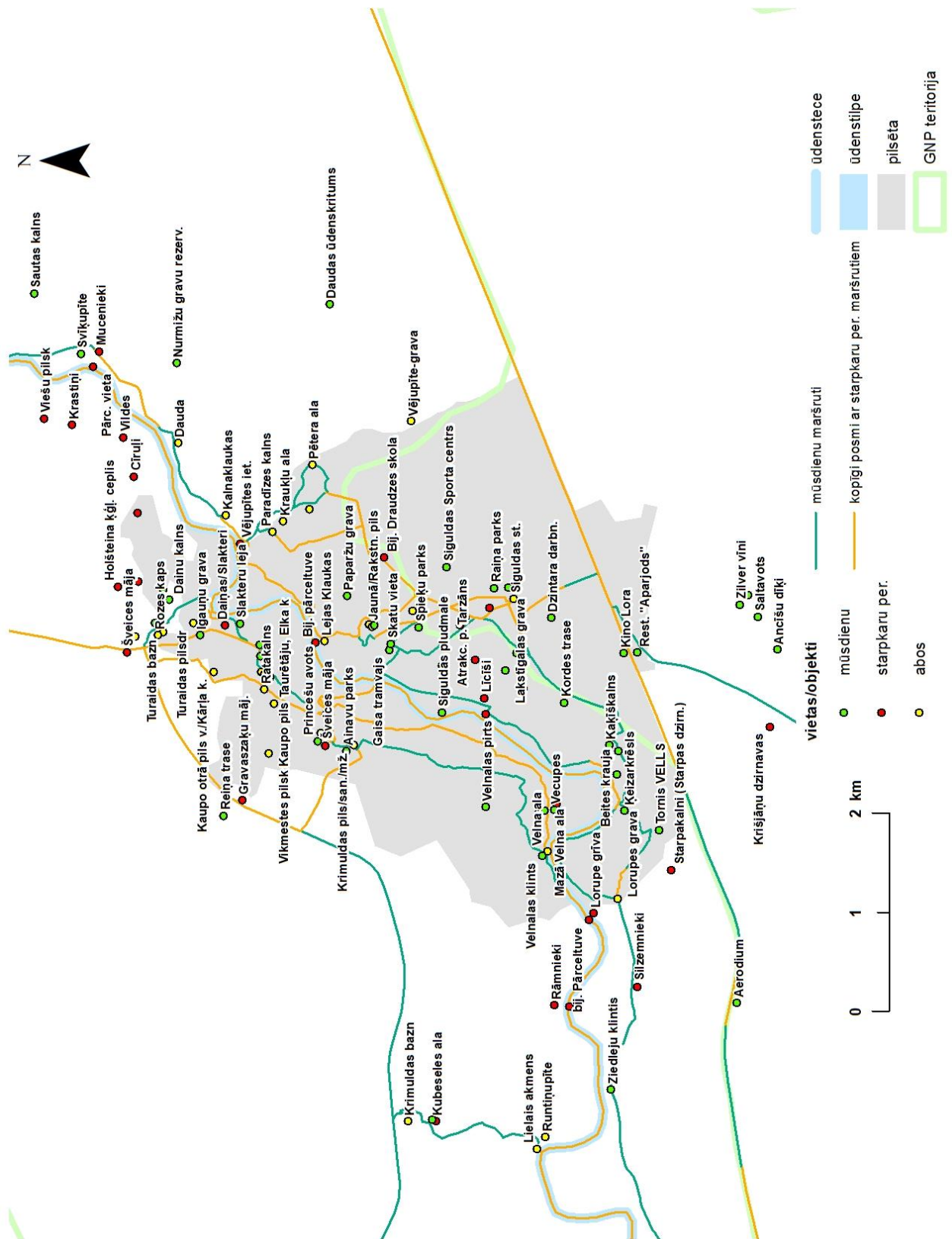
4.17. attēls. Līgatnes un tās apkārtnes starpkaru perioda un mūsdienu maršrutu pieejamības izvērtējums un to apskates objekti. Pamatnē (TOPO 10K LĢIA)

4.18. attēls. Siguldas un tās apkārtnes starpkaru perioda un mūsdienu maršrutu pieejamības izvērtējums un to apskates objekti. Pamatnē (TOPO 10K LĢIA)

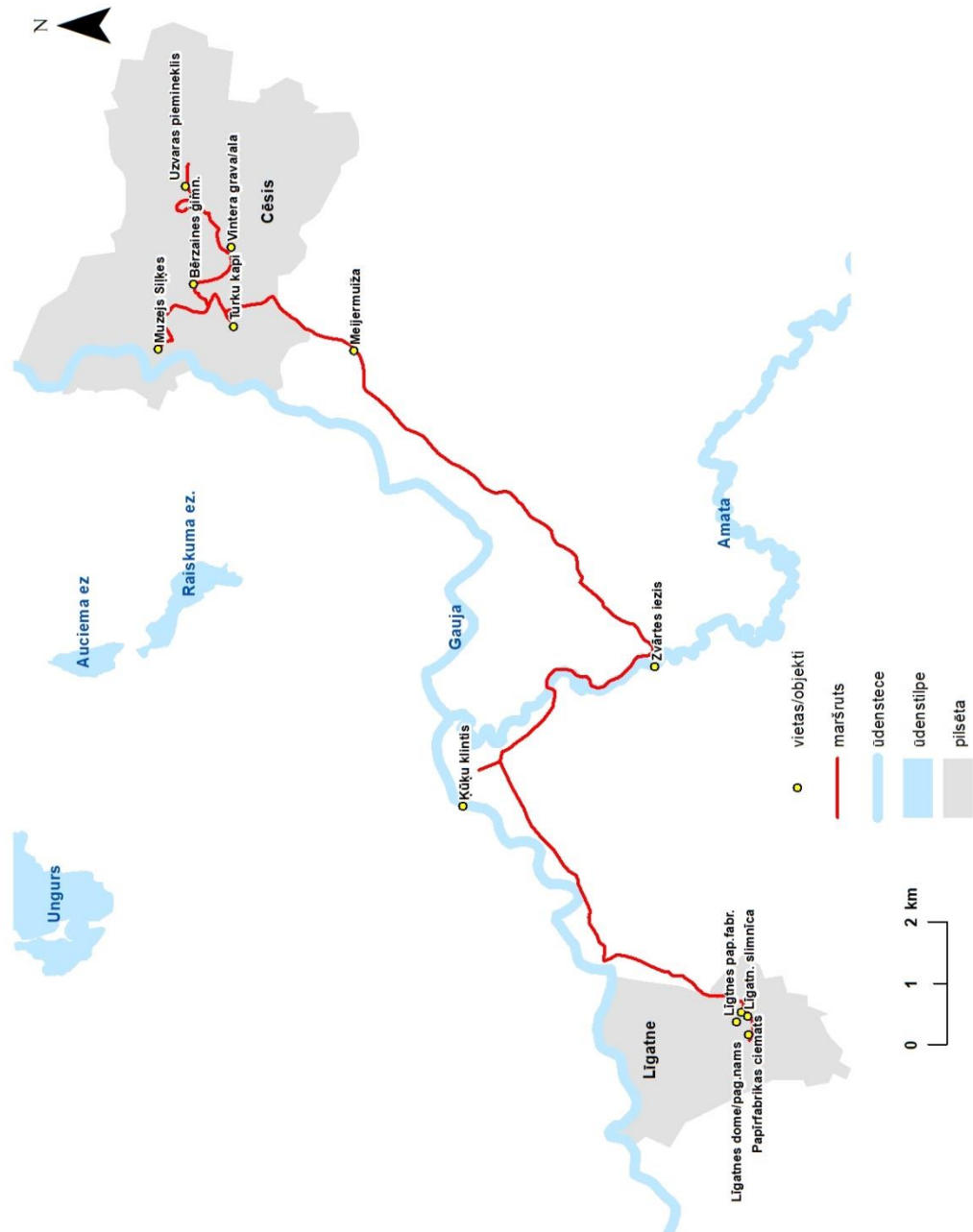
4.21. attēls. Mūsdienu maršrutu kopīgie posmi ar starpkaru perioda maršrutiem un to apskates objekti Līgatnē un tās apkārtnē. Pamatnē (TOPO 10K LĢIA)

4.22. attēls. Mūsdienu maršrutu kopīgie posmi ar starpkaru perioda maršrutiem un to apskates objekti Siguldā un tās apkārtnē. Pamatnē (TOPO 10K LĢIA)

5. MŪSDIENU TŪRISMA KULTŪRAINAVA GAUJAS NACIONĀLĀ PARKA TERITORIJĀ

5.1 Starpkaru perioda tūrisma maršrutu un apskates objektu izvērtējums mūsdienās

5.1. attēls. Ekspedīcijas Cēsis-Līgatne maršruts un izvērtētie objekti (ekspedīcijas sākumpunkts ir Cēsu stacija). Pamatnē (TOPO 10K LĢIA)

Uzvaras pieminēklis. Aplūkojot vēsturisko fotogrāfiju, šis apskates objekts nav būtiski mainījies. Pēc tipa – kultūrvēsturiskais objekts. Iekļauts maršrutā Nr. 28: auto ekskursija uz Cēsīm un Zilo kalnu; ceļvedī minēts, ka pieminēklis ir veltīts “slaveno Cēsu kauju un kritušo varoņu piemiņai (Vanags 1937).” Pieminēklis ir viegli pieejams un vizuāli pamanāms, kā arī uzturēts; pie apskates objekta ir informācijas stends. Apskates objekts, domājams, tiek apmeklēts, jo atrodas pilsētas centrā; ir iekļauts Cēsu tūrisma materiālos (Cēsu pilsētas tūrisma kartē, Cēsu un apkārtnes tūrisma kartē) (Cēsu Tūrisma attīstības... 2018).

Svētā Jāņa baznīca. Vēsturiskajā fotogrāfijā redzams baznīcas tornis, kas nav mainījies, to izvērtējot mūsdienās. Pēc tipa – kultūrvēsturiskais objekts. Iekļauts maršrutā Nr. 28: auto ekskursija uz Cēsīm un Zilo kalnu; ceļvedī minēts, ka “dievnama sliekšnis vienā augstumā ar Rīgas Pētera baznīcas torņa gaili (Vanags 1937).” Baznīca ir viegli pieejama un vizuāli pamanāma, kā arī tā tiek uzturēta; pie apskates objekta ir informācijas stends. Apskates objekts, domājams, tiek apmeklēts, jo atrodas pilsētas centrā; ir iekļauts Cēsu tūrisma materiālos (Cēsu pilsētas tūrisma kartē, Cēsu un apkārtnes tūrisma kartē) (Cēsu Tūrisma attīstības... 2018).

Vintera grava. Pēc tipa – dabas objekts. Vintera grava minēta maršrutā Nr. 1: ceļvedī tiek saukts kā “Gājiens pa Cēsu apkārtni (Sabiedrisko lietu ministrijas... 1937).” Tiek aicināts Vintera gravā aplūkot 45 m dziļo smilšakmens alu (Sabiedrisko lietu ministrijas... 1937), kuru ekspedīcijas laikā neizdevās atrast. Ceļveža sniegtajā informācijā skaidrots kāds atgadījums par Vintera gravas upi un turku gūstekņiem. Par apskates objektu pieejamību autors vērtē, ka nonākt līdz šai gravai ir viegli, tomēr tā vizuāli nepamanāma, jo raksturīga aizaugšana. Jāņem vērā, ka pie šīs gravas atrodas neliels spēļlaukums, kur apmeklētājiem ir iespēja apsēsties un aplūkot arī gravu, bet aizaugšanas dēļ šo apskates objektu ir grūti atpazīt. Netālu esošajā informācijas stendā (virzienā uz Bērzaines ģimnāziju) kartē Vintera grava ir norādīta. Apmeklētības un popularitātes potenciāls šim objektam nav raksturīgs.

Bērzaines ģimnāzija. Aplūkojot vēsturisko fotogrāfiju Bērzaine ģimnāzijas ēka ir labāk saskatāma, redzams uzturēts parks, kas ir vizuāli pievilcīgāks. Mūsdienās, šo objektu vērtējot no tāda paša skatupunkta, ģimnāziju aizsedz lielāki koki, un tā parks nav tik izplānots un iekopts ar dažādiem krūmiem kā mūsdienās. Pēc tipa – kultūrvēsturisks objekts. Iekļauts maršrutā: Nr. 1: ceļvedī tiek saukts kā “Gājiens pa Cēsu apkārtni (Sabiedrisko lietu ministrijas... 1937).” Apskates objekts ir viegli pieejams un kopumā vizuāli pamanāms; tas tiek uzturēts (redzams pļauts zāliens, ēka ir labi saglabājusies). Tuvumā esošā informācijas stenda kartē objekts ir norādīts. Šobrīd apskates objekts ir Cēsu internātpamatskola – attīstības centrs (Cēsu internātpamatskola... S. a.), līdz ar to šis objekts ir apmeklēts.

Muzejs “Siļķes”. Vēsturiskajā fotogrāfijā redzamas Siļķes dzirnavas ziemā ar skatu uz apkārtni. Tiek saukts arī par Sīļķes dzirnavām. Pēc tipa – kultūrvēsturiskais objekts. Muzejs tiek minēts maršrutā: Nr. 1: ceļvedī tiek saukts kā “Gājiens pa Cēsu apkārtni (Sabiedrisko lietu ministrijas... 1937).” Ceļvedī norādīts, ka muzejs ir mākslinieka Jansona tēlniecības darbnīca (Sabiedrisko lietu ministrijas... 1937). Šis apskates objekts nav pieejams, jo, nonākot līdz iebraucamajam ceļam pie muzeja, ir redzama privātīpašuma zīme un brīdinājums par niknu suni. No ceļa redzams, ka objekts tiek uzturēts. Redzama akmens skulptūra ar uzrakstu “Tēlnieku Jansonu mājas “Siļķes””. Tūrisma vai atpūtas infrastruktūra nav manāma. Nav raksturīgs apmeklētības potenciāls.

Turku kapi. Izvērtējot ar vēsturisko fotogrāfiju, objekts nav būtiski mainījies. Pēc tipa – kultūrvēsturiskais objekts. Turku kapi minēti maršrutā: Nr. 1: ceļvedī tiek saukts kā “Gājiens pa Cēsu apkārtni; vēsturiska informācija par turku gūstekņiem (Sabiedrisko lietu ministrijas... 1937).” Kapi ir vizuāli pamanāmi un viegli pieejami; tiek uzturēti. Tūrisma un atpūtas infrastruktūra nav manāma. Šim objektam nav raksturīgs liels apmeklētības potenciāls.

Meijermuiža – pēc tipa ir kultūrvēsturisks objekts. Meijermuiža tiek minēta maršrutos: Nr. 2: no Cēsīm uz Meijermuižu, kurā tiek īsi aprakstīta muižas apkārtnē ar veciem kokiem, terasi un trepēm uz Gauju (Sabiedrisko lietu ministrijas... 1937); Nr. 11 maršrutā no Cēsīm caur Meijermuižu uz Līgatnes papīrfabriku arī tiek raksturota muižas apkārtnē ar tam raksturīgo parku (Sabiedrisko lietu ministrijas... 1937). Apskates objekts ir viegli pieejams, bet no ceļa vizuāli nepamanāms. Muižas apkārtnē tiek uzturēta. Apmeklētības potenciāls nav liels, jo nav raksturīgas tūrisma infrastruktūras.

Zvārtes iezis – gan ainavu, gan dabas objekts. Vēsturiskajā fotogrāfijā līdzīgi kā mūsdienās ir vērojama plaša ainava, no kuras redzams Zvārtes iezis, un tālumā ir saskatāmas arī Zvārtes mājas. Apskates objekts pieminēts maršrutos: Nr. 11: no Cēsīm caur Meijermuižu uz Līgatnes papīrfabriku, kurā tiek skaidrots, ka īpaši no Zvārtes ieža ir vērojams skaists Amatas skats (Sabiedrisko lietu ministrijas... 1937); Nr. 12: Cēsis-Āraiši-Ieriķi. Zvārtes iezis ir gan ainavu, gan dabas objekts, kas ir viegli pieejams un pamanāms un tā apkārtnē tiek uzturēta, lai nodrošinātu pievilcīgu ainavu. Apskates objekts tiek norādīts mūsdienu tūrisma ceļvežos, ir gan zīmes un norādes, gan informācijas stends, līdz ar to tas ir apmeklēts un populārs (bija manāmi vairāki cilvēki).

Ķūķu klintis – pēc tipa gan dabas, gan ainavu objekts. Vēsturiskajā fotogrāfijā redzama kultūrvēsturiska vērtība – kokmateriālu pludināšana Gaujā, kas liecina, ka starpkaru periodā Ķūķu klintis cilvēki aplūkoja bieži. Apskates objekts iekļauts maršrutā: Nr. 14: Cēsis-Straupe; laivu maršrutā Nr. 19 no Cēsīm līdz Murjāņiem (tiek raksturotas kā stāvas klintis)

(Sabiedrisko lietu ministrijas... 1937). Jāņem vērā arī tādi maršruti, kuros minētas Ķūķu krāces, kas saprotams atrodas turpat pie Klintīm: maršrutā Nr. 11: tiek pieminētas Piesēnu mājas kā orientieris, lai atrastu Ķūķu krāces (Sabiedrisko lietu ministrijas... 1937); laivu maršrutā Nr. 23 skaidro, ka pie Ķūķu krācēm ir skaisti krasti un smilšakmens klintis (Sams 1932); arī līdzīgā laivu brauciena maršrutā, kas netika atsevišķi izdalīts, jo pēc posma bijis tāds pats kā iepriekš minētais, ir minētas Ķūķu krāces ir pieminētas ceļvedī (Vanags 1937). Apskates objekts ir viegli pieejams un vizuāli pamanāms; apkārtesošā teritorija, no kuras iespējams šo iezīti apskatīt ir kopta. Apskates objekts minēts tūrisma ceļvežos, ir norādes no ceļa, kā arī informācijas stends. Ekspedīcijas dienā bija manāmi objekta apmeklētāji, kā arī vērtējot kopumā pēc tūrisma infrastruktūras, objekts ir populārs.

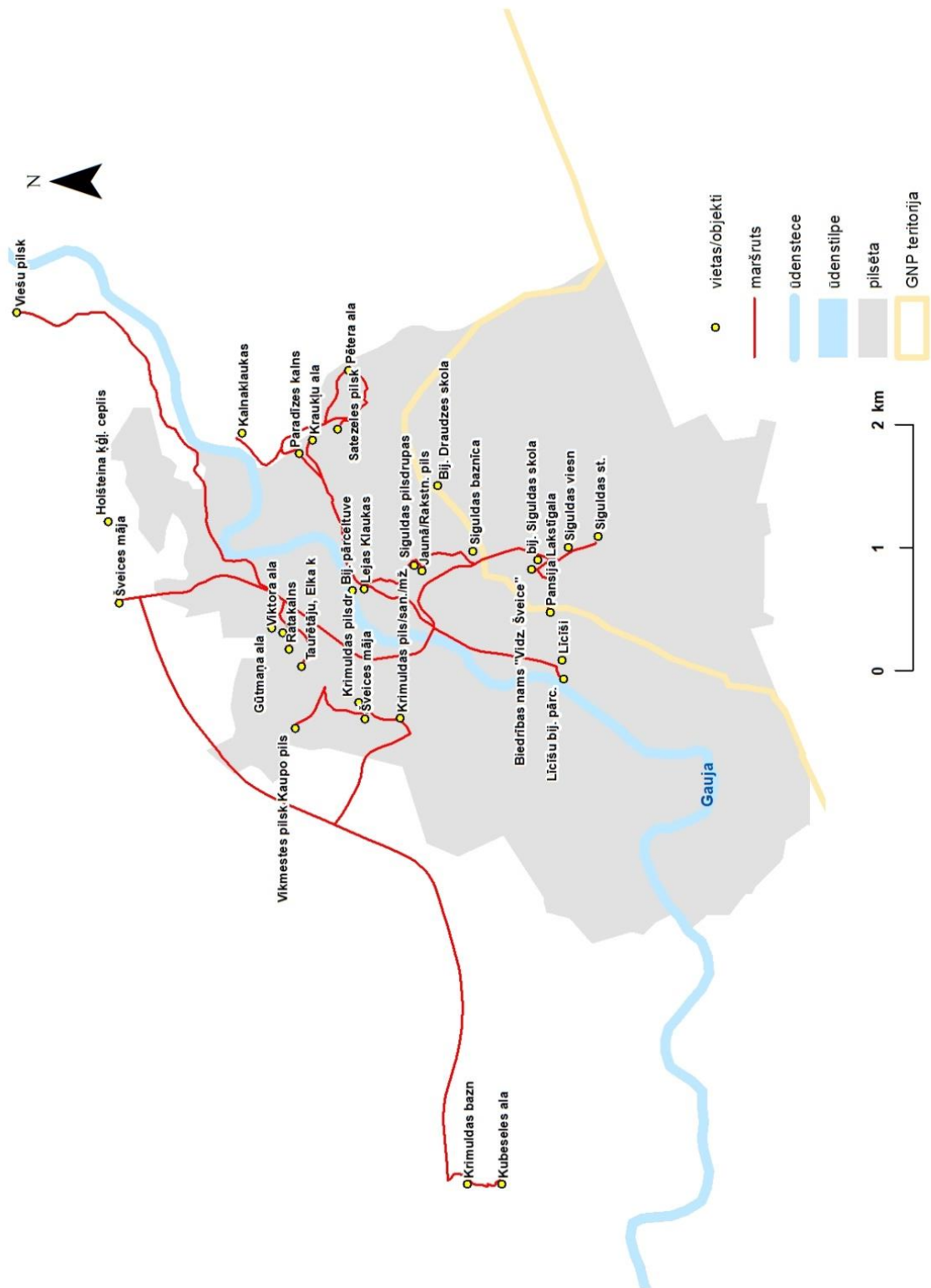
Līgatnes kultūras nams – pēc tipa kultūrvēsturisks objekts. Mūsdienās kultūras nams ir saglabājies līdzīgi kā vēsturiskajā fotogrāfijā. Pieminēts maršrutos: Nr. 11: Cēsis-Meijermuiža-Kārļamuiža-Līgatne, tiek minēta nama skatuve (Sabiedrisko lietu ministrijas... 1937); Nr. 26 (Rīga-Līgatnes papīrfabrika-Sigulda). Abos maršrutos kultūras nams tiek saukts kā Līgatnes fabrikas kluba nams (Vanags 1937). Apskates objekts ir viegli pieejams un pamanāms; tas tiek uzturēts (pie kluba dekoratīva strūklaka un iekopts dārzs). Kultūras nams Līgatnē tiek pieminēts informācijas stendā, par to izklāstot vēsturisku informāciju. Kultūras nams kā apskates objekts ir populārs un vietējo iedzīvotāju apmeklēts.

Līgatnes slimnīca – pēc tipa kultūrvēsturisks objekts. Mūsdienās slimnīca ir saglabājusies līdzīgi kā vēsturiskajā fotogrāfijā; mūsdienās tās apkārtnē sakoptāka. Pieminēta maršrutos Nr. 11: Cēsis-Meijermuiža-Kārļamuiža-Līgatne (Sabiedrisko lietu ministrijas... 1937) un 26 (kā fabrikas slimnīca) (Vanags 1937). Slimnīca ir pieejama un viegli pamanāma; tiek uzturēta. Līgatnē šis objekts ir pieminēts informācijas stendā. Ēkas funkcionalitātes dēļ liels apmeklētības potenciāls ir apšaubāms, tomēr kā jau minēts – slimnīca ir viegli pieejama un pamanāma, tāpēc tūristi dodoties garām šim objektam, iespējams, pievērstu uzmanību.

Papīrfabrikas ciems – kultūrvēsturisks objekts. Gan vēsturiskajā, gan mūsdienu fotogrāfijā redzamas līdzīga tipa koka apbūves ēkas (labi saglabātas mūsdienās). Papīrfabrikas ciemats iekļauts maršrutos: Nr. 11: Cēsis-Meijermuiža-Kārļamuiža-Līgatne, tiek minēts, ka ciems agrāk saukts par Sprinģu kalnu. “Ciems dibināts 1888. g., kad Ķempju īpašnieks tur sadalīja 22 apbūves gabalus, kuru skaits tagad pieaudzis uz 150 (Sabiedrisko lietu ministrijas... 1937).” visiem Līgatnes apskates objektiem ir saikne ar Līgatnes papīrfabriku, jo vēsturiski tā ir bijusi arī kā galvenais iemesls tam kāpēc izveidojies Līgatnes vēsturiskais strādnieku ciemats (Sabiedrisko lietu ministrijas... 1937; Bērziņa 2009b). Ciems kopumā visur ir viegli pieejamas un ciema ēkas ir pamanāmas. ” Ēkas ir iekļautas kultūrvēsturisko

mantojumu sarakstā (Bērziņa 2009b).” Ciems kā apskates objekts ir uzturēts; par apskates objektu ir informācijas stands. Objektam ir raksturīgs apmeklētības potenciāls.

Līgatnes papīrfabrika – starpkaru perioda laikā tā bija Anfabrika, nevis mūsdienās pazīstamā papīrfabrika. Objekts pieminēts maršrutos Nr. 10: Cēsis-Līgatnes papīrfabrika-Sigulda; Nr. 11: Cēsis-Meijermuiža-Līgatnes papīrfabrika; Nr. 12: Cēsis-Āraiši-Ieriķi; Nr. 16: Straupe-Līgatnes papīrfabrika; Nr. 21: Sigulda-Nurmiži-Līgatnes papīrfabrika (Sabiedrisko lietu ministrijas... 1937); Nr. 25: Rīga-Līgatnes papīrfabrika-Turaida-Krimulda-Sigulda, Nr. 26: Līgatnes papīrfabrika-Brasla-Sigulda; 27: Rīga-Sigulda-Krimulda-Turaida-Nurmiži-Līgatne (Vanags 1937). Pēc tipa šis apskates objekts ir kultūrvēsturiskais objekts. Izvērtējot ar vēsturisko fotogrāfiju, mūsdienās fabrika ir ievērojami sliktākā stāvoklī – izpostīts papīrfabrikas tornis un daļa ēkas. Papīrfabrikas ēka ir viegli pieejama un pamanāma, tomēr raksturīga aizaugšana un ēkas tehniskā stāvokļa pasliktināšanās. Par šo objektu ir norādīta informācija Līgatnē informācijas standā. Lai gan informācija par šo apskates objektu Līgatnes apmeklētājiem ir pieejama, tomēr pēc ēkas tehniskā stāvokļa tam nav raksturīgs ievērojams apmeklētības potenciāls (skatīt 5.1. attēlu).

5.2. attēls. Siguldas-Turaidas-Krimuldas ekspedīcijas maršruts un izvērtētie objekti.

Pamatnē (TOPO 10K LĢIA)

Siguldas stacija - kultūrvēsturisks objekts. Vēsturiskajā fotogrāfijā stacija ievērojami atšķiras no mūsdienās redzamās. Starpkaru periodā redzama ir 1920. gadā celtā Siguldas stacija romantisma stilā (Zudusī Latvija S. a. j). Tiek vērtēta kā viena no tā laika skaistākajām dzelzceļa stacijām Latvijā (Zudusī Latvija S. a. j). Apskates objekts pieminēts Siguldas maršrutā Nr. 20: raksturota kā latviska stacija (Sabiedrisko lietu ministrijas... 1937), kā arī ceļveža informatīvā izklāstā rakstīts par stacijas kādreizējo stāvokli (Mīlbergs 1934). Šis objekts ir viegli pieejams un pamanāms; uzturēts (redzama strūklaka, Laimas pulkstenis, iekopts dārzs). Pie stacijas ir informācijas stends. Kā jau transporta centrs, Siguldas stacija ir ļoti apmeklēta un populāra.

Viesnīca “Sigulda” – kultūrvēsturiskais objekts. Viesnīcai saglabāta senā piebūve (akmens ēka) un saglabājies vēsturiskais viesnīcas nosaukuma uzraksts. Ceļvedī ir aprakstīts kāds ir viesnīcas piedāvājums, ir ievietota arī reklāma (Mīlbergs 1934). Viesnīca ir pieejama un viegli pamanāma; uzturēta, pieminēta mūsdienu ceļvežos, ir arī norāde. Sniegtā informācija ceļvedī liecina, ka viesnīca ir populāra.

Bijusī skola (tās atrašanās vieta Siguldā) – kultūrvēsturisks objekts. Tiek pieminēts ceļvedī, iesakot apskatīt Siguldas skolu Gaujas kreisajā krastā netālu no Satezeles pilsvietas (Mīlbergs 1934). Mūsdienās objekts nav saglabājies, jo šī ir skolas kādreizējā atrašanās vieta Pils ielā 9 (Siguldas Valsts ģimnāzija. S. a.), šobrīd tās vietā ir kafejnīca.

Pansija “Lakstīgala” – kultūrvēsturisks objekts. Vēsturiskajā fotogrāfijā redzama ievērojama celtne ar iekoptu dārzu. Pansija mūsdienās vairs nepastāv, bet ir saglabāta un pieminēta tās atrašanās vieta (pie Siguldas slimnīcas) un neliels tornis, kas bijis daļa no šīs pansijas ēkas. Pie torņa redzama zīme ar informāciju par kādreizējo pansiju un vēsturisks attēls. No objekta atrašanās vietas vērojama ainava uz Gaujas senleju. Ceļvedī ir atrodama pansija reklāma (Mīlbergs 1934). Apskates objekts (pansijas tornis) ir pieejams un pamanāms no slimnīcas stāvlaukuma. Tas tiek uzturēts. Apskates objekts nav pieminēts mūsdienu ceļvežos (nav populārs).

Siguldas baznīca – kultūrvēsturisks objekts. Mūsdienās nav redzamas būtiskas izmaiņas (mūsdienu fotogrāfija uzņemta baznīcai no otras puse). Baznīca ir pieminēta Siguldas maršrutā Nr. 20 (Sabiedrisko lietu ministrijas... 1937), kā arī ceļvedī ir informācija par baznīcas izveidošanos (Mīlbergs 1934). Apskates objekts ir viegli pieejams, bet pamanāms no Siguldas pils puses, no ceļa, kas virzās Gaujas tilta virzienā, baznīcai priekšā koki un tā ir nepamanāma. Objekts ir uzturēts. Šis objekts ir pieminēts mūsdienu ceļvedī; netālu no baznīcas ir arī informācijas stends. Pēc tūrisma infrastruktūras šim objektam ir apmeklētības potenciāls.

Rakstnieku pils – kultūrvēsturisks objekts. Spriežot pēc vēsturiskās fotogrāfijas, šis tūrisma objekts nav būtiski mainījies. Redzams plašs pils parks. Rakstnieku pils minēta Nr. 24 Sigulda maršrutā, kurā pils tiek nosaukta arī par rakstnieku un žurnālistu arodbiedrības iekārtoto tūristu namu (Sams 1932), Nr. 28: Sigulda-Cēsis-Unguri-Vaidava-Valmiera (Vanags 1937), kā arī ceļvežos tiek minēts pils celta senās Siguldas ordeņa pils ārējās priekšpils vietā (Vanags 1937), tiek raksturots arī pils stāvoklis starpkaru periodā (Mīlbergs 1934). Apskates objekts ir viegli pieejams, bet nav pamanāms (no ceļa gar Siguldas baznīcu pils vārti ir nepamanāmi, jo tos aizsedz koku aleja); tomēr atsevišķos skatupunktos pils ļoti labi redzama. Pils tiek uzturēta. Rakstnieku pils ir minēta mūsdienu ceļvežos; ir informācijas stends. Pēc apmeklētības un popularitātes spriežot, ir informācijas centru zīmes, raksturīga popularitāte (netālu atrodas Siguldas pilsdrupas ar estrāde).

Siguldas pilsdrupas – kultūrvēsturisks objekts. Vēsturiskajā fotogrāfijā redzama pils iekšējā siena. Objekts iekļauts Siguldas maršrutos Nr. 20 (Sabiedrisko lietu ministrijas... 1937), maršrutā Nr. 24 (Sams 1932), kā arī ceļvedī tiek ietverta plašāka informācija par kādreizējo pils vēsturi, tiek minēts, ka no pilsdrupām pavaras skaisti skati (Mīlbergs 1934). Mūsdienu fotogrāfijā manāms jumts, kas nodrošina pilsdrupu stāvokļa saglabāšanu. Viegli pieejams, bet ir nepamanāms, dodoties virzienā no baznīcas. Šis apskates objekts tiek uzturēts; ir minēts ceļvežos un ir informācijas stends. Vērtējams kā populārs objekts, jo par to norāda informācijas centru zīmes, kā arī turpat atrodas pilsdrupu estrāde.

Bijusī Siguldas draudzes skola (atrašanās vieta) – kultūrvēsturisks objekts. Siguldas maršrutā Nr. 24 tiek skaidrots, ka uz draudzes skolas namu iespējams nokļūt gar Siguldas pils dīķi caur parku (Sams 1932). Atradies netālu no Siguldas baznīcas, šobrīd vairs nepastāv.

Satezeles pilskalns – kultūrvēsturisks objekts. Ietverts Siguldas maršrutos: Nr. 20 (Sabiedrisko lietu ministrijas... 1937), 24: skaidrots kā Lību kalns jeb “Indriķa hronikā minētais lībiešu lielkunga Dabreļa Satezeles pils vieta (Sams 1932)”. Arī atsevišķi ceļveža aprakstā pilskalns tiek minēts kā Lību kalns (Vanags 1937). Pilskalns ir viegli pieejams, bet nepamanāms esošo koku un krūmu dēļ. No objekta stāvokļa viedokļa jāvērtē, ka tas tiek kopts (redzams, ka ir pļauts zāliens). Objekts ir pieminēts mūsdienu ceļvedī, kā arī ir zīme ar informāciju par pilskalnu. Ekspedīcijas dienā bija manāms, ka pilskalns tiek apmeklēts, tātad ir šim objektam pastāv apmeklētības potenciāls. Netālu no pilskalna redzama ainava uz Gaujas senleju un Krimuldu; redzama arī Krimuldas pils.

Kraukļu ala – dabas un kultūrvēsturiskais objekts. Kraukļu ala minēta Siguldas maršrutos: Nr. 20 (Sabiedrisko lietu ministrijas... 1937), 24 (Sams 1932) un minēta ceļvežu aprakstos (Mīlbergs 1934; Vanags 1937) Vēsturiskajā fotogrāfijā redzams, ka alas apkārtnē aizaugusi. Mūsdienu fotogrāfijā redzami senie uzraksti uz alas sienām, kas šo objektu padara

arī par kultūrvēsturisku objektu. Ala ir viegli pieejama, tomēr tā nav pamanāma, dodoties pa ierīkoto taku. Objekts – tā apkārtnē tiek kopta. Ala ir norādīta mūsdienu tūrisma ceļvežos; ir informācijas zīme un norādes. Pastāv apmeklētības potenciāls, jo šis objekts tiek vienots ar citiem objektiem izveidotajā taku infrastruktūrā.

Pētera ala – dabas un kultūrvēsturiskais objekts. Pētera ala pieminēta Siguldas maršrutos: Nr. 20 (Sabiedrisko lietu ministrijas... 1937), 24 (Sams 1932); ceļveža aprakstā tiek aprakstīts, ka ala ir daudz dziļāka par Kraukļu alu, un tiek minēts, ka tā drīzumā varēti aizbirt (Mīlbergs 1934), pieminēta arī (Vanags 1937) ceļvedī. Pieejamība ir apgrūtināta, jo veicot ekspedīcijas maršrutu bija manāmas norādes, ka taka apmeklētājiem ir slēgta (takas posms uz Pētera alu). Kā iemesls bija redzams nogruvums, kura dēļ takas posms ir bojāts, tomēr nokļūšana līdz Pētera alai bija iespējama, šķērsojot šo posmu. Objekts ir nepamanāms, bet pēc norādēm to iespējams atrast. Neskaitot nogruvuma bojāto posmu, alas apkārtējā teritorija ir kopta. Pastāv apmeklētības potenciāls, jo šis objekts tiek vienots ar citiem objektiem izveidotajā taku infrastruktūrā. Objekts iekļauts mūsdienu ceļvežos un norādīts informācijas stendā.

Gūtmaņa ala un Viktora ala (attēlā pa kreisi no Gūtmaņa alas) – dabas un kultūrvēsturiskais (pēc dažādās ceļvežos minētas vēsturiskās informācijas) objekts. Vēsturiskajā fotogrāfijā redzams uzturēts parks. Iekļauts Siguldas maršrutā Nr. 24, pieminot, ka Viktora ala ir mākslīgi izveidota (domājams pēc leģendas stāstītā) (Sams 1932). Ceļvedī tiek izklāstīta teika par Gūtmaņa alu, kā arī atgadījums par Turaidas Rozi un Viktora alu (Sabiedrisko lietu ministrijas... 1937). Aprakstīta Gūtmaņa alas atrašanās vieta, tās izskats (Mīlbergs 1934; Vanags 1937). Viegli pieejams un vizuāli pamanāms objekts. Alas un to apkārtesošā teritorija tiek uzturēta (uzturēts parks, pieejams arī kiosks). Netālu no alām atrodas informācijas stends, kā arī citur redzamas norādes uz šo objektu. Objekts ir populārs, kā arī vietējo apmeklētus.

Taurētāju kalns – ainavu, kultūrvēsturiskais objekts. Objekts ietverts Siguldas maršrutā Nr. 24 (Sams 1932). Taurētāju kalna pieejamo ainavu aizsedz koki un krūmi. Objekts ir viegli pieejams, bet nepamanāms aizaugšanas dēļ. Šo objektu kā ainavu objektu iespējams atpazīt pēc jau minētās nojumes, kas Siguldā ir raksturīgs elements. Ir manāma informatīva zīme par šo objektu, kā arī norāde. Apmeklētības potenciāls vienojošu taku infrastruktūras dēļ.

Ratakalns – ainavu, kultūrvēsturiskais objekts. Ietverts Siguldas maršrutā Nr. 24 (Sams 1932). Ceļveža aprakstā tiek skaidrots Ratakalna nosaukuma izcelšanās – “senos laikos atradušās karātavas un moku rats – noziedznieku tiesāšanai (Mīlbergs 1934).” No Ratakalna pieejamo ainavu aizsedz koki un krūmi. Objekts ir viegli pieejams, bet nepamanāms

aizaugšanas dēļ. Par ainavu objektu norāda Siguldai raksturīgā nojume (sēnes formā). Ir manāmas norādes. Šis objekts ekspedīcijas laikā ir raksturīgs ar apmeklētību, populārs vienojošas taku infrastruktūras dēļ.

Viešu pilskalns – kultūrvēsturisks objekts. Objekts minēts laivu maršrutā Nr. 19 Cēsis-Sigulda-Murjāni, kā arī ceļvedī tiek raksturots pilskalns un tā vēsturiskā izveidošanās (Sabiedrisko lietu ministrijas... 1937). Ietverts Siguldas maršrutā Nr. 24 (Sams 1932). Šis apskates objekts atšķirībā no citiem ir apgrūtināti pieejams un vizuāli nepamanāms, jo pilskalns ir privātīpašums, kā arī tas ir aizaudzis, nav manāmas zīmes un norādes, nav minēt mūsdienu tūrisma ceļvedī. Ekspedīcijā laikā tika satiks šī Viešu pilskalna saimnieks, kas nevēlas, lai šis objekts būtu tūristiem pieejams, skaidrojot to ar atgadījumiem, kā atsevišķi pilskalna apmeklētāji atstāj nesakoptu vidi pēc sevis. Ar saimnieka atļauju un palīdzību, aizvedot līdz pilskalnam, autors nonāca līdz šim ekspedīcijas objektam. Šis apskates objekts nav raksturīgs ar apmeklētības potenciālu, bet atsevišķi cilvēki to, iespējams, apmeklē tur esošā *Geocaching* punkta dēļ.

Šveices māja (Turaidā) – kultūrvēsturisks objekts. Ceļvedī tiek skaidrots, ka starpkaru perioda laikā šī ir bijusi vecākā vasarnīca ciemā; notikusi pirmā skolotāju konference Latvijā (Sabiedrisko lietu ministrijas... 1937). Apskates objekts ir viegli pieejams un vizuāli pamanāms; uzturēts. Pie Šveices mājām ir informācijas stends, kas sniedz vēsturisku informāciju par šo ēku un tās saistību ar Turaidas muižu. Objektam ir apmeklētības potenciāls, jo atrodas pretī Turaidas muzejrezervātam.

Stela-Holšteina ķieģeļu ceplis – kultūrvēsturisks objekts. Pieejamība ir apgrūtināta, vizuāli nepamanāms; objekts ir aizaudzis. Ķieģeļu ceplis vairs nepastāv, bet no tā ir saglabājies tornis, ko iespējams pamanīt no Turaidas muzejrezervāta muižas teritorijas (par ķieģeļa cepli autoram skaidroja muzejrezervāta darbinieks). Apskates objekts pieminēts ceļvedī (Sabiedrisko lietu ministrijas... 1937).

Krimuldas pils – kultūrvēsturiskais objekts. Objekts ietverts ceļveža informācijas skaidrojumā par apskates objektiem Krimuldā (Sabiedrisko lietu ministrijas... 1937). Viegli pieejams; kopumā vērtējot, objekts ir viegli pamanāms (anketā vērtēts kā pamanāms) no dažādiem skatupunktiem Siguldā, bet nepamanāms, iebraucot Krimuldā no Raganas-Siguldas ceļa. Pils un tās apkārtnē tiek uzturēta. Šis apskates objekts tiek minēts mūsdienu ceļvežos, ir populārs, jo labi vizuāli pamanāms no Siguldas, kā arī pieejams gaisa trošu ceļš pa kuru kursē tūristiem iecienīts vagoniņš Siguldas-Krimuldas virzienā (Krimuldas punkts vagoniņam tuvumā Krimuldas pilij).

Krimuldas pilsdrupas – kultūrvēsturisks objekts. Ceļvedī tiek skaidrota kā Rīgas domkapitula pils vieta (Sabiedrisko lietu ministrijas... 1937). Ietverta maršrutā Nr. 27:

Sigulda-Krimulda-Turaida-Nurmiži-Līgatne (Vanags 1937) un ceļvedī (Mīlbergs 1934). Vēsturiskajā materiālā gar pilsdrupu taku manāmi vairāk koki nekā tas bija vērojams ekspedīcijā. Viegli pieejams, bet vizuāli nepamanāms, jo to aizsedz parka koki, virzoties no Krimuldas pils. Tiek kopts. Mūsdienu ceļvežos pieminēts objekts; netālu ir informācijas stends, pieejamas norādes. Pastāv apmeklētības potenciāls. Netālu no pilsdrupām iekārtota ainavu vieta ar skatu uz Turaidu.

Vikmestes pilskalns – kultūrvēsturisks objekts. Minēts ceļvežos: “Kubeseles pili 1206. g. nodedzināja pats valdnieks Kaupo. Sakarā ar Vidzemes ģenerālgubernatora Suvorova uzturēšanos Krimuldā (1854. g.) (Sabiedrisko lietu ministrijas... 1937).” un ceļvedī (Mīlbergs 1934). Apskates objekts ir viegli pieejams, bet vizuāli nepamanāms. Pilskalns ir aizaudzis, bet uz to ir iespējams nokļūt, ejot pa ērti iekārtotu taku. Uz Vikmestes pilskalnu ir manāma norāde no Krimuldas pilsdrupām. Apmeklētības potenciāls pastāv pieejamo taku infrastruktūras dēļ.

Šveices māja (Krimuldā) – kultūrvēsturisks objekts. Ceļvedī tiek skaidrots, ka apskates objekts savu nosaukumu guvis, jo ēka ir kā šveiciešu stila māja. Šveices mājā viesojušies aristokrāti un valsts ierēdņi (Mīlbergs 1934). Vēsturiskā fotogrāfija atbilst mūsdienām. Viegli pieejams un vizuāli pamanāms objekts no Krimuldas pilsdrupām. Šis objekts tiek uzturēts. Par Šveices māju un kādreizējo Krimuldas muižas teritoriju netālu ir pieejama informācija – informācijas stends. Pastāv apmeklētības potenciāls, jo ir vizuāli pamanāms objekts, kas atrodas netālu no minētājām pilsdrupām un pils.

Krimuldas baznīca – kultūrvēsturisks objekts. Mūsdienu fotogrāfijā redzams, ka kopš starpkaru perioda laika baznīca nav būtiski mainījusies. Ceļvedī tiek minēts, ka “šai vietā bijusi 1206. g. celtā Kubeseles baznīca, zem kuras apbedīts arī Kaupo (Sabiedrisko lietu ministrijas... 1937).” Baznīca ir viegli pieejama un vizuāli pamanāma; tā tiek uzturēta (apkārtējā teritorija tiek uzturēta kā parks). Šim apskates objektam ir pieejams informācijas stends. Objektam pastāv apmeklētības potenciāls (netālu ir Kubeseles dabas taka, Kaupo ala un Lielais akmens, kā arī citi taku posmi, kas aizved uz Turaidu un Siguldu).

Kaupo (Kubeseles) ala – dabas un kultūrvēsturisks objekts. Ala tiek pieminēta ceļvedī (Sabiedrisko lietu ministrijas... 1937). Ala ir viegli pieejamam un vizuāli pamanāmi; ir kopta. Pie apskates objekta - zīme ar pieejamo informāciju par Kaupo alu. Šim objektam ir apmeklētības potenciāls, galvenokārt tuvumā esošās baznīcas dēļ. Kāds vietējais iedzīvotājs, kas satikts Kaupo dabas takā skaidro, ka tūrisma sezonā (pavasārī, vasarā) Krimuldas baznīca un Kaupo ala ir ļoti apmeklētas vietas – īpaši nedēļas nogalēs šo apkārtni apskata ģimenes.’

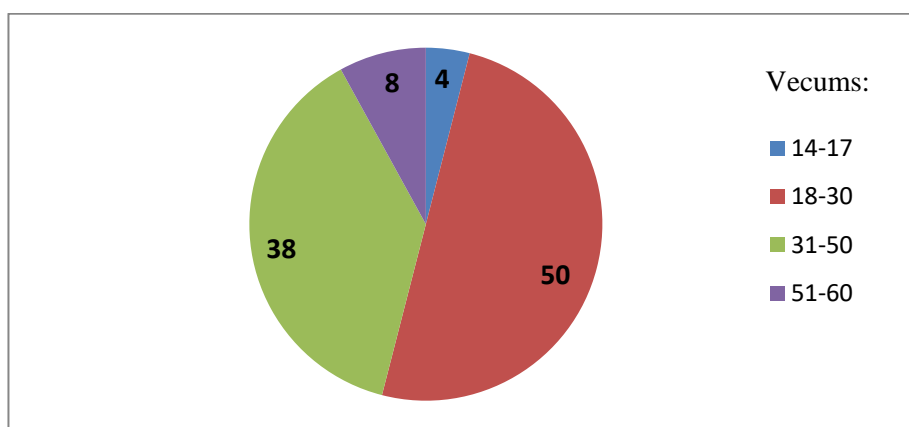
Citi kartē atzīmētie objekti, kas netika izvērtēti ir orientējošie vai maršruta veikšanai nepieciešami objekti jeb vietas, kas norāda uz citām vietām starpkaru perioda maršrutos. Šie

objekti ir: mājas Līcīši un Līcīšu pārceltuve, Lejas Klaukas un bijusī pārceltuve, Kalna Klaukas. Pārceltuve pie Lejas Klaukām “Pazīstamākā pārceltuve Siguldā atradās 0,7 kilometrus augšpus tagadējā tilta (Zudusī Latvija S. a. m).” No šiem objektiem vienīgie, kas mūsdienās ir saglabājušies, ir Līcīšu mājas un Kalna Klaukas.

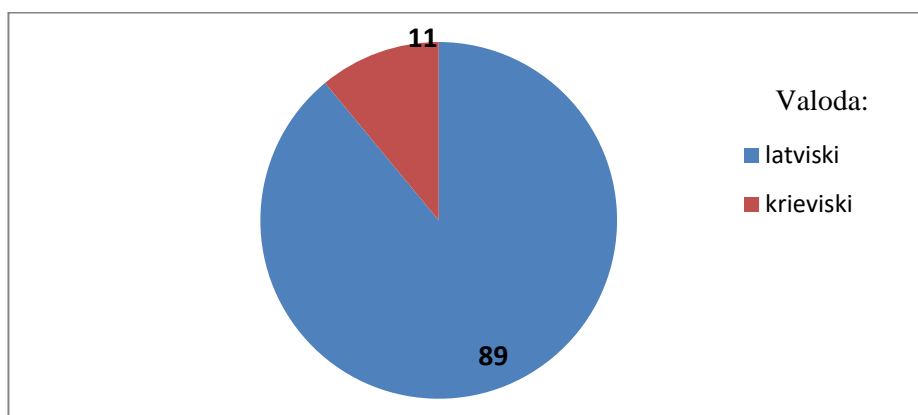
Kopumā ekspedīcijā novērots, ka tuvumā esoši apskates objekti viens otru papildina ar apmeklētības potenciālu, piemēram, Līgatnē vēsturiskais papīrfabrikas ciems un tajā ietilpstošie apskates objekti (kultūras nams, slimnīca, aptieka, papīrfabrika) vai arī Cēsīs, Siguldā, Turaidā un Krimuldā raksturīgās un tuvumā esošās pilis, pilsdrupas, alas un pilskalni (skatīt 5.2. attēlu; 2. un 3. pielikumu).

Ņemot vērā apskates objektu pieejamās ainavas mūsdienās, ir novērojams, ka ainavu aizsedz koki un krūmi un vērojama aizaugšana. Gaujas Nacionālā parka teritorijā starpkaru perioda laikā šī ainavas bija atvērtākas, bet mūsdienās kopš Gaujas Nacionālā parka izveidošanas ir krietni palielinājušās mežu platības (skatīt 5. pielikumu).

5.2 Gaujas Nacionālā parka tūristu vērtības un attieksme

5.3. attēls. Respondentu sadalījums pēc vecuma grupām

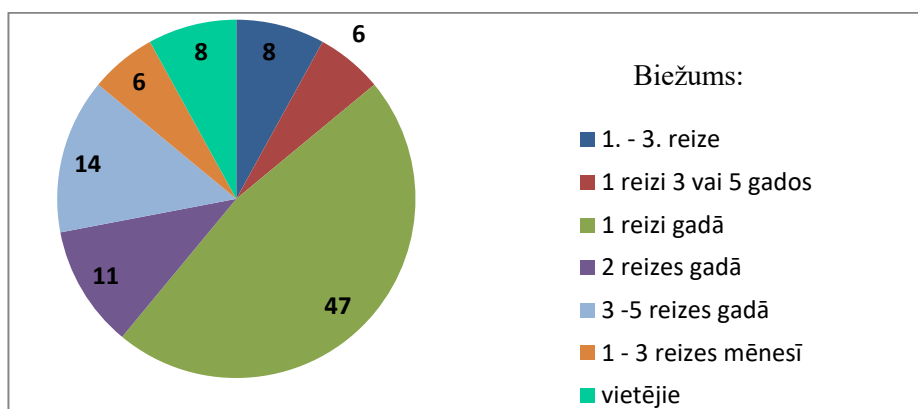

5.4. attēls. Pielietotā valoda saziņā ar respondentiem

5.3 Gaujas Nacionālā parka apmeklētības biežums

1. jautājums. Cik bieži dodaties uz GNP takām (cik reizes nedēļā/mēnesī/gadā)?

Veicot aptauju ir novērojams, ka lielākā daļa cilvēku GNP apmeklē kopā ar kādu (draugiem, ģimeni). Pēc aptaujas datiem redzams, ka lielākā daļa respondentu GNP apmeklē 1 reizi gadā (skatīt 5.5. attēlu).

5.5 attēls. GNP apmeklēšanas biežums

5.4 Maršrutu un apskates objektu izvēle

2. jautājums. Kādu maršrutu izvēlaties un/vai kādus objektus vēlētos apskatīt?

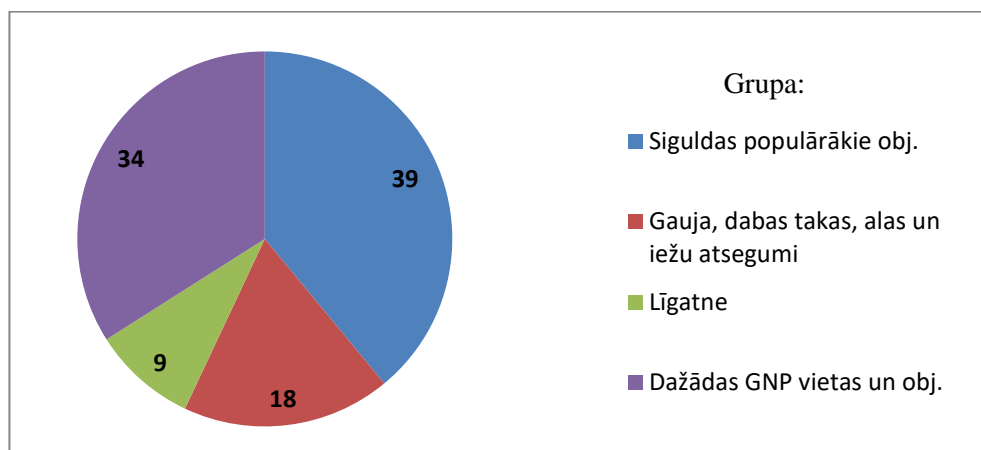
Respondentu minētās vietas un apskates objekti tika sadalīti 4 grupās pēc kopējām pazīmēm (skatīt 4.1 attēlu).

Grupā Siguldas populārākie objekti ietilpst: Gūtmaņala, Turaidas pils, Siguldas pils, Krimuldas pils, Krimuldas pilsdrupas, Svētku laukums, Bobsleju trase, Siguldas vagoniņš, Gleznotājkalns, Ziedoņkalns, Saulrieta kalns, senleja, atrakciju parks "Tarzāns", "Kaķīškalns (Kaķītis)", serpentīns, Siguldas stacija, kā arī citi šīm vietām un objektiem klāt minētie dabas objekti, kas atrodas Siguldā (piem., Gauja, iežu atsegumi, GNP skatu torņi). Kopumā Sigulda, kultūrpieminekļi un pilsētas tūrisma objekti.

Grupā Gauja, dabas takas, alas un iežu atsegumi ietilpst: Gūtmaņala (nepieminot citas vietas un tūrisma objektus), Gauja, alas un klintis, dabas takas, iežu atsegumi, GNP skatu torņi, Sietiņezis, Zvārtas iezis, Ērgļu klintis, u.c. dabas objekti. Kopumā dabas, to vērošanai paredzētie objekti un Gauja.

Grupā Līgatne ietilpst: Līgatne, Līgatnes dabas takas, Gauja un dabas takas gar Gauju (ja tiek pieminēta kopā ar šīm vietām vai objektiem), Padomju slepenais bunkurs Līgatnē.

Grupā dažādas GNP vietas un objekti ietilpst: kopā pieminot vismaz divas vietas vai dažādām vietām raksturīgos objektus, piem., Sigulda un Cēsis, Sigulda un Līgatne; Sigulda, Līgatne, Cēsis u.tml. Šajā grupā minēti arī: Āraiši, Gauja, Liča akmens (Cēsīs), Turaidas pils, Sietiņezis, Līgatnes dabas takas, Līgatnes pārceltuve, iežu atsegumi, dabas takas, maršruts Sigulda – Murjāņi (skatīt 5.6. attēlu).

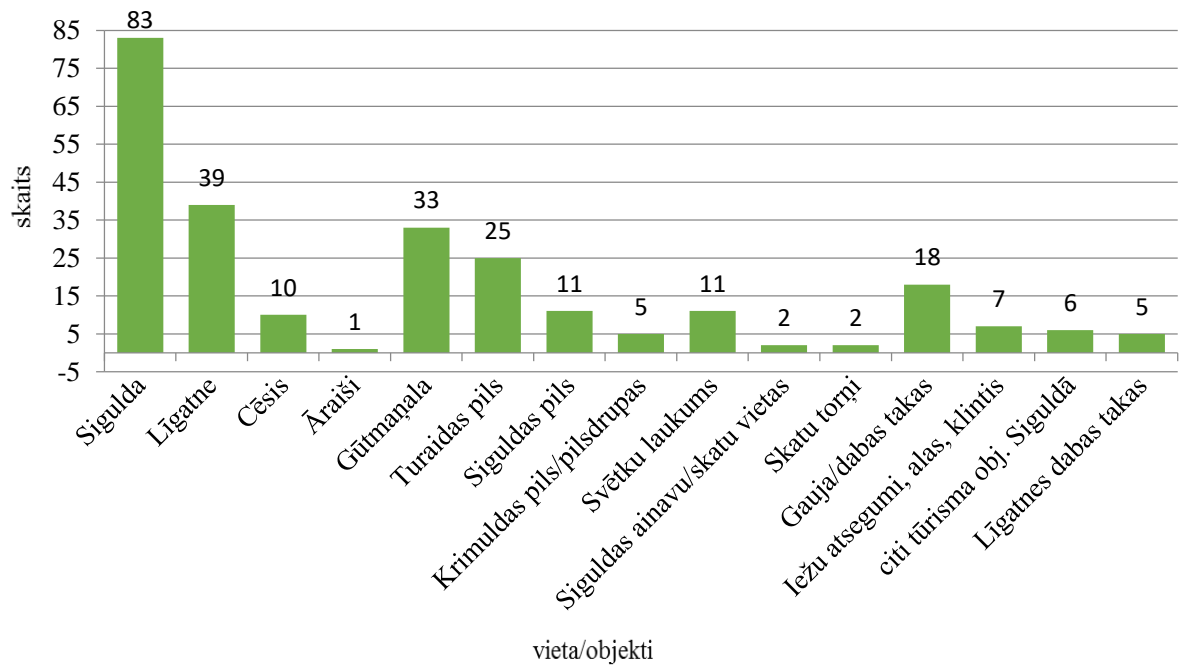
5.6. attēls. Respondentu sadalījums pēc izvēlētajiem maršrutiem un apskates objektiem

Tabulā apkopoti uzskaitītie dati par minētajām vietām un apskates objektiem (katrs respondents ir minējis vairākas vietas un objektus) (skatīt 5.1. tabulu); stabiņu diagrammās attēloti kopējie dati (skatīt 5.7. attēlu), kā arī atsevišķi katrā aptaujas vietā minētās vietas un apskates objekti (skatīt 5.8., 5.9., 5.10. attēlu). Ir novērojams, ka respondenti kā biežāk apmeklētās vietas un objektus visvairāk piemin tos, kas atrodas tuvāk vai saistās ar vietu, kur veikta aptauja.

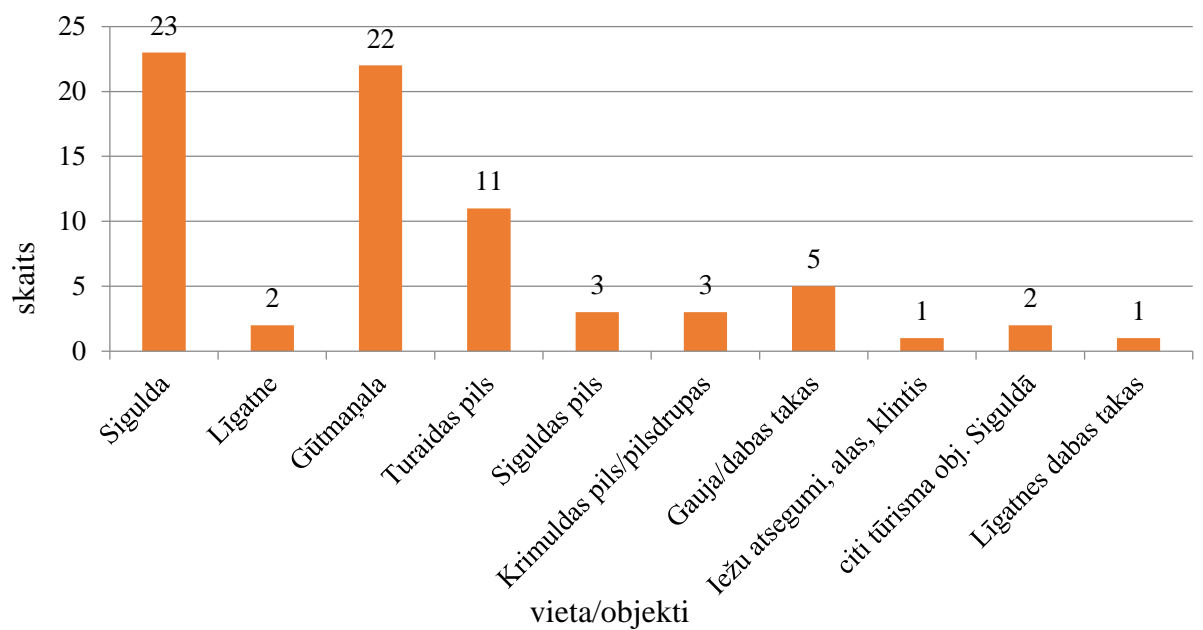
5.1. tabula

Respondentu biežāk minēto vietu un objektu skaits

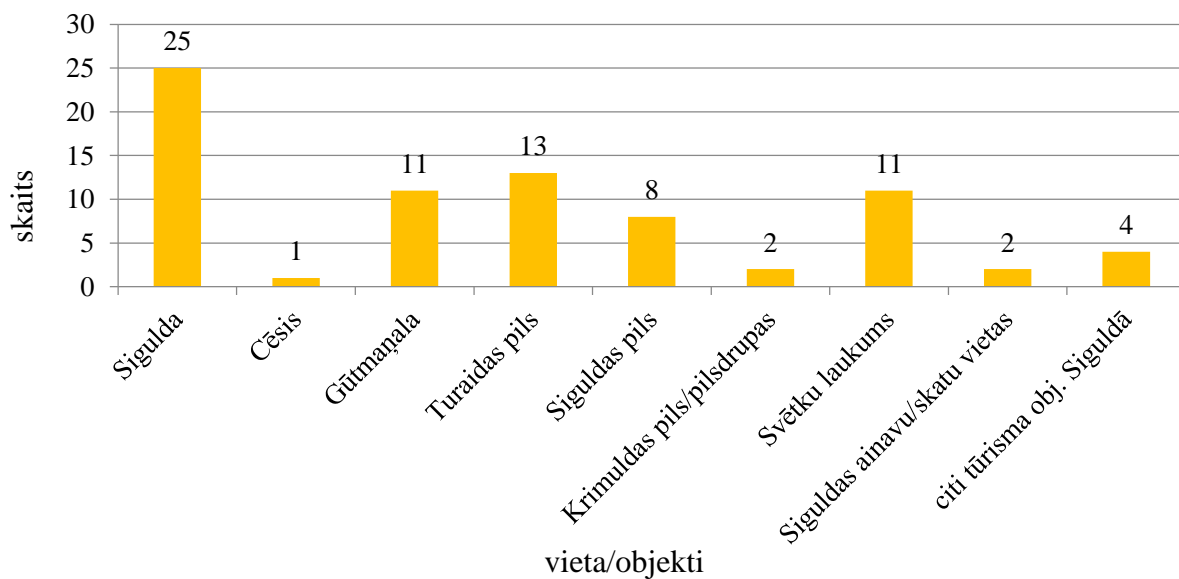
Vietas/Obj.	Pie Gūtmaņalas sk.	Pie Svētķlu l. sk.	Līgatnē sk.	Kop. skaits
Sigulda	23	25	35	83
Līgatne	2	0	37	39
Cēsis	0	1	9	10
Āraiši	0	0	1	1
Gūtmaņala	22	11	0	33
Turaidas pils	11	13	1	25
Siguldas pils	3	8	0	11
Krimuldas pils/pilsdrupas	3	2	0	5
Svētku laukums	0	11	0	11
Siguldas ainavu/skatu vietas	0	2	0	2
Skatu torņi	0	0	2	2
Gauja/dabas takas	5	0	13	18
Iežu atsegumi, alas, klintis	1	0	6	7
citi tūrisma obj. Siguldā	2	4	0	6
Līgatnes dabas takas	1	0	4	5

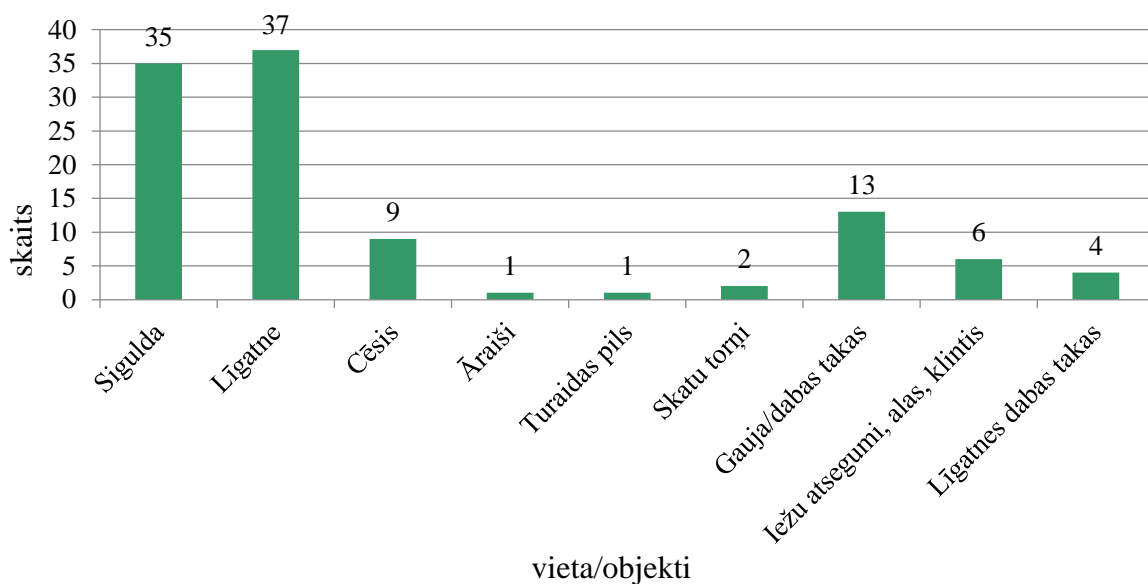
5.7. attēls. Biežāk izvēlēto vietu un apskates objektu kopējie rādītāji

5.8. attēls. Biežāk izvēlēto vietu un apskates objektu rādītāji pie Gūtmaņalas

5.9. attēls. Biežāk izvēlēto vietu un apskates objektu rādītāji Svētuku laukumā

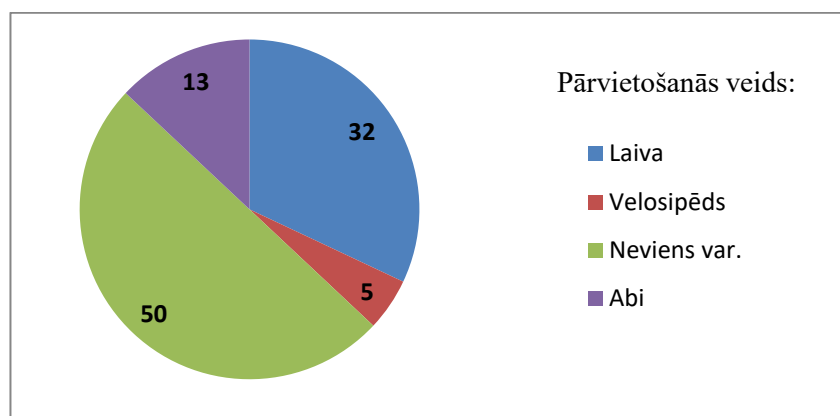

5.10. attēls. Biežāk izvēlēto vietu un objektu rādītāji Līgatnes dabas takās

5.5 Pārvietošanās ar velosipēdu vai laivu

3. jautājums. Vai GNP esat pārvietojies/usies ar velosipēdu un/vai laivu?

Puse no respondentiem apgalvojoši, ka nav izmantojuši nevienu no piedāvātajiem pārvietošanās veidiem, no piedāvātajiem pārvietošanās veidiem populārākais ir pārvietoties ar laivu (skatīt 5.11. attēlu).

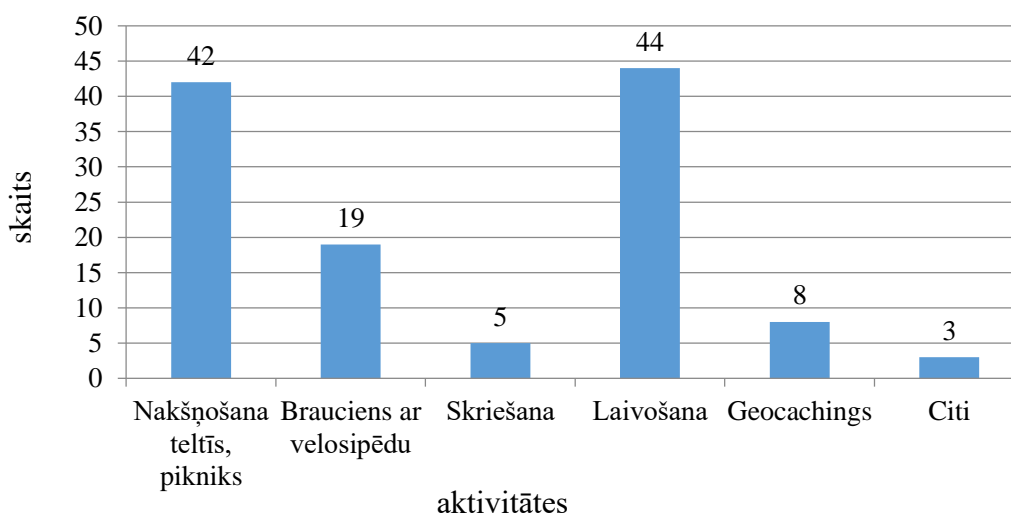

5.11. attēls. Izmantotie pārvietošanās veidi GNP

5.6 Biežāk izvēlētās aktivitātes Gaujas Nacionālajā parkā

4. jautājums. Kāda veida atpūtu/aktivitātes GNP Jūs izvēlaties biežāk?

Visi respondenti kā visbiežāk izvēlētās aktivitātes ir minējuši pārgājienu un dabas vai kultūrvēsturisku objektu apskatīšanu. Respondentiem iespēja izvēlēties vairākas atbildes. Kā citas aktivitātes tiek minētas slēpošana (2), volejbols (1) (skatīt 5.12. attēlu).

5.12. attēls. Biežāk izvēlētās aktivitātes

SECINĀJUMI

Starpkaru perioda maršruti un apskates objekti

- Gaujas Nacionālās parka teritorijā maršruti un to apskates objekti koncentrējas Cēsīs, Līgatnē, Siguldā un Amatas upes krastos.
- Starpkaru perioda maršrutu aprakstos norādītas orientējošās vietas, kas norāda uz citām vietām. Šo maršrutu apskates objektu skaidrojums rada vietas nozīmi.
- Starpkaru perioda maršrutos netiek ietverti atsevišķi dabas veidotie apskates objekti – dažādi ieži un klintis, kraujas un alas gar ūdenstecēm; ievērojami koki un akmeņi, kas ietverti mūsdienu maršrutos, tas tāpēc, ka tā laika ceļvežos pievērsa uzmanību objektiem, kas saistīti ar vēsturiskiem stāstiem un legendām; manāms nolūks šajā laikā bija iepazīstināt cilvēkus ar vēsturiskiem notikumiem un veicināt patriotismu.

Mūsdienu maršruti un apskates objekti

- Mūsdienās ierobežotāka ir iespēja pārvietoties pāri Gaujai, jo ir izzudušas kādreizējās pārceltuves vietas, kas starpkaru periodā ir bijušas vairākas, bet mūsdienās vienīgā saglabājusies pārceltuve ir Līgatnē, kā arī pārvietošanās iespējas pāri upei nodrošina tilti, kas pastāvējuši arī starpkaru periodā.
- Liela daļa no starpkaru perioda maršrutu objektiem nav izzuduši mūsdienās, bet tie netiek pieminēti mūsdienu maršrutos dažādu iemeslu dēļ: apgrūtināta vai vizuāli nepamanāma objekta pieejamība, aizaugšana, informācijas trūkums (nav zīmes vai norādes, jebkādas informatīvas ziņas par objektu).

Starpkaru perioda un mūsdienu maršrutu un apskates objektu salīdzinājums

- Starp starpkaru perioda maršrutiem un mūsdienu maršrutiem vērojamas atšķirības piedāvāto ceļu un taku tīklu posmos, pārvietošanās veidos un apskates objektu tipos. Starpkaru periodā vērojama tendence, piedāvāt maršrutus ar posmiem, kas virzās pa takām vai ceļiem starp viensētām; pēc pārvietošanās veida, galvenokārt raksturīgi pārgājiena maršruti. Mūsdienu maršrutiem tendence ir virzīties pa galvenajiem auto ceļiem; raksturīgs dažādāks apskates objektu, un pārvietošanās veida piedāvājums, kā arī tiek piedāvāti vairāki maršruti pēc mērķa. Mūsdienu maršrutos plašus posmus aizņem automaršruti.
- Starpkaru periodā nepieejami posmi, kas neatbilda salīdzinātajam mūsdienu ceļu tīklam ir vērojami netālu no ūdenstecēm, Līgatnē un Cēsīs. Tie kopumā ir nepieejami posmi, kas mūsdienās savieno citus atsevišķus ceļus. Mūsdienās nepieejamie posmi, kas neatbilda salīdzinātajam starpkaru perioda ceļu tīklam ir garāki; tās ir izzudušas takas un

izzuduši ceļi starp kādreiz esošām viensētām vai arī ir vērojams, ka ceļi no viensētām vairāk piesaistīti lielākiem ceļiem, nevis savstarpēji savienoti starp citām viensētām, kā tas bijis starpkaru periodā. Šie nepieejamie posmi būtiskus ierobežojumus tūrisma plānošanā un ceļu savstarpējā savienojumā nerada, jo pastāv arī kartēs nenorādīti ceļa posmi

- Ir raksturīgi vairāki mūsdienu tūrisma maršrutu posmi, kas pārklājas ar starpkaru perioda maršrutiem: Cēsis-Sigulda-Murjāņi; Rīga-Līgatne-Sigulda; Straupe-Brasla-Sigulda; Sigulda; Sigulda-Nurmiži-Līgatne-Cēsis; Cēsis-Straupe-Brasla-Ķūķu klintis; Cēsis-Lenči-Sietiņezis-Valmiera; Sigulda-Cēsis-Unguri-Vaidava-Valmiera; Cēsis-Līgatne-Sigulda; Cēsis-Āraiši-Ieriķi; Cēsis-Lode; Cēsis-Meijermuiža-Kārļamuiža-Līgatne.

- Tie apskates objekti, kuri minēti gan starpkaru perioda, gan mūsdienu ceļvežos ir populārākie Gaujas Nacionālā parka teritorijā.

- Ņemot vērā apskates objektu ainavas mūsdienās, ir novērojams, ka ainavas vizuālo redzamību arvien vairāk aizsedz koki un krūmi un vērojama aizaugšana. Gaujas Nacionālā parka teritorijā starpkaru perioda laikā šī ainavas bija atvērtākas, bet mūsdienās kopš Gaujas Nacionālā parka izveidošanas ir krietni palielinājušās mežu platības.

Anketēšanas rezultāti

- Lielākā daļa respondentu GNP apmeklēja 1 reizi gadā. Respondenti kā visvairāk apmeklētāko izvēlas Siguldas pilsētu un ar to saistītos objektus (39 respondenti), kā arī liela daļa (34 respondenti) ir minējuši dažādas GNP vietas (vietu grupa, kurā piemin vismaz divas vietas vai dažādām vietām raksturīgos objektus). Ir novērojams, ka respondenti kā biežāk apmeklētās vietas un objektus visvairāk piemin tos, kas atrodas tuvāk vai saistās ar vietu, kur veikta aptauja.

- Puse (50) no respondentiem apgalvojoši, ka nav izmantojuši nevienu no piedāvātajiem pārvietošanās veidiem; no piedāvātajiem pārvietošanās veidiem populārākais ir pārvietoties ar laivu.

- Visi respondenti kā visbiežāk izvēlētas aktivitātes ir minējuši pārgājienu un dabas vai kultūrvēsturisku objektu apskatīšanu.

Turpmāk būtu nozīmīgi pētīt tūrisma un dabas mijiedarbību ainavas kontekstā. Būtiski ir izvērtēt neskartas dabas teritorijas, cilvēkiem pieejamas teritorijas un dažādas iespējas apvienot dabas vērtību saglabāšanu un cilvēku intereses ainavā.

IZMANTOTĀ LITERATŪRA UN AVOTI

- Backlund, E. A., & Williams, D. R. 2003. *A quantitative synthesis of place attachment research: investigating past experience and place attachment*. Paper presented at the Northeastern Recreation Research Symposium. 320–325. New York, Bolton Landing.
- Bitner, M. J. 1992. Servicescapes: the Impact of Physical Surroundings on Customers and Employees. *Journal of Marketing* 56, 57-71.
- Caruso, D., & Palm, R. 1973. Social Space and Social Place. *Professional Geographer*, 25, 221-225.
- Clare, A. Gunn. 2002. *Tourism planning. Fourth edition*. New York, Routledge.
- Cooper, C., & Hall, C. M. 2008. *Contemporary Tourism. An International Approach*. Burlington, Oxford.
- Geoffrey, W., Mathieson, A. 1982. *Tourism: economic, physical and social impacts*. Edinburgh, Pearson.
- Grīnfelde, I., Klepers, A., Līviņa, A., Līviņš, K., Smaļinskis, J. *Tūrisma maršrutu veidošana*. Valmiera, Vidzemes Augstskola.
- Gross, M. J., & Brown, G. 2008. An empirical structural model of tourists and places: Progressing involvement and place attachment into tourism. *Tourism Management* 29, 1141–1151.
- Hall, C. M., & Page, S. J. 2009. Progress in Tourism Management: From the geography of tourism to geographies of tourism – A review. *Tourism Management*, 30, 3–16.
- Hall, C. M. and Page S. J. 1999. *The geography of Tourism and Recreation*. Environment, place and space. London, Routledge.
- Hidalgo, M. C., & Hernandez, B. 2001. Place attachment: conceptual and empirical questions. *Journal of Environmental Psychology*, 21(3), 273–281.
- Howard, P. J. 2011. *An Introduction to Landscape*. Bournemouth University, UK, ASHGATE.
- Klepers, A. 2010a. Tūrisma maršruta jēdziens. Grām.: Grīnfelde, I., Klepers, A., Līviņa, A., Līviņš, K., Smaļinskis, J. *Tūrisma maršrutu veidošana*. Valmiera, Vidzemes Augstskola, 18.-19.
- Klepers, A. 2010b. Tūrisma maršrutu plānošanas vēsturiskā attīstība. Latvijā. Grām.: Grīnfelde, I., Klepers, A., Līviņa, A., Līviņš, K., Smaļinskis, J. *Tūrisma maršrutu veidošana*. Valmiera, Vidzemes Augstskola, 20.-29.
- Krosa, H., Makkerčers, B. 2007. *Kultūras tūrisms: Tūrisma un kultūras mantojuma pārvaldības partnerība*. Rīga, Apgāds “Neputns”.
- Leitis, Ē. 2012. *Ekotūrisms Latvijā: problēmas un risinājumi ilgtspējīgas tūrisma nozares pilnveidošanā: promocijas darbs*. Rīga, Latvijas Universitātes Akadēmiskais apgāds.
- Lowenthal, D. 1961. Geography, Experience and Imagination: Towards a Geographical Epistemology. *Annals of the Association of American Geographers*, 51 (3), 241-260
- Meinig, D. W. 1979. *The Interpretation of Ordinary Landscapes. Geographical Essays*, ed. New York, Oxford University Press.
- Melluma, A., Leinerte, M. 1992. *Ainava un cilvēks*. Rīga, AVOTS.
- Mīlbergs, G. 1937. *Vadonis pa Vidzemes Šveici*. Rīga, Kartogrāfiskas iestādes A. Ošiņš un P. Mantnieks izdevums.
- Nonācs, O. 1937. *Sigulda un apkārtnē*. Rīga, Latvijas preses biedrības izdevums.
- O’Dell, T. 2005. Experiencescapes: Blurring borders and testing connections. In O’Dell, T. and P. Billing (eds.). *Experiencescapes: Tourism, Culture and Economy*, pp.11-33. Copenhagen: Copenhagen Business School Press.
- Pine, J., & Gilmore, J. (1999). *The Experience Economy: Work is Theatre and Every Business a Stage*. Boston, MA: Harvard Business School Press.

- Pearce, D. 1997. Tourism and the autonomous communities in Spain. *Annals of Tourism Research*, 24(1), 156-177.
- Sabiedrisko lietu ministrijas Tūrisma nodaļas izdevums 1937. *Ceļvedis pa dzimto zemi. Tūristu ceļojumu maršruti Latvijā. 1. daļa. Vidzeme un Latgale*. Rīga, "Latvju kultūra".
- Sams, M. 1932. *Tūrisma maršruti Latvijā. Pasaules kara, Latvijas brīvības un 1905. gada cīņu piemiņas vietas, tūristu apmetnes*. Rīga, Latvijas Centrālā tūristu biedrība.
- Tuan, Y. F. 1977. *Space and Place: The Perspective of Experience*. Minneapolis, MN: University of Minnesota Press.
- Turlajs (red.) 2011. *Latvijas ģeogrāfijas atlants*. Rīga, Karšu izdevniecība Jāņa sēta.
- Vanags, K. 1937. *Vasaras ceļojumi. Latvijas Darba Kameras rokas grāmata strādnieku arodbiedrību tūrisma kopu darbībai*. Rīga, Latvijas Darba Kameras izdevums.
- Williams, S. 1998. *Tourism geography*. London, Routledge.

Nepublicētie materiāli:

- Rasa, I. 2006. Gaujas nacionālā parka ainavu struktūra – vērtējums, attīstības, tendences un perspektīva: maģistra darbs. Rīga, LU Ģeogrāfijas un zemes zinātņu fakultāte, Latvijas Universitāte.

Elektroniskie resursi:

- Bērziņa, L. 2009a. Kultūras nams. Līgatnes Tūrisma informācijas centrs. Sk. 18.05.2018. Pieejams <http://www.visitligatne.lv/pub/?id=191>
- Bērziņa, L. 2009b. Līgatnes papīrfabrikas strādnieku mājas. Līgatnes Tūrisma informācijas centrs. Sk. 18.05.2018. Pieejams <http://www.visitligatne.lv/pub/?id=188>
- Bērziņa, L. 2009c. Slimnīca. Pansionāts. Līgatnes Tūrisma informācijas centrs. Sk. 18.05.2018. Pieejams <http://www.visitligatne.lv/pub/?id=192>
- Cēsu internātpamatskola attīstības centrs. S. a. Vēsturiskais ievads. Sk. 18.05.2017. Pieejams http://www.csip.lv/lv/par_skolu/vesture.html
- Cēsu Tūrisma attīstības un informācijas centrs 2018. Tūrisma materiāli. Sk. 18.05.2018. Pieejams <http://turisms.cesis.lv/noderiga-informacija/turisma-materiali/>
- Dabas aizsardzības pārvalde, 2010. Gaujas nacionālais parks. Sk. 08.01.2018. Pieejams https://www.daba.gov.lv/public/lat/iadt/nacionalie_parki/gaujas_nacionalais_parks/
- Enter Gauja. S. a. a. Maršruti. Enter Gauja. Sk. 11.04.2018. Pieejams <http://www.entergauja.com/lv/enter-gauja/routes#page=3>
- Enter Gauja. S. a. b. Reģiona karte. Sk. 11.04.2018. Pieejams <http://www.entergauja.com/lv/enter-gauja/routes#page=3>
- Nikodemus, O. 2005. Gaujas nacionālā parka ainavu estētiskais vērtējums. Gaujas nacionālais parks. Sk. 30.11.2017. Pieejams https://www.daba.gov.lv/upload/File/Publikācijas/ZIN_P_GNP_Ainavu_est-vert.pdf
- Siguldas Valsts ģimnāzija. S. a. Vēsture. Siguldas ģimnāzija (1928.-1944.). Sk. 18.05.2018. Pieejams <https://www.svg.lv/par-skolu/vesture/>
- Smaļinskis, J. 2005. Tūrisma ietekmes uz vidi un to analīze Gaujas nacionālā parka tūristu apmetnēs. Gaujas nacionālais parks. Sk. 30.11.2017. Pieejams https://www.daba.gov.lv/upload/File/Publikācijas/ZIN_P_GNP_Turisma_ietekme.pdf
- Zudusī Latvija. S. a. a. Cēsis. Bērzaie. Bijušā Cēsu vidusskola, [193-]. Latvijas Nacionālā bibliotēka. Sk. 18.05.2018. Pieejams <http://www.zudusilatvija.lv/objects/object/22939/>
- Zudusī Latvija. S. a. b. Cēsis. Gaujas jeb Siļķu dzirnavas ziemā, 1933. Latvijas Nacionālā bibliotēka. Sk. 18.05.2018. Pieejams <http://www.zudusilatvija.lv/objects/object/9405/>
- Zudusī Latvija. S. a. c. Cēsis. Sv. Jāņu luterāņu baznīca [193-?]. Latvijas Nacionālā bibliotēka. Sk. 18.05.2018. Pieejams <https://zudusilatvija.lv/objects/object/8694/>
- Zudusī Latvija. S. a. d. Kokmateriālu pludināšana pa Gauju, [192-]. Latvijas Nacionālā bibliotēka. Sk. 18.05.2018. Pieejams <https://zudusilatvija.lv/objects/object/15351/>
- Zudusī Latvija. S. a. e. Krimuldas luterāņu baznīca, [193-?]. Latvijas Nacionālā bibliotēka. Sk. 18.05.2018. Pieejams <https://zudusilatvija.lv/objects/object/8288/>

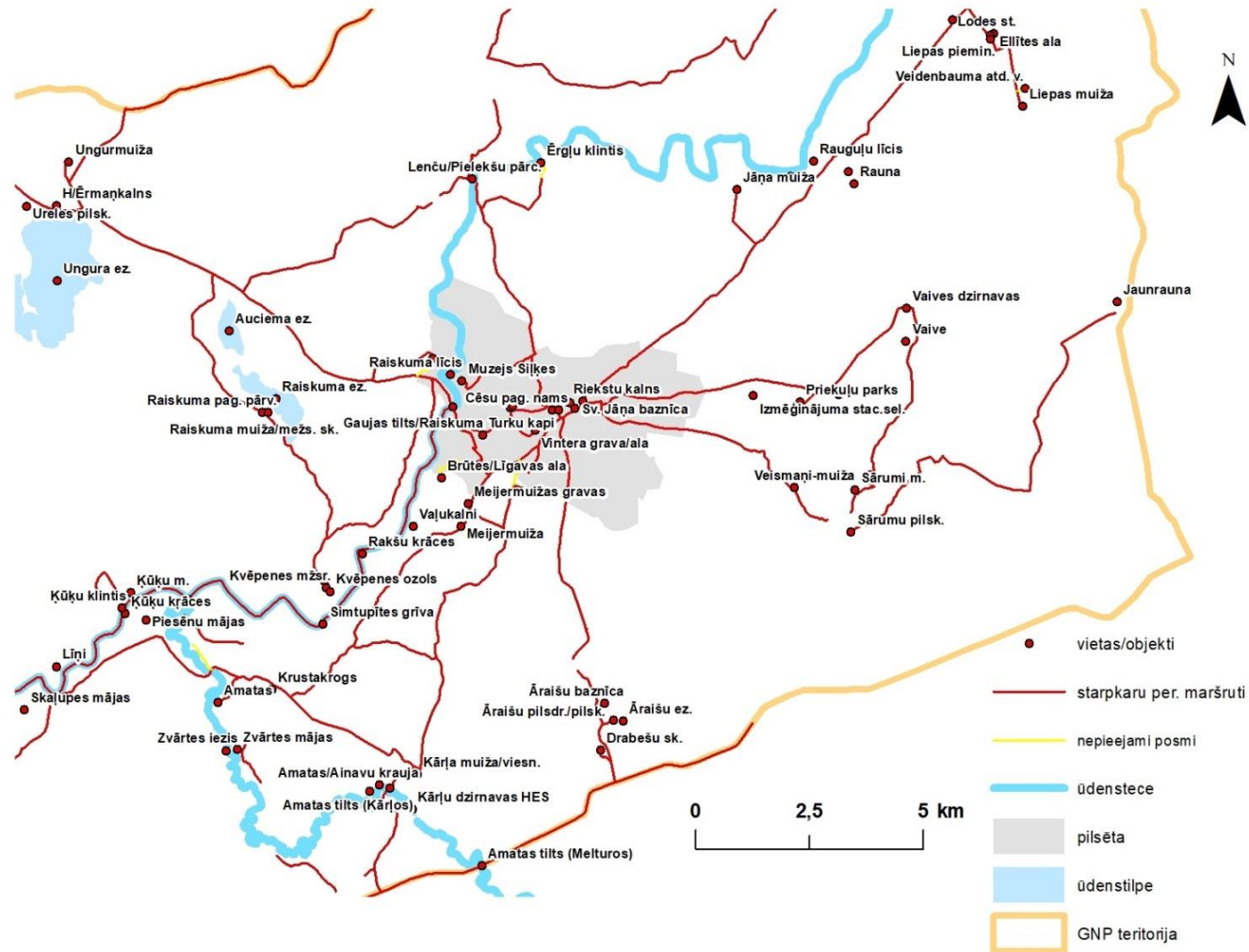
- Zudusī Latvija. S. a. f. Krimuldas pagasts. Šveices māja Krimuldas pils teritorijā, [192-?]. Latvijas Nacionālā bibliotēka. Sk. 18.05.2018. Pieejams <https://zudusilatvija.lv/objects/object/8276/>
- Zudusī Latvija. S. a. g. Krimuldas pilsdrupas, [192-?]. Latvijas Nacionālā bibliotēka. Sk. 18.05.2018. Pieejams <https://zudusilatvija.lv/objects/object/8269/>
- Zudusī Latvija. S. a. h. Līgatnes papīra fabrika, [193-]. Latvijas Nacionālā bibliotēka. Sk. 18.05.2018. Pieejams <https://zudusilatvija.lv/objects/object/15217/>
- Zudusī Latvija. S. a. i. Līgatnes papīrfabrikas klubs, [193-?]. Latvijas Nacionālā bibliotēka. Sk. 18.05.2018. Pieejams <https://zudusilatvija.lv/objects/object/10026/>
- Zudusī Latvija. S. a. j. Siguldas dzelzceļa stacija. Latvijas Nacionālā bibliotēka. Sk. 18.05.2018. Pieejams <https://zudusilatvija.lv/objects/object/15898/>
- Zudusī Latvija. S. a. k. Sigulda. Krimuldas pils, [193-]. Latvijas Nacionālā bibliotēka. Sk. 18.05.2018. Pieejams <https://zudusilatvija.lv/objects/object/18826/>
- Zudusī Latvija. S. a. l. Siguldas luterāņu baznīca, [193-]. Latvijas Nacionālā bibliotēka. Sk. 18.05.2018. Pieejams <https://zudusilatvija.lv/objects/object/240/>
- Zudusī Latvija. S. a. m. Sigulda. Pārceltuve pār Gauju, [193-]. Latvijas Nacionālā bibliotēka. Sk. 18.05.2018. Pieejams <https://zudusilatvija.lv/objects/object/277/>
- Zudusī Latvija. S. a. n. Turku kapi Cēsīs 1938. g. Latvijas Nacionālā bibliotēka. Sk. 18.05.2018. Pieejams <https://zudusilatvija.lv/objects/object/25561/>
- Zudusī Latvija. S. a. o. Uzvaras piemineklis Cēsīs, [193-]. Latvijas Nacionālā bibliotēka. Sk. 18.05.2018. Pieejams <https://zudusilatvija.lv/objects/object/16697/>
- Zudusī Latvija. S. a. p. Zvārtes iezis 1939. g. Latvijas Nacionālā bibliotēka. Sk. 18.05.2018. Pieejams <https://zudusilatvija.lv/objects/object/951/>

Kartogrāfiskie materiāli:

- TOPO 10K LĢIA. LĢIA topogrāfisko karte mērogā 1:10 000 LU ĢZZF WMS. Skatīts 10.04.2018. Pieejams <http://www.geo.lu.lv/kartes>
- TOPO 10K PSRS. Bijušās PSRS armijas ģenerālštāba topogrāfisko karšu mozaīka mērogā 1:10 000. LU ĢZZF WMS. Skatīts 10.04.2018. Pieejams <http://www.geo.lu.lv/kartes>
- TOPO 50K Satelītkarte. VZD Satelītkaršu mozaīka. Latvijas Republikas satelītkarte mērogā 1:50 000. LU ĢZZF WMS. Skatīts 10.04.2018. Pieejams <http://www.geo.lu.lv/kartes>
- TOPO 75K Latvijas laika. Latvijas armijas galvenā štāba topogrāfisko karšu mozaīka mērogā 1:75 000. LU ĢZZF WMS. Skatīts 10.04.2018. Pieejams <http://www.geo.lu.lv/kartes>

PIELIKUMI

1. pielikums

Cēsu un tās apkārtesošās teritorijas starpkaru perioda maršruti un apskates objekti. Pamatnē (TOPO 10K LĢIA).

Ekspedīcijā izvērtējamo objektu anketas

Objekts	Vēsturiskā fotogrāfija	Mūsdienu fotogrāfija
Uzvaras piemineklis	 (Zudusī Latvija S. a. o)	
Tips	ainavu obj. / dabas obj. / kult.vēst.	
Vēsturiskās references	Maršrutā Nr. 28 (Vanags 1937).	
Pieejamība	<ul style="list-style-type: none"> • viegli / apgrūtinoši • vizuāli pamanāmi / nepamanāmi 	
Objekta stāvoklis	aizaugšana / kopts / uzturēts	
Tūrisma, atpūtas infrastruktūra	nav / celvežos / zīmes, norādes / informācijas stends	
Apmeklētība un popularitāte	apmeklēts / info centru zīmes /nav	

Objekts	Vēsturiskā fotogrāfija	Mūsdienu fotogrāfija
Sv. Jāņa baznīca	 (Zudusī Latvija S. a. c)	
Tips	ainavu obj. / dabas obj. / kult.vēst.	
Vēsturiskās references	Maršruts Nr. 28 (Vanags 1937).	
Pieejamība	<ul style="list-style-type: none"> • viegli / apgrūtinoši • vizuāli pamanāmi / nepamanāmi 	
Objekta stāvoklis	aizaugšana / kopts / uzturēts	
Tūrisma, atpūtas infrastruktūra	nav / celvežos / zīmes, norādes / informācijas stends	
Apmeklētība un popularitāte	apmeklēts / info centru zīmes / nav	
Objekts	Mūsdienu fotogrāfija	

Vintera grava	
Tips	ainavu obj. / dabas obj. / kult.vēst.
Vēsturiskās references	Maršruts Nr. 1 (Sabiedrisko lietu ministrijas... 1937).
Pieejamība	<ul style="list-style-type: none"> • viegli / apgrūtinoši • vizuāli pamanāmi / nepamanāmi
Objekta stāvoklis	aizaugšana / kopts / uzturēts
Tūrisma, atpūtas infrastruktūra	nav / ceļvežos / zīmes, norādes / informācijas stends (nav pie objekta, bet netālu no tā -tur pieminērs)
Apmeklētība un popularitāte	apmeklēts/ info centru zīmes / nav

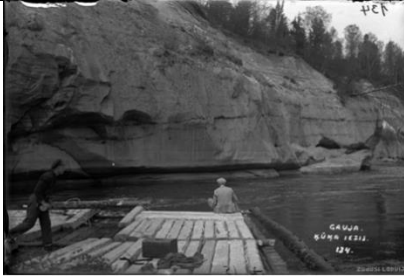

Objekts	Vēsturiskā fotogrāfija	Mūsdienu fotogrāfija
Bērzaines ģimnāzija	 <p>(Zudusī Latvija S. a. a)</p>	
Tips	ainavu obj. / dabas obj. / kult.vēst.	
Vēsturiskās references	Maršrutā Nr. 1 (Sabiedrisko lietu ministrijas... 1937).	
Pieejamība	<ul style="list-style-type: none"> • viegli / apgrūtinoši • vizuāli pamanāmi / nepamanāmi 	
Objekta stāvoklis	aizaugšana / kopts / uzturēts	
Tūrisma, atpūtas infrastruktūra	nav / ceļvežos / zīmes, norādes / informācijas stends (nav pie objekta, bet netālu no tā -tur pieminērs)	
Apmeklētība un popularitāte	apmeklēts / info centru zīmes / nav	

Objekts	Vēsturiskā fotogrāfija	Mūsdienu fotogrāfija
Muzejs “Silķes”	 (Zudusī Latvija S. a. b)	
Tips	ainavu obj. / dabas obj. / kult.vēst.	
Vēsturiskās references	Maršrutā Nr. 1 (Sabiedrisko lietu ministrijas... 1937).	
Pieejamība	<ul style="list-style-type: none"> • viegli / apgrūtinoši • vizuāli pamanāmi / nepamanāmi 	
Objekta stāvoklis	aizaugšana / kopts / uzturēts	
Tūrisma, atpūtas infrastruktūra	nav / ceļvežos / zīmes, norādes / informācijas stends	
Apmeklētība un popularitāte	apmeklēts/ info centru zīmes/ nav	

Objekts	Vēsturiskā fotogrāfija	Mūsdienu fotogrāfija
Turku kapi	 (Zudusī Latvija S. a. n)	
Tips	ainavu obj. / dabas obj. / kult.vēst.	
Vēsturiskās references	Maršrutā Nr. 1 (Sabiedrisko lietu ministrijas... 1937).	
Pieejamība	<ul style="list-style-type: none"> • viegli / apgrūtinoši • vizuāli pamanāmi / nepamanāmi 	
Objekta stāvoklis	aizaugšana / kopts / uzturēts	
Tūrisma, atpūtas infrastruktūra	nav / ceļvežos / zīmes, norādes / informācijas stends	
Apmeklētība un popularitāte	apmeklēts/ info centru zīmes/ nav	

Objekts	Mūsdienu fotogrāfija
Meijermuiža	
Tips	ainavu obj. / dabas obj. / kult.vēst.
Vēsturiskās references	Maršrutā Nr. 2 (Sabiedrisko lietu ministrijas... 1937).
Pieejamība	<ul style="list-style-type: none"> • viegli / apgrūtināti • vizuāli pamanāmi / nepamanāmi
Objekta stāvoklis	aizaugšana / kopts / uzturēts
Tūrisma, atpūtas infrastruktūra	nav / ceļvežos / zīmes, norādes / informācijas stends
Apmeklētība un popularitāte	apmeklēts/ info centru zīmes/ nav

Objekts	Vēsturiskā fotogrāfija	Mūsdienu fotogrāfija
Zvārtes iezis	 (Zudusī Latvija S. a. p)	
Tips	ainavu obj. / dabas obj. / kult.vēst.	
Vēsturiskās references	Maršrutos Nr. 11; 12 (Sabiedrisko lietu ministrijas... 1937).	
Pieejamība	<ul style="list-style-type: none"> • viegli / apgrūtināti • vizuāli pamanāmi / nepamanāmi 	
Objekta stāvoklis	aizaugšana / kopts / uzturēts	
Tūrisma, atpūtas infrastruktūra	nav / ceļvežos / zīmes, norādes / informācijas stends	
Apmeklētība un popularitāte	apmeklēts / info centru zīmes /nav	

Objekts	Vēsturiskā fotogrāfija	Mūsdienu fotogrāfija
Ķūķu klintis	 (Zudusī Latvija S. a. d)	
Tips	ainavu obj. / dabas obj. / kult.vēst.	
Vēsturiskās references	Maršrutos Nr. 11; 14; 19 (Sabiedrisko lietu ministrijas... 1937), Nr. 23 (Sams 1932), cita informācija (Vanags 1937).	
Pieejamība	<ul style="list-style-type: none"> • viegli / apgrūtinoši • vizuāli pamanāmi / nepamanāmi 	
Objekta stāvoklis	aizaugšana / kopts / uzturēts	
Tūrisma, atpūtas infrastruktūra	nav / ceļvežos / zīmes, norādes / informācijas stends	
Apmeklētība un popularitāte	apmeklēts / info centru zīmes / nav	

Objekts	Vēsturiskā fotogrāfija	Mūsdienu fotogrāfija
Līgatnes pagasta nams	 (Bērziņa 2009a)	
Tips	ainavu obj. / dabas obj. / kult.vēst.	
Vēsturiskās references	Maršrutos Nr. 11 (Sabiedrisko lietu ministrijas... 1937), Nr. 26 (Vanags 1937).	
Pieejamība	<ul style="list-style-type: none"> • viegli / apgrūtinoši • vizuāli pamanāmi / nepamanāmi 	
Objekta stāvoklis	aizaugšana / kopts / uzturēts	
Tūrisma, atpūtas infrastruktūra	nav / ceļvežos / zīmes, norādes / informācijas stends (nav pie objekta, bet netālu no tā -tur pieminērs)	
Apmeklētība un popularitāte	apmeklēts / info centru zīmes / nav	

Objekts	Vēsturiskā fotogrāfija	Mūsdienu fotogrāfija
Līgatnes slimnīca	 (Bērziņa 2009c)	 (Bērziņa 2009c)
Tips	ainavu obj. / dabas obj. / kult.vēst.	
Vēsturiskās references	Maršrutos Nr. 11 (Sabiedrisko lietu ministrijas... 1937), Nr. 26 (Vanags 1937).	
Pieejamība	<ul style="list-style-type: none"> • viegli / apgrūtināti • vizuāli pamanāmi / nepamanāmi 	
Objekta stāvoklis	aizaugšana / kopts / uzturēts	
Tūrisma, atpūtas infrastruktūra	nav / ceļvežos / zīmes, norādes / informācijas stends (nav pie objekta, bet netālu no tā -tur pieminērs)	
Apmeklētība un popularitāte	apmeklēts/ info centru zīmes /nav	

Objekts	Vēsturiskā fotogrāfija	Mūsdienu fotogrāfija
Līgatnes ciems (ēkas)	 (Bērziņa 2009b)	
Tips	ainavu obj. / dabas obj. / kult.vēst.	
Vēsturiskās references	Maršrutos Nr. 11 (Sabiedrisko lietu ministrijas... 1937).	
Pieejamība	<ul style="list-style-type: none"> • viegli / apgrūtināti • vizuāli pamanāmi / nepamanāmi 	
Objekta stāvoklis	aizaugšana / kopts / uzturēts	
Tūrisma, atpūtas infrastruktūra	nav / ceļvežos / zīmes, norādes / informācijas stends	
Apmeklētība un popularitāte	apmeklēts / info centru zīmes /nav	

Objekts	Vēsturiskā fotogrāfija	Mūsdienu fotogrāfija
Līgatnes papīrfabrika	 (Zudusī Latvija S. a. h)	
Tips	ainavu obj. / dabas obj. / kult.vēst.	
Vēsturiskās references	Maršrutos: Nr. 10; 11; 12; 16; 21 (Sabiedrisko lietu ministrijas... 1937), Nr. 25; 26; 27 (Vanags 1937).	
Pieejamība	<ul style="list-style-type: none"> • viegli / apgrūtināti • vizuāli pamanāmi / nepamanāmi 	
Objekta stāvoklis	aizaugšana / kopts / uzturēts	
Tūrisma, atpūtas infrastruktūra	nav / ceļvežos / zīmes, norādes / informācijas stends (nav pie objekta, bet netālu no tā -tur pieminērs)	
Apmeklētība un popularitāte	apmeklēts/ info centru zīmes /nav	

Objekts	Vēsturiskā fotogrāfija	Mūsdienu fotogrāfija
Siguldas stacija	 (Zudusī Latvija S. a. j)	
Tips	ainavu obj. / dabas obj. / kult.vēst.	
Vēsturiskās references	Maršrutā Nr. 20 (Sabiedrisko lietu ministrijas... 1937), informācija ceļvedī (Mīlbergs 1934).	
Pieejamība	<ul style="list-style-type: none"> • viegli / apgrūtināti • vizuāli pamanāmi / nepamanāmi 	
Objekta stāvoklis	aizaugšana / kopts / uzturēts	
Tūrisma, atpūtas infrastruktūra	nav / ceļvežos / zīmes, norādes / informācijas stends	
Apmeklētība un popularitāte	apmeklēts / info centru zīmes /nav	

Objekts	Mūsdienu fotogrāfija
Viesnīca "Sigulda"	
Tips	ainavu obj. / dabas obj. / kult.vēst.
Vēsturiskās references	Ceļvedī (Mīlbergs 1934).
Pieejamība	<ul style="list-style-type: none"> • viegli / apgrūtināti • vizuāli pamanāmi / nepamanāmi
Objekta stāvoklis	aizaugšana / kopts / uzturēts
Tūrisma, atpūtas infrastruktūra	nav / celvežos / zīmes, norādes / informācijas stends
Apmeklētība un popularitāte	apmeklēts / info centru zīmes/ nav

Objekts	Mūsdienu fotogrāfija
Bijusī Siguldas skola	 (kādreizējā atrašanās vieta mūsdienās)
Tips	ainavu obj. / dabas obj. / kult.vēst.
Vēsturiskās references	Ceļvedī (Mīlbergs 1934).
Pieejamība	Objekts nepastāv

Objekts	Vēsturiskā fotogrāfija	Mūsdienu fotogrāfija
Pansija "Lakstīgala"	 (attēls no pansijas torņa informācijas zīmes)	
Tips	ainavu obj. / dabas obj. / kult.vēst.	
Vēsturiskās references	Ceļvedī (Mīlbergs 1934).	
Pieejamība	<ul style="list-style-type: none"> • viegli / apgrūtinoši • vizuāli pamanāmi / nepamanāmi 	
Objekta stāvoklis	aizaugšana / kopts / uzturēts	
Tūrisma, atpūtas infrastruktūra	nav / ceļvežos / zīmes, norādes / informācijas stends	
Apmeklētība un popularitāte	apmeklēts/ info centru zīmes/ nav	

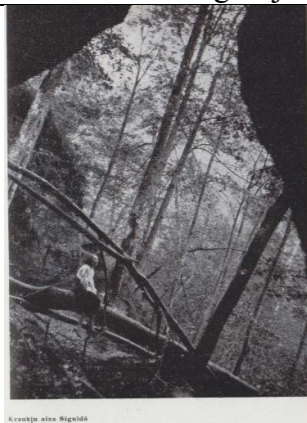
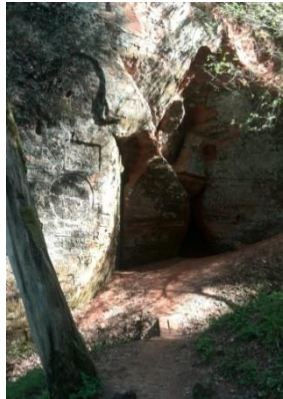
Objekts	Vēsturiskā fotogrāfija	Mūsdienu fotogrāfija
Siguldas baznīca	 (Zudusī Latvija S. a. 1)	
Tips	ainavu obj. / dabas obj. / kult.vēst.	
Vēsturiskās references	Maršrutā Nr. 20 (Sabiedrisko lietu ministrijas... 1937), ceļvedī (Mīlbergs 1934).	
Pieejamība	<ul style="list-style-type: none"> • viegli / apgrūtinoši • vizuāli pamanāmi / nepamanāmi (atkarīgs no skatu punkta) 	
Objekta stāvoklis	aizaugšana / kopts / uzturēts	
Tūrisma, atpūtas infrastruktūra	nav / ceļvežos / zīmes, norādes / informācijas stends	
Apmeklētība un popularitāte	apmeklēts / info centru zīmes /nav	

Objekts	Vēsturiskā fotogrāfija	Mūsdienu fotogrāfija
Rakstnieku pils	 <p>(Nonācs 1937)</p>	
Tips	ainavu obj. / dabas obj. / <u>kult.vēst.</u>	
Vēsturiskās references	Maršrutos Nr. 24 (Sams 1932), Nr. 28 (Vanags 1937), informācija ceļvedī (Mīlbergs 1934).	
Pieejamība	<ul style="list-style-type: none"> • <u>viegli</u>/ apgrūtināti • vizuāli pamanāmi / <u>nepamanāmi</u> (no baznīcas puses, dodoties uz pili) 	
Objekta stāvoklis	aizaugšana / kopts / <u>uzturēts</u>	
Tūrisma, atpūtas infrastruktūra	nav / <u>celvežos</u> / zīmes, norādes / <u>informācijas stends</u>	
Apmeklētība un popularitāte	<u>apmeklēts</u> / <u>info centru zīmes</u> /nav	
Ainava no objekta		

Objekts	Vēsturiskā fotogrāfija	Mūsdienu fotogrāfija
Siguldas pilsdrupas		
Tips	ainavu obj. / dabas obj. / <u>kult.vēst.</u>	
Vēsturiskās references	Maršrutos Nr. 20 (Sabiedrisko lietu ministrijas... 1937), Nr. 24 (Sams 1932), informācija ceļvedī (Mīlbergs 1934).	
Pieejamība	<ul style="list-style-type: none"> • <u>viegli</u> / apgrūtināti • vizuāli pamanāmi / <u>nepamanāmi</u> 	
Objekta stāvoklis	aizaugšana / kopts / <u>uzturēts</u>	
Tūrisma, atpūtas infrastruktūra	nav / <u>celvežos</u> / zīmes, norādes / <u>informācijas stends</u>	
Apmeklētība un popularitāte	<u>apmeklēts</u> / <u>info centru zīmes</u> /nav	

Objekts	Mūsdienu fotogrāfija
Bijusī Siguldas draudzes skola	 (mūsdienu atrašanās vieta)
Tips	ainavu obj. / dabas obj. / <u>kult.vēst.</u>
Vēsturiskās references	Maršrutā Nr. 24 (Sams 1932).
Pieejamība	Objekts nepastāv

Objekts	Mūsdienu fotogrāfija
Satezeles pilskalns	
Tips	ainavu obj. / dabas obj. / kult.vēst.
Vēsturiskās references	Maršrutos Nr. 20 (Sabiedrisko lietu ministrijas... 1937), Nr. 24 (Sams 1932), informācija ceļvedī (Vanags 1937).
Pieejamība	<ul style="list-style-type: none"> • viegli / apgrūtinoši • vizuāli pamanāmi / nepamanāmi
Objekta stāvoklis	aizaugšana / kopts / uzturēts
Tūrisma, atpūtas infrastruktūra	nav / celvežos / zīmes, norādes / informācijas stends (nav pie objekta, bet netālu no tā -tur pieminērs)
Apmeklētība un popularitāte	apmeklēts / info centru zīmes /nav

Objekts	Vēsturiskā fotogrāfija	Mūsdienu fotogrāfija
Kraukļu ala	 (Nonācs 1937)	
Tips	ainavu obj. / dabas obj. / kult.vēst.	
Vēsturiskās references	Maršrutos Nr. 20 (Sabiedrisko lietu ministrijas... 1937), Nr. 24 (Sams 1932), informācija ceļvežos (Mīlbergs 1934; Vanags 1937).	
Pieejamība	<ul style="list-style-type: none"> • viegli / apgrūtinoši • vizuāli pamanāmi / nepamanāmi 	
Objekta stāvoklis	aizaugšana / kopts / uzturēts	
Tūrisma, atpūtas infrastruktūra	nav / celvežos / zīmes, norādes / informācijas stends (nav pie objekta, bet netālu no tā -tur pieminērs)	
Apmeklētība un popularitāte	apmeklēts / info centru zīmes / nav	

Objekts	Vēsturiskā fotogrāfija	Mūsdienu fotogrāfija
Pētera ala	 (Nonācs 1937)	
Tips	ainavu obj. / dabas obj. / kult.vēst.	
Vēsturiskās references	Maršrutos Nr. 20 (Sabiedrisko lietu ministrijas... 1937), 24 (Sams 1932), informācija ceļvežos (Mīlbergs 1934), (Vanags 1937).	
Pieejamība	<ul style="list-style-type: none"> • viegli / apgrūtinoši (nogruvuma dēļ) • vizuāli pamanāmi / nepamanāmi 	
Objekta stāvoklis	aizaugšana / kopts / uzturēts	
Tūrisma, atpūtas infrastruktūra	nav / ceļvežos / zīmes, norādes / informācijas stends (nav pie objekta, bet netālu no tā -tur pieminērs)	
Apmeklētība un popularitāte	apmeklēts / info centru zīmes / nav	

Objekti	Vēsturiskā fotogrāfija	Mūsdienu fotogrāfija
Gūtmaņa ala un Viktora ala	 (Nonācs 1937)	
Tips	ainavu obj. / dabas obj. / kult.vēst.	
Vēsturiskās references	Maršrutā Nr. 24 (Sams 1932), informācija ceļvežos (Sabiedrisko lietu ministrijas... 1937; Mīlbergs 1934; Vanags 1937)	
Pieejamība	<ul style="list-style-type: none"> • viegli / apgrūtinoši • vizuāli pamanāmi / nepamanāmi 	
Objekta stāvoklis	aizaugšana / kopts / uzturēts	
Tūrisma, atpūtas infrastruktūra	nav / ceļvežos / zīmes, norādes / informācijas stends	
Apmeklētība un popularitāte	apmeklēts / info centru zīmes / nav	

Objekts	Mūsdienu fotogrāfija
Taurētāju kalns	
Tips	ainavu obj. / dabas obj. / kult.vēst.
Vēsturiskās references	Maršrutā Nr. 24 (Sams 1932).
Pieejamība	<ul style="list-style-type: none"> • viegli / apgrūtināti • vizuāli pamanāmi / nepamanāmi
Objekta stāvoklis	aizaugšana (aizaug skats, bet ir infrastr.) / kopts / uzturēts
Tūrisma, atpūtas infrastruktūra	nav / ceļvežos / zīmes, norādes / informācijas stends (nav pie objekta, bet netālu no tā -tur pieminērs)
Apmeklētība un popularitāte	apmeklēts/ info centru zīmes / nav

Objekts	Mūsdienu fotogrāfija
Ratakalns	
Tips	ainavu obj. / dabas obj. / kult.vēst.
Vēsturiskās references	Maršrutā Nr. 24 (Sams 1932), informācija ceļvedī (Mīlbergs 1934).
Pieejamība	<ul style="list-style-type: none"> • viegli / apgrūtināti • vizuāli pamanāmi / nepamanāmi
Objekta stāvoklis	aizaugšana (skats aizaudzis, bet ir infrastr.) / kopts / uzturēts
Tūrisma, atpūtas infrastruktūra	nav / ceļvežos / zīmes, norādes / informācijas stends (nav pie objekta, bet netālu no tā -tur pieminērs)
Apmeklētība un popularitāte	apmeklēts/ info centru zīmes / nav

Objekts	Mūsdienu fotogrāfija
Viešu pilskalns	
Tips	ainavu obj. / dabas obj. / <u>kult.vēst.</u>
Vēsturiskās references	Maršrutos Nr. 19 (Sabiedrisko lietu ministrijas... 1937), Nr. 24 (Sams 1932).
Pieejamība	<ul style="list-style-type: none"> • viegli / <u>apgrūtināti</u> • vizuāli pamanāmi / <u>nepamanāmi</u>
Objekta stāvoklis	<u>aizaugšana</u> / kopts / uzturēts
Tūrisma, atpūtas infrastruktūra	<u>nav</u> / ceļvežos / zīmes, norādes / informācijas stends
Apmeklētība un popularitāte	apmeklēts/ info centru zīmes/ <u>nav</u>

Objekts	Vēsturiskā fotogrāfija	Mūsdienu fotogrāfija
Šveices māja Turaidā	 (1930. gadu attēls no informācijas stenda)	
Tips	ainavu obj. / dabas obj. / <u>kult.vēst.</u>	
Vēsturiskās references	Ceļvedī (Sabiedrisko lietu ministrijas... 1937).	
Pieejamība	<ul style="list-style-type: none"> • <u>viegli</u> / apgrūtināti • <u>vizuāli pamanāmi</u> / nepamanāmi 	
Objekta stāvoklis	aizaugšana / kopts / <u>uzturēts</u>	
Tūrisma, atpūtas infrastruktūra	nav / ceļvežos / zīmes, norādes / <u>informācijas stends</u>	
Apmeklētība un popularitāte	<u>apmeklēts</u> / info centru zīmes/ <u>nav</u>	

Objekts	Vēsturiskā fotogrāfija	Mūsdienu fotogrāfija
Holšteina ķieģeļu ceplis	 (attēls no Turaidas muzejrezervāta)	 (Turaidas muzejrezervāta darbinieka attēls)
Tips	ainavu obj. / dabas obj. / kult.vēst.	
Vēsturiskās references	Ceļvedī (Sabiedrisko lietu ministrijas... 1937).	
Pieejamība	<ul style="list-style-type: none"> • viegli / apgrūtinoši • vizuāli pamanāmi / nepamanāmi 	
Objekta stāvoklis	aizaugšana / kopts / uzturēts	
Tūrisma, atpūtas infrastruktūra	nav / ceļvežos / zīmes, norādes / informācijas stends	
Apmeklētība un popularitāte	apmeklēts/ info centru zīmes/ nav	

Objekts	Vēsturiskā fotogrāfija	Mūsdienu fotogrāfija
Krimuldas pils	 (Zudusī Latvija S. a. k)	
Tips	ainavu obj. / dabas obj. / kult.vēst.	
Vēsturiskās references	Ceļvedī (Sabiedrisko lietu ministrijas... 1937).	
Pieejamība	<ul style="list-style-type: none"> • viegli / apgrūtinoši • vizuāli pamanāmi / nepamanāmi 	
Objekta stāvoklis	aizaugšana / kopts / uzturēts	
Tūrisma, atpūtas infrastruktūra	nav / celvežos / zīmes, norādes / informācijas stends (nav pie objekta, bet netālu no tā -tur pieminērs)	
Apmeklētība un popularitāte	apmeklēts/ info centru zīmes/	

Objekts	Vēsturiskā fotogrāfija	Mūsdienu fotogrāfija
Krimuldas pilsdrupas	 (Zudusī Latvija S. a. g)	
Tips	ainavu obj. / dabas obj. / kult.vēst.	
Vēsturiskās references	Maršrutā Nr. 27 (Vanags 1937), informācija ceļvežos (Sabiedrisko lietu ministrijas... 1937; (Mīlbergs 1934)	
Pieejamība	<ul style="list-style-type: none"> • viegli / apgrūtināti • vizuāli pamanāmi / nepamanāmi 	
Objekta stāvoklis	aizaugšana / kopts / uzturēts	
Tūrisma, atpūtas infrastruktūra	nav / ceļvežos / zīmes, norādes / informācijas stends (<u>nav pie objekta, bet netālu no tā -tur pieminērs</u>)	
Apmeklētība un popularitāte	apmeklēts / info centru zīmes / nav	
Ainava no objekta		

Objekts	Mūsdienu fotogrāfija
Vikmestes pilskalns	
Tips	ainavu obj. / dabas obj. / kult.vēst.
Vēsturiskās references	Ceļvežos (Sabiedrisko lietu ministrijas... 1937), (Mīlbergs 1934).
Pieejamība	<ul style="list-style-type: none"> • viegli / apgrūtināti • vizuāli pamanāmi / nepamanāmi
Objekta stāvoklis	aizaugšana (ir izveidota taka) / kopts / uzturēts
Tūrisma, atpūtas infrastruktūra	nav / ceļvežos / zīmes, norādes / informācijas stends (<u>nav pie objekta, bet netālu no tā -tur pieminērs</u>)
Apmeklētība un popularitāte	apmeklēts / info centru zīmes /nav

Objekts	Vēsturiskā fotogrāfija	Mūsdienu fotogrāfija
Krimuldas Šveices māja	 (Zudusī Latvija S. a. f)	
Tips	ainavu obj. / dabas obj. / kult.vēst.	
Vēsturiskās references	Informācija ceļvedī (Mīlbergs 1934).	
Pieejamība	<ul style="list-style-type: none"> • viegli / apgrūtināti • vizuāli pamanāmi / nepamanāmi 	
Objekta stāvoklis	aizaugšana / kopts / uzturēts	
Tūrisma, atpūtas infrastruktūra	nav / ceļvežos / zīmes, norādes / informācijas stends (nav pie objekta, bet netālu no tā -tur pieminērs)	
Apmeklētība un popularitāte	apmeklēts / info centru zīmes /nav	

Objekts	Vēsturiskā fotogrāfija	Mūsdienu fotogrāfija
Krimuldas baznīca	 (Zudusī Latvija S. a. e)	
Tips	ainavu obj. / dabas obj. / kult.vēst.	
Vēsturiskās references	Ceļvedī (Sabiedrisko lietu ministrijas... 1937).	
Pieejamība	<ul style="list-style-type: none"> • viegli/ apgrūtināti • vizuāli pamanāmi / nepamanāmi 	
Objekta stāvoklis	aizaugšana / kopts / uzturēts	
Tūrisma, atpūtas infrastruktūra	nav / ceļvežos / zīmes, norādes / informācijas stends	
Apmeklētība un popularitāte	apmeklēts / info centru zīmes /nav	
Ainava no objekta		

Objekts	Mūsdienu fotogrāfija
Kubeseles ala	
Tips	ainavu obj. / <u>dabas obj.</u> / <u>kult.vēst.</u>
Vēsturiskās references	Ceļvedī (Sabiedrisko lietu ministrijas... 1937).
Pieejamība	<ul style="list-style-type: none"> • <u>viegli</u> / apgrūtināti • <u>vizuāli pamanāmi</u> / nepamanāmi
Objekta stāvoklis	aizaugšana / <u>kopts</u> / uzturēts
Tūrisma, atpūtas infrastruktūra	nav / ceļvežos / <u>zīmes, norādes</u> / informācijas stends (<u>nav pie objekta, bet netālu no tā -tur pieminērs</u>)
Apmeklētība un popularitāte	apmeklēts/ <u>info centru zīmes</u> /nav

3. pielikums

Citi Siguldas-Turaidas-Krimuldas ekspedīcijas apsektie starpkaru perioda maršrutos
pieminētie objekti

Līcīšu mājas un pārceltuve pie Līcīšu mājām; Kalna Klauku mājas

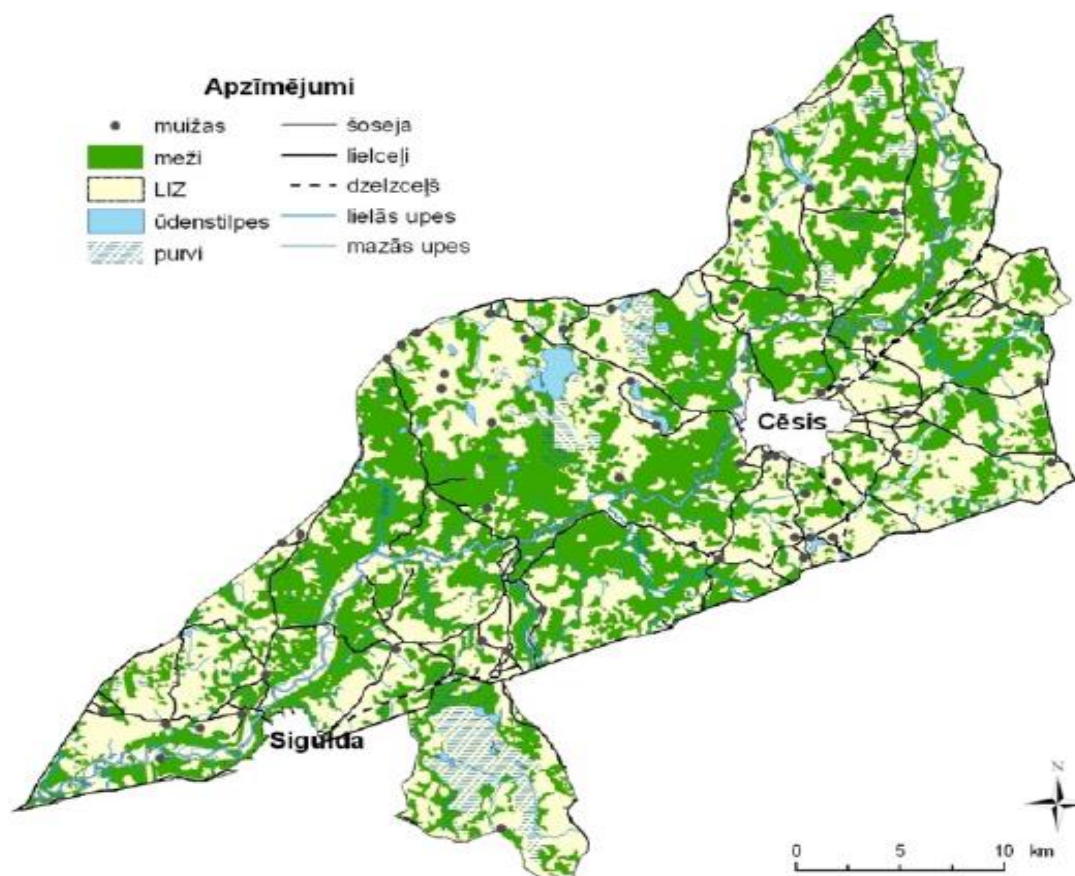

Lejas Klauku māju atrašanās vieta mūsdienās; Siguldas pārceltuve (Zudusī Latvija S. a. m);
Iespējamā pārceltuves atrašanās vieta mūsdienās (attēlā redzama mērījumu stacija)

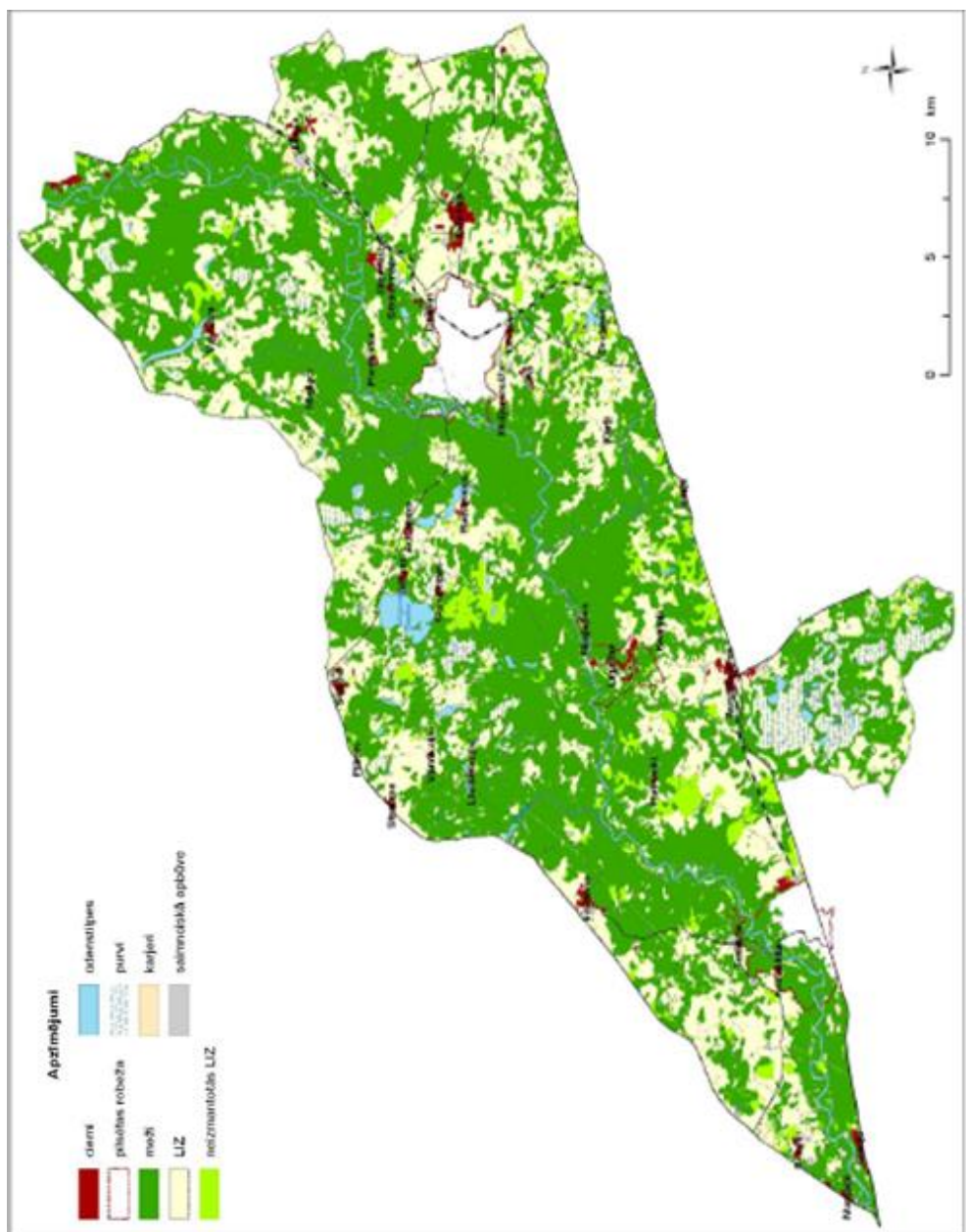
Aptaujas anketa par apmeklētāju apmierinātību GNP teritorijā

Vecuma grupa: 14 – 17/ 18 – 30/ 31 – 50/ 51 – 60/ 61 -...	<ul style="list-style-type: none"> • latviski • krieviski
1. Cik bieži dodaties uz GNP takām (cik reizes nedēļā/mēnesī/gadā; kādos gadalaikos)?	
2. Kādu maršrutu izvēlaties un/vai kādus objektus vēlētos apskatīt?	
3. Vai GNP esat pārvietojies/usies ar velosipēdu vai laivu?	<ul style="list-style-type: none"> • Jā (ar velosipēdu/ laivu/ abi varianti)
4. Kāda veida atpūtu/ aktivitātes GNP Jūs izvēlaties biežāk?	<ul style="list-style-type: none"> • pārgājiens • dabas vai kultūrvēsturisku objektu apskatīšana • nakšņošana teltīs; pikniks • brauciens ar velosipēdu • skriešana • laivošana • slēpņošana (geocaching) • cita veida aktivitātes -...
5. Vai GNP sniegtā informācija (zīmes, norādes) ir pietiekami saprotama?	<ul style="list-style-type: none"> • Jā • Nē (kas nav saprotams vai nav norādīts?)
6. Vai Jūs vēlētos, lai GNP tiktu izveidotas takas arī citur?	<ul style="list-style-type: none"> • Jā, piemēri: • Nē
7. Vai GNP takās jūtaties droši? (vai pastāv nedrošas vietas, kuras būtu jāatjauno – bojātas kāpnes, to pakāpieni, nokrituši lieli koki, iespēja nokrist utt.)	<ul style="list-style-type: none"> • Jā • Nē, piemēri:
8. Vai esat bijis/usi liecinieks/ce kādai darbībai, kurā pret dabu GNP izturas nesaudzīgi un postoši? (skrāpējumi iežu atsegumos – klinčīs, izmesti atkritumi tiem neparedzētā vietā)	<ul style="list-style-type: none"> • Jā (kāda ir pieredze šādai darbībai, kur tas ir manīts) • Nē

Gaujas Nacionālā parka ainavu struktūras izmaiņas

Zemes izmantošanas struktūra Gaujas Nacionālajā parkā 20. gs. sākumā. Par pamatkarti izmantotas LR Armijas Galvenā Štāba Ģeodēzijas – topogrāfijas Daļas 1927. gada izdotās topogrāfiskās kartes (Rasa 2006)

Zemes izmantošanas struktūra Gaujas Nacionālajā parkā 20.-21. gs. mijā. Kartes pamatnē izmantoti 1997.-1998. gada ortofoto uzņēmumi (Rasa 2006)